

ΙΛΙΣΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΤΕΧΝΗ

Γηράσκω άει
πολλά διδασκόμενος

Σόλων

ΕΤΟΣ 21ον

ΤΕΥΧΟΣ 116

ΜΑΡΤΙΟΣ - ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1976

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΠΩΛΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ «ΙΛΙΣΟΥ» (Δραγατσανίου 6)

Δευτέρα - Τετάρτη - Παρασκευή 10 - 12 τηλ. 32.46.837

Annie Besant	Μελέτη επί της Συνειδήσεως	δεμ.	120
C. Leadbeater	Σ' εκείνους πού πενθοῦν		10
Besant-Leadbeater	Ἡ Ἀτραπὸς τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ		150
C. Jinarajadasa	Ἀπόκρυφος ἐξέλιξις Ἀνθρωπότητος		120
N. Sri Ram	Προσέγγισις πρὸς τὴν Πραγματικότητα		30
»	Αἱ βαθύτεραι ὄψεις τῆς Ζωῆς		30
»	Εἰς ἀναζήτησιν τῆς Σοφίας		50
Ed. Arnold	Τὸ Φῶς τῆς Ἀσίας		50
Irving S. Cooper	Ἡ Μετενοάρκωσις		80
Βενετοῦ — Ἰλαρίωνος	Φῶς στὴν Ἀτραπὸ		30
Krishnamurti	Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου (ἔκδ. 1966)		30
»	Στοχασμοὶ πάνω στὴ Ζωὴ (Α' σειρά)	δεμ.	200
»	Στοχασμοὶ πάνω στὴ Ζωὴ (Β' σειρά)	»	200
»	Ἐλευθερία, ἀρχὴ καὶ τέλος	»	200
»	Ἐκπαίδευσις καὶ σημασία Ζωῆς	»	120
»	Στὴ σιγὴ τοῦ Νοῦ	δδ. 120, δεμ.	160
Ἄντ. Ἀδριανόπουλος	Ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ Ζωὴ		150
»	Ἀρχαῖοι Ἕλληνες Φιλόσοφοι	δδ. 200, δεμ.	220
»	Οἱ Νόμοι τῆς Ζωῆς		100
Κ. Κιτρινιάρης:	Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς		60
Γεωργ. Μαλτέζος:	Τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια		90
Κ. Μελισσαρόπουλος	Ἀποκρυφισμὸς καὶ Μυστικισμὸς	δδ. 40, δεμ.	70
»	Μελετήματα	δδ. 90, δεμ.	120
»	Εἰσαγωγή στὴ Θεοσοφία	δδ. 100, δεμ.	150
»	Τὰ βήματα τῆς Φιλοσοφίας	δδ. 80, δεμ.	120
»	ΜΗΤΙΣ (Τὸ βιβλίον τῆς σοφίας)	δεμ.	140
»	Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὸν Κρισαναμουῖρτι	δδ. 80 δεμ	130
»	Ὁ Ἰησοῦς		60
»	Ὁ Κομήτης (Θέατρο ἰδεῶν)		40
»	«Ἀγνώστῳ Θεῷ»		10
«ΙΛΙΣΟΣ»,	Ἐπιλογή ἐτῶν 1956 - 58 καὶ 1959 - 61, ἐκάστη χρυσόδ.		140
	Διὰ τοὺς συνδρομητὰς ἐσωτερικοῦ τοῦ «ΙΛΙΣΟΥ»		120
Περιοδικὸν «ΙΛΙΣΟΣ»	Τόμοι εἰς τεύχη 1956 - 70	δρχ.	100
	» χαρτόδετοι 1971 - 75	δρχ.	120

Ἀποστείλατε τὸ ἀντίτιμον διὰ νὰ τὰ λάβετε ταχυδρομικῶς.

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 25

ΣΥΝΔΡΟΜΗ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 130 Ἐξωτερ. \$ 5

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ
 Δραγατσανίου 6 (Πλ. Κλαυθμώνος), ΑΘΗΝΑΙ - 122

Διευθυντής ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
 Έπιμελητής ύλης ΧΡΙΣΤΟΣ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΤΟΣ 21ον * Μάρτιος — 'Απρίλιος 1976 * ΤΕΥΧΟΣ 116

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΣ

μέ τόν Παγκόσμιο Πρόεδρο τής Θ.Ε. ΤΖΩΝ ΚΟΑΤΣ

Ἡ Θεοσοφία στά ἐπόμενα 25 χρόνια

Κατά τήν διάρκεια ἐπισκέψεώς του στό Ὀλλοττ, ἀρχηγεῖον τοῦ ἀμερικανικοῦ τμήματος τής Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας, ὁ παγκόσμιος Πρόεδρος δόκτωρ Τζών Κοάτς παρέχώρησε συνέντευξη στό περιοδικό «Ἀμερικαν Τεόσοφιστ», ἡ ὁποία διετυπώθη ὡς ἀκολούθως:

ΕΡΩΤΗΣΙΣ Σέ ποιούς τομεῖς τοῦ ἔργου τής Ἑταιρίας φρονεῖτε ὅτι θα πρέπει νά ἐκδηλωθῇ περισσότερη προσηκία κατά τά ἐπόμενα 25 ἐτη;

ΤΖΩΝ ΚΟΑΤΣ: Ἡ ἐρώτησις αὐτή ἀνείγει μπροστά μας πολλές λεωφόρους. Ἐν πρώτοις, ἀπαιτεῖται νά ἐμβαθυνθῇ ἡ ἀτομική ἐκά-

στου μέλους κατανόησις τής Θεοσοφίας. Πάρα πολλοί παγοδρομοῦν στήν ἐπιφάνεια τής Θεοσοφίας, χωρὶς νά φθάσῃ ἀληθινά στό βάθος τῆς περιεχόμενου. Θά εἶχαμε μεγαλύτερη ἐπιτυχία στήν γνωριμία τής Θεοσοφίας μέ τόν κόσμον, ἂν ἐμεῖς οἱ ἴδιοι εἶχαμε βαθύτερη κατανόησις τῆς ὑψίστης διδασκαλίας τῆς καί ἐπομένως, εἴμεθα ἱκανοί νά τήν παρουσιάσωμε καλύτερα. Ἐπειτα — αὐτό εἶναι ἕνα ἄλλο πεδῖον — πιστεύω ὅτι ἔχομε παραμελήσει τά μαζικά μέσα ἐνημερώσεως. Ὁ καθένας εἶναι σήμερα μπλεγμένος στήν διαφήμιση, ἀσχετῶς ἂν τοῦ ἀρέσῃ ἢ ὄχι. Θά ἔπρεπε νά τήν χρησιμοποιοῦσαμε

κι' εμείς, χωρίς, βέβαια, να έχου-
δαίσιωμε τήν διδασκαλία τῆς Θεο-
σοφίας, γιά νά κάμωμε γνωστή
στόν κόσμο τήν ὑπαρξη αὐτῆς τῆς
αἰωνοβίου σοφίας.

ΕΡ.: Μήπως πιστεύετε ὅτι ἡ Ἐ-
ταιρία, εἶναι, κατὰ κάποιο τρόπο, ἐ-
ξηρητημένη ἀπό τήν ἱστορία της καί
ἐπομένως παρεμποδίζεται στίς τω-
ρινές της προσπάθειες νά εἶναι ἕνα
κανάλι τῆς Θείας Σοφίας;

ΚΟΑΤΣ: Σ' ὅλη τῇ διαδρομῇ
τῆς ἱστορίας τῆς Θεοσοφικῆς Ἐ-
ταιρίας ὑπῆρξε μέγας σεβασμός
καί ἀφοσίωσις πρὸς τίς προσωπι-
κότητες πού πέρασαν ἀπό τήν ἡγε-
σία της. Ἦταν φυσικό. Ἀλλά εἶ-
ναι καί ἐπικίνδυνο, διότι, πέραν
ἐνός ὀρισμένου βαθμοῦ θαυμασμοῦ
καί ἀφοσιώσεως, τείνει κανεῖς στό
νά περιμένῃ νά μάθῃ ἀπό ἄλλα
πρόσωπα τί νά κάνῃ ἢ τί νά φρο-
νῇ, ἀντὶ νά ἐνθαρρύνεται νά εἶ-
ναι δημιουργικός, νά στέκεται στά
δικά του πόδια καί νά σκέπτεται
ὁ ἴδιος γιά τόν ἑαυτό του. Δέν θά
ἔπρεπε νά συμβαίῃ αὐτό, ἀλλά
συμβαίνει. Μερικοὶ εἶναι προσκολλη-
μένοι σ' ἕνα συγγραφέα καί στόν
ἀποκλεισμό ἐνός ἄλλου. Εἶναι μία
ἐξάρτησις μονόπλευρη, ἡ ὁποία θά
ἔπρεπε νά λείψῃ.

ΕΡ.: Δέν νομίζετε ὅτι ἡ ἀποτελε-
σματικότης τοῦ ἔργου τῆς Ἐταιρίας
στό "Αντσαρ παρακλύεται ἀπό τίς
οικονομικές καί τίς πολιτικές συνθη-
κες τῆς Ἰνδίας;

ΚΟΑΤΣ: Πράγματι, τὸ οἰκο-
νομικὸ σύστημα τῆς Ἰνδίας μᾶς
δένει τὰ χέρια. Δέν ἐπιτρέπεται ἐ-
ξαγωγή συναλλάγματος καί δέν
μποροῦμε νά στείλωμε χρήματα
γιά ὀρισμένους σκοποὺς ἔξω ἀπὸ
τήν Ἰνδία. Ἀλλά ἀπὸ τῆς ἀπό-

ψεως τοῦ πολιτικοῦ καθεστῶτος,
θά ἔλεγα ὅτι δέν ὑποφέρομε ἰδιαί-
τέρως, διότι ὁ διανοούμενος πλη-
θυσμὸς τῆς Ἰνδίας εἶναι, ὡς σύ-
νολον, εὐμενῶς διατεθειμένος ἐναν-
τι τῆς Ἐταιρίας, ἐν μέρει χάρις
εἰς τὸ ἔργον τῆς Μπέζαντ καί τοῦ
"Ολκοττ. Ἡ Ἐταιρία μας χαίρει
καλῆς φήμης. Προβλήματα ἔχομε
μέ τήν τοπικὴ κυβέρνηση τοῦ Μα-
δράς, ἡ ὁποία ἐποφθαλμιᾷ μέρος
τῆς ἀκινήτου περιουσίας τῆς Ἐ-
ταιρίας. Θά μπορούσαμε νά δεχθοῦ-
με ἀπαλλοτρίωση μερικῶν στρεμ-
μάτων, ἀλλὰ αὐτὸ θά κατέστρεφε
τήν ὅλη ἀτμόσφαιρα τῆς γαλήνης
τοῦ κτήματος τοῦ "Αντσαρ. Ἔχο-
με ἀμυνθῆ κατὰ τῶν σχετικῶν ἐπι-
διώξεων, ἀλλὰ θά ἐπαναληθοῦν,
δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία. Μὲ τὸ πο-
λιτικὸ καθεστῶς δέν ἔχομε δυσκο-
λίες. Στὴν ἀρχὴ μερικοὶ φιλόδο-
ξοὶ λογοκριταὶ ἐπεχείρησαν νά μᾶς
ὑποχρεώσουν νά καταχωρίσωμε ἕνα
ἄρθρο τους στό περιοδικὸ μας, ἀλ-
λὰ ἐκάμαμε διάβημα στάς Ἀρχάς
καί ἔκτοτε δέν ζητοῦν νά βλέπουν
κἂν τὸ «Τεόζοφιστ» πρὶν τυπωθῆ.
Στὴν οὐσία, τὸ ἔργον μας δέν πα-
ρακλύεται.

ΕΡ.: Σὲ ποῖο βαθμὸ νομίζετε ὅτι οἱ
Μαχάτμας ὀδηγοῦν καί ἐμπνέουν
τὸ ῥα τὴν δραστηριότητα τῆς Ἐ-
ταιρίας;

ΚΟΑΤΣ: Ἐνθυμεῖσθε ὅτι ἕνας
ἀπὸ τοὺς Μαχάτμας εἶχε πῆ ὅτι ἡ
Ἐταιρία μας θά ἐπιζούσε ἔστω ἂν
μόνον τρεῖς ἄνθρωποι εἶχαν ἀπο-
μείνει ἄξιοι τῆς εὐλογίας τοῦ Κυ-
ρίου. Δέν γνωρίζω ποιοὶ εἶναι οἱ
τρεῖς αὐτοὶ ἄνθρωποι, ἀλλὰ ἐλπί-
ζω ὅτι ὑπάρχουν. Καί πιστεύω σο-
βαρῶς ὅτι ὑπάρχει μία ἐπίβλε-
ψις, αὐτὸ πού σεῖς τὸ εἶπατε ἀ-

δήγησις». Ἐὰν εἶναι ὁδήγησις, δὲν θὰ εἶναι κατὰ ἄμεσον τρόπον, μὲ ἐπιστολὲς ἢ ἄλλες ἐκδηλώσεις, ὅπως ἄλλοτε. Πιστεύω ἐπίσης ὅτι οἱ Πρεσβύτεροι Ἀδελφοί μας ἔχουν κάποιο μήνυμα νὰ μεταδώσουν στὸν κόσμον κατὰ τὸ ἐν ἐξελίξει τελευταῖο τέταρτον τοῦ αἰῶνος. Δὲν εἶναι αἰσθημάτωνπληκτοι καὶ θὰ χρησιμοποιήσουν τὸ πλέον πρόσφορο μέσον. Ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ ἀχάριστοι. Ἄν ἡ Ἐταιρία μας ἀγωνισθῆ γιὰ νὰ μεταδώσῃ τὸ πρωταρχικὸν μήνυμα τῆς Θεοσοφίας καὶ παραμείνῃ νομιμόφρων πρὸς τὴν ὑπόθεσιν γιὰ τὴν ὁποίαν ἡ Μπλαβάτσκι καὶ ἄλλοι ἔδωσαν τὴν ζωὴ τους, δὲν βλέπω γιατί δὲν θὰ περιληφθῆ στὸ σχέδιον. Ἀπὸ μᾶς ἐξαρτᾶται.

ΕΡ : Πῶς νομίζετε ὅτι θὰ μπορούσε ἡ Ἐταιρία νὰ ἐργασθῆ γιὰ τὸν 3ο σκοπὸ, ἦτοι τὴν ἔρευνα τῶν ἀνερμηνεύτων νόμων τῆς Φύσεως καὶ τῶν λανθανουσῶν στὸν ἄνθρωπον δυνάμεων;

ΚΟΑΤΣ : Ὁ σκοπὸς αὐτὸς ὑποδιαιρεῖται σὲ δύο. Σήμερα εἶναι ἐν ἐξελίξει μιὰ τεράστια ἐργασία γιὰ τὴν ἔρευνα τῶν ἀνερμηνεύτων νόμων τῆς Φύσεως. Διεξάγονται ἔρευνες σὲ ποικίλα πεδία, ὅπως γιὰ τὴν Κιρλιανὴ φωτογραφία, τὴν εὐαισθησία τῶν φυτῶν καὶ τὴν θεραπευτικὴ. Καλὸν θὰ ἦταν νὰ τελοῦν τα μέλη μας ἐνήμερα καὶ ἐν ἐπαφῇ μὲ πᾶν ὅ,τι συμβαίνει σχετικῶς, διότι μᾶς ὑποβοηθεῖ στὴν παρουσίασιν μερικῶν θεοσοφικῶν ἰδεῶν. Ὡς πρὸς τὸ δεύτερον μέρος, ἐπιβάλλεται μεγάλη προσοχή. Διότι, ἐνῶ ὑπάρχουν πηγαὶ πού δίδουν ἀξιόπιστες πληροφορίες, ὑπάρχουν πολλὰς ἄλλες, πού παρασύρουν σὲ παραστρατήματα καὶ μάταιες ἀσχολίες.

ΕΡ : Μήπως διαβλέπετε κανένα λόγο γιὰ κάποια μεταβολὴ ἴσους τρεῖς σκοποὺς τῆς Ἐταιρίας;

ΚΟΑΤΣ : Πρέπει νὰ πῶ ὅτι εἶμαι σχετικῶς ἱκανοποιημένος μὲ

τήν διατύπωση τῶν τριῶν σκοπῶν (1ον Σχηματισμὸς πυρῆνος ἀδελφότητος στήν ἀνθρωπότητα, ἀνευ διακρίσεως φυλῆς, πίστεως, τάξεως, γένους χρώματος. 2ον Ἐνθάρρυνσις τῆς συγκριτικῆς μελέτης τῶν θρησκειῶν, τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ἐπιστήμης. 3ον Μελέτη τῶν ἀνερμηγεύτων νόμων τῆς φύσεως καὶ τῶν λανθάνουσῶν στὸν ἀνθρώπο δυνάμεων). Ὑπάρχουν μερικοὶ ποὺ σκέπτονται ὅτι θὰ ἦταν καλὸ νὰ διατυπώσωμε τὸν πρῶτο σκοπὸ ἔτσι ὥστε νὰ περιλάβῃ στήν ἀδελφότητα ὅλα τὰ ζῶντα πλάσματα, δηλαδὴ καὶ τὸ φυτικὸ καὶ τὸ ζωικὸ βασίλειο. Ἐπίσης, νὰ προσθέταμε στήν συγκριτικὴ μελέτη καὶ τὴν Τέχνην. Ἀπὸ τὸ 1875 πέρασαν 100 χρόνια. Ἄν νομίζωμε ὅτι μιὰ ἀλλαγὴ θὰ διευκόλυνε τὸ ἔργον μας, ἐγὼ δὲν θὰ τρώμαζα ν' ἀντιμετωπίσω τὴν ἀλλαγὴ, ἀρκεῖ ἡ ἀλλαγὴ αὐτὴ νὰ μὴν ἐστένευε τὴν παγκοσμιότητα ποὺ ἐκφράζουσι οἱ τρεῖς σκοποί.

ΕΡ : Ἡ ἀπόφασις περὶ «Ἐλευθερίας σκέψεως», ἡ ὁποία ἐψηφίσθη τὸ 1920, ἔχει ἀποβῆ ὠφέλιμη ἢ ἐπιζήμια στήν Ἐταιρία;

(Σημ. Ἡ ἀπόφασις ἀναφέρει: «Ἐπειδὴ ἡ Θ. Ε. ἐπεξετάθη ευρύτατα σ' ὅλον τὸν κόσμον καὶ πιστοὶ διαφόρων θρησκειῶν ἔγιναν μέλη της, δίχως νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὰ δόγματα καὶ διδασκαλίαι τῆς θρησκείας του ἕκαστος, κρίνεται καλὸν νὰ τονισθῇ ὅτι οὐδεμίαν διδασκαλίαν ἢ γνώμην, ἀπὸ ὅποιον καὶ ἂν διδάσκεται ἢ ὑποστηρίζεται, μπορεῖ νὰ δεσμεύσῃ κατὰ ὅποιον τρόπο ἓνα μέλος τῆς Ἐταιρίας. Κάθε μέλος εἶναι ἐλεύθερον νὰ δεχθῇ ἢ νὰ ἀπορρίψῃ ὅποιαν γνώμην

ἢ διδασκαλίαν. Κανεὶς δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ ἐπιβάλῃ τὴν διδασκαλίαν ἢ γνώμην του στὰ μέλη. Τὸ Γενικὸν Συμβούλιον τῆς Ἐταιρίας συνιστᾷ στὰ μέλη νὰ ἐξασκοῦν ἀφοβὰ τὸ δικαίωμα ἐλευθερίας σκέψεως καὶ ἐλευθερίας ἐκφράσεως, ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους, καὶ τῆς ἀβρότητος».

ΚΟΑΤΣ: Νὰ τὸ συζητήσωμε. Ὅταν ἔχωμε μιὰ Ἐταιρίαν ἢ ὁποῖα ἀντιπροσωπεύει τὴν παγκοσμιότητα, δηλ. ὅλους τοὺς τύπους τῶν ἀνθρώπων καὶ ὄλων τῶν ἀπούων, αἱ ὁποῖαι κατ' ἀνάγκην ἐν μέρει τουλάχιστον, ἔρχονται: σὲ σύγκρουση, τότε δὲν μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι ἡ Ἐταιρία δέχεται αὐτὴν ἢ ἐκείνην τὴν ἄποψη. Ἄς πάρωμε ἓνα παράδειγμα: Θέλωμε νὰ ἐκδώσῃ ἡ Ἐταιρία ἓνα ψήφισμα κατὰ τῆς σκληρότητος πρὸς τὰ ζῶα, ἀπὸ γενικῆς ἀπόψεως. Ἐφόσον δεχόμεθα ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι μία, εἴμεθα ἐναντίον τῆς σκληρότητος πρὸς τὰ ζῶα. Μποροῦμε νὰ τὸ ποῦμε; Φοβοῦμαι ὅτι δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ τὸ ποῦμε χωρὶς νὰ διΐξωμε κάποιον ἄλλον. Δὲν ἐννοῶ ὅτι ἔχομε μέλη, ποὺ πιστεύουν στήν σκληρότητα πρὸς τὰ ζῶα. Ἀλλὰ, ἂν λέγαμε ὅτι ἡ χρησιμοποίησις ζῶων ὡς πειραματοζῶων ἀποτελεῖ σκληρότητα. θὰ ἐδίγαμε μέλη μας ἰατροὺς, οἱ ὅποιοι πιστεύουν ὅτι ἡ ζωοτομία εἶναι θειότη, πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀνθρωπότητος. Μποροῦμε νὰ ἐκφραζώμεθα μόνον μὲ γενικότητες. Ἐὰν ἐμπαίναμε σὲ λεπτομέρειαι θὰ εἴχαμε ἐνοχλήσεις.

ΕΡ.: Κατὰ τὴν ἰδρυση τῆς Ἐταιρίας διεφάνη ὅτι σκοπὸς της ἦταν νὰ ἐμβολιάσῃ τὴν Ἀνατολικὴν σοφίαν στήν Δυτικὴν ἰσκέψη. Σήμερα, εἴπειτα ἀπὸ 100 ἔτη, αὐτὸ ἔχει ἐπιτευχθῆ.

Ποια είναι τώρα η νέα κατευθυνσις τῆς Ἐταιρίας και οἱ ἰδιαιτεροὶ λόγοι υπέρβασος τῆς.

ΚΟΑΤΣ: Ἄν καὶ εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἡ Ἀνατολικὴ σκέψις ἔχει ἐμβολιάσει τὴν Δυτικὴν σοφίαν, δὲν πιστεύω ὅτι ἔχει γίνῃ πλήρως ἀποδεκτὴ. Τὰ πανεπιστήμια τῆς Δύσεως, μὲ λίγες ἐξαιρέσεις, ἀποδίδουν περισσότερὴν προσοχὴν ἐπὶ φιλοσοφίαν τῶν Ἑλλήνων, παρὰ ἐπὶ τὴν ἀνατολικήν. Δὲν νομίζω ὅτι αὐτὸ τὸ μέρος τοῦ ἔργου μας ἔχει ἐπιτευχθῆ καὶ ὅπωςδήποτε δὲν ἔχει διαποτίσει τὸν μέσον Δυτικόν.

ΕΡ.: Ὡς πρόεδρος τῆς Ἐταιρίας διδτε μεγαλύτερη ἐμφαση στο ἔργον τῆς Ἱεραρχίας για τὴν ἐξελίξη τῆς ἀνθρωπότητος, μέσω οἰουδηποτε φορεως, ἢ ἰσὴν ἐκτελεση τοῦ ἔργου δια τῆς Ἐταιρίας.

ΚΟΑΤΣ: Ὡς Πρόεδρος τῆς Ἐταιρίας, ἀναποφεύκτως ἔχω καθῆκον νὰ ἐνδιαφέρωμαι περισσότερο για τὴν διατήρησιν τοῦ ἔργου μέσω τοῦ φορέως τῆς Ἐταιρίας. Αὐτὴ εἶναι ἡ δουλειά μου. Πρέπει νὰ προσπαθῶ νὰ διατηρῶ τὴν Ἐταιρία σὺν ὅλον τὸν κόσμῳ ὡς μέσον ἀφιερωμένο ἐπὶ τὸ ἔργον τῶν Ἰδρυτῶν καὶ, φυσικά, χρήσιμο για τὸ ἔργον αὐτό. Παρὰλλήλως, ὅμως, σκέπτομαι ὅτι κανεὶς δὲν ἐκκαυῖται νὰ σκέπτεται ὅτι ἡ Θεοσοφικὴ Ἐταιρία εἶναι τὸ μοναδικὸ βόταλο ἐπὶ τὴν ἀπογοησίαν. Εἶμαι ἑτοιμος νὰ ἀναγνωρίσω καὶ ἄλλους φορεῖς ὡς υπάρχοντες, ἀλλὰ, τὸ ἔργον μου εἶναι νὰ διατηρῶ τὴν Ἐταιρία ἐπὶ τέτοια κατὰστασι, ὥστε νὰ ἐξακολουθῆ ἢ χρησιμοποιηθῆς τῆς.

ΕΡ.: Κατὰ τὴν γνώμη σας, σε ποια ἐκταση θὰ μπορούσε ἡ Ἐταιρία νὰ ἐργασθῆ με τέτοιους ἄλλους φορεῖς — ὁμαδες ἢ άτομα — για τὸ με ἰ ζ ο ν ἔργον τῆς Ἱεραρχίας.

ΚΟΑΤΣ: Κατὰβάλλομε ἤδη μεγάλη προσπάθεια για συνεργασία με ἄλλες ὁμάδες ποῦ ἐκφράζουν ἑτερα σημεία τοῦ Θεοσοφικοῦ ἔργου. Καθὼς καὶ για τὴν δημιουργίαν ἀτμοσφαιρας φιλικῆς μεταξὺ ὄλων. Εἶμαι ὑπὲρ τῆς συνεργασίας ἐπὶ τὴν ἀποστολὴν βιβλίων καὶ διάδοσιν ἄλλων ευκολιών. Κάποτε — πρὸ πολλοῦ καιροῦ — ὑπῆρχαν μέλη ποῦ δὲν ἐδιάβαζαν βιβλία ἐκδοδόμενα ἀπὸ κάποια ἄλλη ὁμάδα. Αὐτὸ δὲν συμβαίνει πιά. Ἡ ἀλήθεια, ὅπου καὶ νὰ τὴν συναντήσῃ, εἶναι ἀλήθεια. Εξ ἄλλου, δὲν ἰσχυρίζομαι ὅτι ἐμεῖς εἴμεθα ἀνώτεροι ἄλλων, διότι οἱ σοφώτεροι τοῦ κόσμου εἶναι οἱ ταπεινότεροι ὄλων.

ΕΡ.: Ποιο προγραμμα ἢ πολιτικὴ θὰ θελατε πιὸ πολὺ νὰ ἰδῆτε νὰ πραγματοποιηθῆ για τὸν συγχρονισμό τῆς Ἐταιρίας.

ΚΟΑΤΣ: Εἶπα ἤδη ὅτι εὐνοῶ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν μαζικῶν μέσων ἐνημερώσεως. Ἐπίσης, ἐπὶ πολλὰ μέρη τοῦ κόσμου, οἱ φοιτηταὶ ἐκτιμοῦν μιὰ μέθοδο διδασκαλίας, ἢ ὁποία ἐνθαρρύνει τὴν ὑπόσολη ἐρωτήσεων καὶ τὴν διατύπωσιν ἀποψεων. Ὁ κόσμος προτιμᾷ αὐτὴ τὴν μέθοδο διδασκαλίας καὶ θὰ ἤθελε νὰ τὴν ἀκολουθήσωμε. Θὰ ἤθελε μιὰ πιὸ ευχάριστη καὶ ζωντανὴ ἐπικοινωνία, ἑνα εἶδος συνδυασμένης ἐρένης, ἀντὶ μιᾶς ἀγορεύσεως ὁποιοδήποτε. Αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς ἐπαφῆς θὰ ἤθελε νὰ χαρακτηρίξῃ ἐφεξῆς τὸ ἔργον μας.

Ὁ Ἀσκληπιὸς εἰς τὴν Μυθολογία καὶ τὸν Ἑσωτερισμὸ

Ἵπὸ

ΠΑΝ. Δ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

Κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Μυθολογίαν ὁ Ἀσκληπιὸς εἶναι τέκνον τοῦ Ἀπόλλωνος (Παιήωνος) ἐκ τῆς Κορωνίδος, θυγατρὸς τοῦ βασιλέως Φλεγύου. Τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς του συμβολίζει τὴν Κορωνίδα, τὸ ἀνώτατον σημεῖον οἰκοδομήματος, τῆς δημιουργίας, τὴν τελειότητα μιᾶς πνευματικῆς καταστάσεως. Τὸ δὲ τοῦ πάπου του Φλεγύου, συμβολίζει τὴν οὐρανίαν Ἡλιακὴν Φλόγα - ἀκτινοβολίαν, ἐκ τῆς ὁποίας ἐκπορεύεται καὶ συντηρεῖται πᾶσα ζωὴ καὶ υἰεία.

Ἡ ἐτυμολογία τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀσκληπιοῦ τόσον εἶναι δύσκολος καὶ πολυειδής, ὅσον καὶ ἡ διεύθυνσις εἰς τὰ ἀπόκρυφα τῆς Μυθολογίας μας.

Κατὰ τὴν παράδοσιν, τὸ πρῶτον αὐτοῦ ὄνομα ἦτο Ἡπιος. ὡς ἐκ

τοῦ πράου καὶ ἀγαθοῦ χαρακτῆρος του. Ἐπειδὴ δὲ, μεταβάς εἰς τὴν Ἐπίδαυρον ἐθεράπευσε τὸν τύραννον αὐτῆς Ἀσκλην ἐκ νοσήματος τῶν ὀφθαλμῶν του, ἀνωμάσθη Ἀσκληπιός. Ἐτέρα ἐτυμολογία εἶναι ἡ ἐκ τοῦ Ἀσκελοποιός, ὁ ἐμποδίζων τοὺς ἀνθρώπους νὰ σκέλλωνται - νὰ ἀσθενοῦν.

Ἡ Ἑλληνικὴ Μυθολογία, παραδεχθεῖσα τὸν Ἀσκληπιὸν ὡς υἱὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, ἦτοι τοῦ Παιήωνος, τοῦ ἰδιαίτερου τῶν θεῶν ἱατροῦ, τοῦ ἐκπροσωποῦντος συνάμα καὶ τὸν Ἥλιον, ἀνεῦρεν εἰς αὐτὸν καὶ τὴν ἀληθῆ φυσικὴν καὶ πνευματικὴν πηγὴν τῆς υἰείας τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ πρὸς τὸν Ἥλιον ἰδιαίτερα λατρεία τῶν ἀρχαίων προγόνων μας, ὡς πηγῆς υἰείας καὶ ζωῆς,

διὰ τῆς συσχετίσεως αὐτοῦ πρὸς τὸν Απόλλωνα, ἔχει σχέσιν μὲ τὴν ἰδιαίτεράν ἐσωτερικὴν Γνώσιν τῶν Μυστηρίων καὶ δυνάμεων τῆς Θείας Φύσεως, φανερώσει δὲ τὴν Ἡλιακὴν προέλευσιν τοῦ Θεοῦ τῆς ὑγείας Ἀσκληπιοῦ.

Ἡ Μυθολογία μας παριστᾷ τὸ Ἀσκληπιὸν γεννῆτορα τῆς Ἱατρικῆς, παραδοθέντα ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Απόλλωνος εἰς τὴν φροντίδα τοῦ Χείρωνος Κενταύρου καὶ παρ' αὐτοῦ μνηθέντα εἰς τὰς τῆς Ἱατρικῆς τέχνης Μυστήρια καὶ Ἀρχάς.

Κατ' ἄλλους θεωρεῖται Κάβειρος τὴν καταγωγὴν, κατὰ δὲ τοὺς Αἰγυπτίους υἱὸς τοῦ πρώτου Ἑρμοῦ, ἐκ τῶν ὁπίων ἔλαβε τὴν δυναμὴν καὶ τὴν γνῶσιν θεραπείας, μνηθεὶς εἰς τὰ Μυστήριά των, τῶν ἐπὶ τῆς ψυχῆς τῶν ἀσθενῶν ἐπιδράσεων των καὶ χειρισμοῦ τῶν φυσικῶν καὶ πνευματικῶν δυνάμεων καὶ φαρμάκων διὰ τὴν θεραπείαν των. Ἐγνώριζεν ὅτι ἡ ἀνθρωπινὴ ψυχὴ ἐκτροχιζομένη ἠθικῶς, περιπίπτει εἰς σφάλματα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν, ἐκ τῆς παραβάσεως τῶν φυσικῶν νόμων, ὕβριν ἀπέναντι τοῦ ἠθικοῦ νόμου τοῦ διέποντος τὸ Σῶμα, μὲ ἀποτελέσμα τὰ πάθη αὐτῆς καὶ τὴν νόσον τοῦ σώματος.

Ελέγετο καὶ «Σωτήρ», ἔχων ὡς σύμβολα μυστηριακὰ τὸν ὄφιν, δυνάμιν ἡλιακὴν τρομεράν, τὴν ράβδον, δυνάμιν καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν φυσικῶν καὶ πνευματικῶν δυνάμεων καὶ κύπελλον πλήρες ποτοῦ - σπονδῆς, διὰ τῶν ὁποίων ἤσκει τὴν θεραπευτικὴν ψυχουργίαν του.

Οἱ πάσχοντες κατέφευγον κατὰ τὴν ἀρχαιότητα πρὸς θεραπείαν εἰς τοὺς Ναοὺς, εἰς τὰ Ἱεροθεραπευτήρια, ἐπιχαλκόμενοι τὸν Ἀ-

πόλλωνα ὡς Παιήωνα, τὴν Ἀθηνᾶν Ὑγίαιαν καὶ τὴν Ἄρτεμιν

Ὁ Ἀσκληπιὸς ὄρουσε τὰ Ἀσκληπιεῖα, μὲ κέντρον λατρείας τὸ τῆς Ἐπιδαύρου. Ἡ μυστικότης, ἡ ὑπερφυσικὴ παράστασις καὶ ἀνύψωσις τῆς ἰδέας τῶν Ἀσκληπιεῖων, ὡς ἱερῶν τοῦ Θεοῦ τῆς Ἱατρικῆς, συνδέεται στενότερα μὲ τὴν ἐπιρροὴν τὴν ὁποία ἀνεκαθεν εἶχον τὰ Μυστήρια ἐκ τοῦ ἀδύτου τῶν ἱεροθεραπευτηρίων πρὸς τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπίνην ψυχὴν, ἐκ τῆς ὁποίας προήρχοντο καὶ αἱ σωματικαὶ ἀσθένειαι (προηγούνται τὰ πάθη τῆς ψυχῆς καὶ ἔπονται αἱ ἀσθένειαι τοῦ σώματος).

Ἱερατεῖον μεμνημένον εἰς τὰ Μυστήρια τῆς Ἱατρικῆς ψυχουργίας, τὴν καθολικὴν καὶ ἀληθῆ Ἱατρικὴν γνῶσιν, ἠσχολεῖτο μὲ τοὺς προσερχομένους πρὸς ἴασιν ἀσθενεῖς, οἱ ὅποιοι, μετὰ σοβαρὰν προπαρασκευὴν καθαρμοῦ, ἐτοιμάζοντο ὅπως δεχθῶν τὰς ἐπιδράσεις τῆς ψυχσωματικῆς θεραπείας των.

Γλυκυτάτη ὕμνωδιᾷ καὶ μουσικῇ ὑπερκόσμιος ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς τὴν προπαρασκευὴν αὐτήν, ὑπὸ τὴν μυστηριώδη καὶ ἐπιβλητικὴν Σιγὴν, ὑποδλητικῶς περιβάλλοντος καὶ ἀμυδροῦ, ζῶντος φωτισμοῦ (Πυρός).

Κατὰ τὴν ὑπερτάτην ἐκείνην κατανυκτικὴν στιγμὴν ὁ ἀσθενὴς εὐρίσκετο ἐν τελείᾳ ἐκστάσει. Ἔτοιμος νὰ δεχθῆ τὰς θεῖας ψυχουργικὰς ἐπιδράσεις, εἰς τοὺς χώρους τῶν ἱεροθεραπευτηρίων, πρὸς θεραπείαν καὶ τῆς σωματικῆς του νόσου, ὑπὸ τῶν θεραπευτῶν ἱερῶν, οἱ ὅποιοι τὸν μετέφερον εἰς σιωπηλὸν καὶ μυστηριῶδες Ἄβατον, ὅπου κατέκλινον αὐτὸν ἐπὶ θερμοῦ

δέρματος θυσιασθέντος ζώου και του επέβαλλον Σιγήν.

Ὁ ὕπνος ἦτο βέβαιον ἐπακόλουθον, κατὰ τὸν ὁποῖον, ὑπὸ τὸν πέπλον τοῦ μυστηρίου ἐδέχετο ὑπὸ τοῦ ἱερέως τὰς ψυχουργικὰς, θεραπευτικὰς ἐπιδράσεις, πρὸς θεραπείαν τῆς νόσου. Ἦκουεν ἢ ὠνεῖρεύετο τὴν ἀσθένειαν, τὰ φάρμακα καὶ τὸν τρόπον πρὸς θεραπείαν τῆς. τὰ ὁποῖα ἐφήρμοζε καὶ μὲ τὴν δύναμιν τῆς πίστεως καὶ τῆς υποβολῆς, τὰ Ἀσκληπιεῖα ἱεροθεραπευτήρια ἀπέδιδον εἰς τὸν ἀσθενῆ

τὴν ὑγίειαν καὶ τὸ θαῦμα τοῦ θεοῦ Ἀσκληπιοῦ συνετελεῖτο.

Θυγατέρες τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἦσαν ἡ Ὑγίεια, ἡ Ἴασώ, ἡ Πανάκεια καὶ ἡ Αἰγλή. Υἱὸς του δὲ ὁ Τελεσφόρος, ὁ δαίμων (τὸ πνεῦμα) τῆς ἀναρρώσεως.

Σήμερον, πολλοὶ σοβαροὶ ἐπιστήμονες τῆς Ἱατρικῆς ἐπανέρχονται εἰς τὰς πηγὰς τῆς Ἱατρικῆς τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ τοῦ Ἱπποκράτους, ἀναζητοῦντες τὴν ἀλήθειαν εἰς τὴν πηγὴν τῆς, εἰς τὴν Ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν Σοφίαν.

Ἀπουτήγατε

ΚΑΙ ΣΕΙΣ

τοὺς χρυσόδετους

τόμους

ΙΛΙΣΟΥ

ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΡΙΕΤΙΑΣ

1956 — 1958

1959 — 1961

Οἱ συνδρομηταὶ τοῦ ΙΛΙΣΟΥ δικαιοῦνται νὰ τοὺς ἀγοράσουν **ΜΟΝΟΝ** δρχ. 120 ἀντὶ τῆς τρεχούσης τιμῆς τῶν 140 δραχμῶν.

ΜΕΡΙΚΟΙ φίλοι τοῦ ΙΛΙΣΟΥ στέλνουν τὴν συνδρομὴν τους ἀφοῦ ἀναγκασθοῦμε, με λύπη μας, νὰ τοὺς ἐνοχλήσωμε μὲ ὑπεθυμίσεις, οἱ ὁποῖες κοστίζουν καὶ χρόνο καὶ χρήματα, ἢ νὰ στείλωμε εἰσπρακτορά, ποὺ κοστίζει ἐπίσης, δηλαδὴ ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸ περιοδικὸ ἓνα μέρος τῆς συνδρομῆς.

Οἱ πολλοὶ εἶναι τακτικοί. Ἐνώσου μαζὶ τοὺς!

ΥΓΙΕΙΝΗ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗ

‘Υπὸ ΠΛΑΤΩΝΟΣ Ε. ΔΡΑΚΟΥΛΗ, 1894

(Ἐκ τῆς 5ης ἐκδόσεως τοῦ 1925)

ΜΕΡΟΣ Β΄

Ἐάν τις τῶν εὐρωπαϊκῶν, φέρ' εἰπεῖν, λαῶν, ἀπεφάσιζε νὰ λαμβάνη τὴν τροφήν του ἀποκλειστικῶς ἐκ τοῦ φυτικού βασιλείου, ὁ λαὸς ἐκεῖνος ἐντὸς μιᾶς γενεᾶς θὰ ἦτο ὁ πλουσιώτατος καὶ ὁ ὀλβιώτατος. Χώρα μάλιστα γεωργικὴ θὰ ἐτετραπλασίαζε τὰς προσόδους τῆς ἐν διαστήματι ἴσως εἰκοσιπενταετίας. Εἶνε εὐκόλον νὰ ἐξακριβώσῃ ὁ ἀναγνώστης τὴν ἀλήθειαν ταύτην μελετῶν τι τῶν νεωτέρων οἰκονομικῶν συγγραμμάτων, περικοπᾶς ἐκ τῶν ὁποίων μοι εἶνε ἀδύνατον νὰ μεταφέρω εἰς σύντομον μελέτην ὡς τὴν παροῦσαν. Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Greg ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ *Epigmes of Life*, διδομένης φυτοκαρποφαγικῆς διαίτης, ὅσα ὁ πληθυσμὸς χώρας τινὸς αὐξάνει τόσῳ ἀφθονώτερα θὰ παράγονται τὰ τρόφιμα, ἐνῶ ἡ κρεοφαγία φέρει τὸ ἀνίθητον ἀποτέλεσμα ὅπερ δικαιολογεῖ τὸν Μάλθον εἰπόντα ὅτι τὰ τρόφιμα τῆς κοινωνίας ἡμέραν τινὰ θὰ παύσουν ἐπαρκοῦντα εἰς αὐτήν. Ὁ Ρίχαρδτσον καταδικάζει τὴν κρεοφαγίαν διὰ τὸν αὐτὸν λόγον. Ὁ καθηγητὴς Νιουμαν ὑποστηρίζει εὐγλώττως τὴν αὐτὴν θεωρίαν διὰ τοῦ ἔργου του *Essays on Diet* καὶ ἤδη οὐδεὶς δύναται τελεσφόρως ν' ἀντικρούσῃ τὸ ὁσημέραι ἐπικρατοῦν ἀξίωμα ὅτι διὰ τῆς καρποφυτοφαγικῆς διαίτης καὶ τῆς ἐθνοποιήσεως τοῦ ἐδάφους, ἡ πτωχεία θὰ καταστῇ μετὰ μίαν γενεὰν πρᾶγμα ἄγνωστον, καὶ ὡς παρελθοῦσα πληγὴ θὰ εἶνε μόλις πιστευτὴ εἰς τοὺς ἰστοριοδίφας. Ὡστε, ὅσον ἀφορᾷ τοῦλάχιστον τὸ ζήτημα τῆς τροφῆς, ἔγκειται εἰς τὰς χεῖρας ἐκάστου νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐξάλειψιν τῆς πτωχείας, ἐγκαταλείπων ὀριστικῶς τὴν κρεοφαγίαν. Ἐνῶ λοιπὸν χημικῶς καὶ βιολογικῶς ἡ ἐγκατάλειψις τῆς ἕξεως ἀποδεικνύται ὡς ἄμεσον συμφέρον, κοινωνιολογικῶς ἀποδεικνύται καθῆκον μεγίστης σημασίας. Ἐγκαταλείπων τις τὴν κρεοφαγίαν ἐπαυξάνει τὴν ζήτησιν τῶν γεωργικῶν προϊόντων ἅτινα ὅσα περισσότερον ζητοῦνται τόσῳ περισσότερον παράγονται καὶ τόσῳ εὐθηνότερα καθίστανται. Ἀντιθέτως, πᾶς κρεοφάγος καθιστᾷ τὸ κρέας δαπανηρότερον ἐπαυξάνων τὴν ζήτησιν αὐτοῦ, διότι ἐνῶ ἡ παραγωγή τῶν φυτῶν καὶ τῶν καρπῶν εἶνε ἀπεριόριστος, ἡ κτηνοτροφία ἔχει ὄρια ἐπέκεινα τῶν ὁποίων ἡ ζήτησις μένει ἀνικανοποίητος.

Ἄνεξαρτήτως τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς ὑγείας οἶαν ὄψιν θὰ ἐλάμβανεν ἢ χώρα ἐκείνη ἔνθα ἀντὶ τῆς ἀσχημίας τῶν σφαγείων καὶ τῶν πτωματοπωλείων ἐπεκράτει ἡ καλλονὴ καὶ ἡ φαιδρότης τῶν λειμῶνων, τῶν δασῶν καὶ τῶν κήπων! Τὰς κοινωνικὰς μας σχέσεις θὰ ἐχαρακτήριζε καλαισθησία πρὸς τὴν ὁποίαν εἶνε ὅλας ἀσυμβίβαστοι αἱ τράπεζαι αἱ στενάζουσαι ἀπὸ τὸ βᾶρος τῶν ἐψημένων πτωμάτων, αἱ δυσωδία τῶν κρεοφαγικῶν συμποσίων ἄς διὰ καρυκευμάτων καὶ ἀντισηπτικῶν ἀρωμάτων προσπαθοῦμεν νὰ ἐξουδετερώσωμεν. Ἄλλ' ἔχουν ἀνάγκην τοιοῦτων τεχνητευμάτων τὰ εὐώδη προϊόντα τῆς γῆς; Ἡ πρὸς αὐτὰ ἀγάπη, κατ' ἀντίθεσιν τῶν σαρκοβόρων ὀρέξεων, εἶνε ἐπαρκὲς τεκμήριον φιλοκάλου καὶ λεπτῆς φύσεως. Ὁ δυνάμενος νὰ διακρίνη τὴν διαφορὰν ταύτην τῶν δύο κλίσεων εἶνε εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμῆσῃ τὸν βαθμὸν τοῦ πολιτισμοῦ τῶν προσκαλούντων αὐτὸν εἰς γεῦμα. Τὸ εἶδος τῶν παρατιθεμένων τροφῶν δεικνύει τὰς καλλιτεχνικὰς κλίσεις τοῦ προσφέροντος ὅσον καὶ τὰ αἰσθήματα τῆς καρδίας του. Τὸ γαλλικὸν λόγιον *Montre moi ton menu et je montrerai ton coeur* ἀληθεύει καὶ ἐν τῇ ἀπόψει ταύτῃ τοῦ ζητήματος ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀπόψει τῆς σκληρότητος, ἣν προδίδει ὁ προσφέρων εἰς τοὺς φίλους του τὰς σάρκας ἐμψύχων ὄντων πρὸς καταβρόχθισιν. Δὲν δύνανται οἱ κρεοφαγοῦντες νὰ φαντασθοῦν, εὐκόλως τὴν ἀποστροφήν, ἣν ἐμπνέει ἡ ἕξις αὕτη εἰς τοὺς ἐγκαταλιπόντας αὐτὴν πρὸ ἐτῶν, ἢ μηδέποτε ἀποκτήσαντας αὐτήν. Ἡ ἀποστροφή προέρχεται ἐκ τοῦ εἰδεχθοῦς τῆς πτωματοφαγίας τοῦ οὕτω τρεφομένου, ὅστις σκαιῶς προτιμᾷ ν' ἀγνοῇ τόσους ἰσχυροὺς καὶ σπουδαίους λόγους ἀντιστρατευομένους εἰς τὴν βάρβαρον ταύτην ἕξιν. Τὴν ψευδῆ βάσιν τῆς κρεοφαγίας κατέδειξα ἤδη ἐν τοῖς ἐμπροσθεν. Τὸ εἰδεχθὲς αὐτῆς καθίσταται κατάδηλον. Τὰ εἰδεχθῆ ἔχουν πάντοτε ψευδῆ βάσιν. Τὸ ὠραῖον εἶνε οὕτω στενῶς συνδεδεμένον μετὰ τοῦ ἀληθοῦς ὥστε τὸ μὲν εἶνε ἀνυπόστατον ἄνευ τοῦ δέ. Καὶ τῷ ὄντι εἶνε τι δυσειδέστερον τῆς θεᾶς σφαγείου, ἢ ἀνθρώπου καταβροχθίζοντος σάρκας αἵτινες πρὸ ὀλίγων ὥρων ἐνεφοροῦντο νοήσεως καὶ καρδίας; Ἀρκεῖ ὅτι ἡ ἕξις εἶνε παρὰ φύσιν ὅπως προκαλῆ φρίκην. Ὁ ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὴν φύσιν εὐρισκόμενος ἄνθρωπος ἐξανίσταται κατὰ παντὸς ὅ,τι ἀποτελεῖ παρατονίαν, ἐπομένως τὸ φιλόκαλον ἐνοστικτὸν αὐτοῦ προσβάλλεται ὑπὸ τῶν ἰδεῶν καὶ ἐντυπώσεων ἄς εἶνε ἱκανὸν νὰ ἐξεγείρῃ τὸ θέαμα τρωγομένων σαρκῶν. Διὰ τοῦτο ὁ μηδέποτε τρώγων κρέας ἀποστρέφεται τοὺς κρεοφάγους καὶ τὰ ἦθη των· δὲν δύναται ἀλλ' ἢ νὰ θεωρῇ αὐτοὺς βαρβάρους ἐφ' ὅσον ἐμμένουν εἰς αὐτὴν ἐξ αἰμοβόρου ἔρωτος. Ἀφ' ἑτέρου ὁ οὕτως ἢ ἄλλως κατορθώσας νὰ θέσῃ ἑαυτὸν ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὴν φύσιν ἥτοι νὰ εὕρῃ τὴν ὁδὸν ἣτις ἄγει εἰς τὴν ἐντέλειαν, δὲν θὰ βραδύνη ν' ἀποσκορακίσῃ ἐκ τῶν εἰδῶν τῆς τροφῆς του τὸ κρέας παντὸς ζώου, διότι θὰ εἶνε εἰς θέσιν νὰ διίδη ὅτι ἡ χυδαία ὑπὲρ τοῦ κρέατος ὑπόληψις εἶνε οὐδὲν πλέον ἢ πρόληψις ἅτε μὴ δυνα-

μένη νὰ ὑποστηριχθῆ ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης, οὔτε ὑπὸ τῆς φιλοσοφίας οὔτε ὑπὸ τῆς ἠθικῆς. Πῶς ποιητὴς ἢ ἄλλος καλλιτέχνης κατωρθῶναι νὰ συνοικειωθῆ πρὸς τὴν ἀσχημίαν, ἀφ' ἧς εἶνε ἀναπόσπαστος ἡ κρεοφαγικὴ δίαιτα, ἀπὸ τῆς στιγμῆς καθ' ἣν τὸ εὐγενὲς ζῶον ἀπάγεται εἰς σφαγὴν μέχρι τῆς παρασκευῆς τῶν ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ ἔδεσμάτων, δυνάμει τῶν ὁποίων ζητεῖται ἔμπνευσις καὶ οἶστρος, εἶνε, πιστεύω, γεγονός ἐξηγοῦν τὴν ἀπὸ τοῦ κόσμου ἔλλειψιν ἀληθοῦς ποιήσεως καὶ ἀληθοῦς τέχνης. Γνωρίζω ὅτι ὁ γνήσιος καλλιτέχνης στενοχωρεῖται σφόδρα ὑπὸ τὸ σύστημα τοῦτο, εἰς δὲ τὰς ἀποκαλύψεις τῆς ἐπιστήμης βλέπει τὸν θρίαμβον τοῦ καλοῦ. Ὁ Βύρων προέβη μέχρι τοῦ σημείου νὰ ἀποτροπιάζεται αὐτὴν ἀπλῶς τὴν πράξιν τοῦ τρώγειν. Χωρὶς νὰ παρακολουθήσωμεν τὸν ποιητὴν μέχρις αὐτοῦ τοῦ σημείου, ἡ λαιμαργία καὶ τὸ κατὰ κόρον τρώγειν εἶνε ἀναντιρρήτως τι λίαν βδελυρόν. Ἄλλ' ὁ Βύρων ὅτε ἐπέισθη ὅτι ἡ κρεοφαγία δὲν εἶνε ἀπαραίτητος τὴν ἐγκατέλειπε, ἂν ὄχι ὀλοτελῶς, βεβαίως ἐν μέρει. Ὁ Σέλλεϋ δὲ ὄχι μόνον τὴν ἐγκατέλειπεν, ἀλλὰ ἔγραψε μελέτην κατ' αὐτῆς καὶ μετέφρασεν εἰς τὸ ἀγγλικὸν τὰς «περὶ σαρκοφαγίας» ὠραίας πραγματείας τοῦ Πλουτάρχου, πρῶτον ἐν τῷ κόσμῳ συγγράφαντος εἰδικὴν ἐπὶ τούτῳ μονογραφίαν. Ὁ γλυκὺς Μισελέ, ὁ δούς ἡμῖν τόσῳ ἑξαισίας εἰκόνας τοῦ κόσμου τῶν πτηνῶν διὰ τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ L'oiseau, παρατηρεῖ ὅτι ἡ χάρις καὶ ἡ ἔρασμιότης τῆς γυναικὸς ἐξατμίζεται ἅμα ἐνθυμηθῶμεν ὅτι τρέφεται ἀπὸ τὰ μέλη καὶ τὰς σάρκας ἐμψύχων ὄντων. Ὁμολογῶ ὅτι πρὶν ἀναγνώσω τὴν παρατήρησιν ταύτην τοῦ Μισελέ, ὁσάκις ἔτυχεν νὰ θαυμάσω εὐειδῆ γυναῖκα, δὲν ἐβράδυνα ν' ἀποβάλω τὸν θαυμασμόν μου ἀναλογισθεὶς τὰς κρεοφαγικὰς ἕξεις τῆς. Καὶ ὁ Λαμαρτῖνος ἐκφράζων ἀπέχθειαν πρὸς τοὺς βαρβάρους οἵτινες τρέφονται διὰ κρέατος λέγει

Ils traient par les pieds des fleurs de la prairie
L'innocente brebis que leur main a nourrie
Et sous l'oeil de l'agneau l'egorgeant sans remords
Ils savourent ses chairs et vivent de la mort.

Ὁμοίαν φρίκην δεικνύει ὁ Gleizès γράφας τόσα ἀριστουργήματα ἐν οἷς τὴν Nouvelle Existence ἐνθα σπηλιτεύει τὴν κρεοφαγίαν ὡς τερατώδη. Ἐπίσης ὁ Κικέρων, παρατηρῶν ὅτι ὁ ἄνθρωπος προωρίσθη εἰς ἐνασχόλησιν εὐπρεπεστέραν ἢ τὸ κόπτειν τοὺς λαιμούς τῶν ἀθῶων ζώων. Ὁ Πώπ, λέγων ὅτι οὐδὲν φρικαλεώτερον αἱματοστίκτου μαγειρείου βρίθοντος ἀπὸ μέλη τεθνεώτων, καὶ πλεῖστοι ὅσοι ἄλλοι. Τὰς ἐκφράσεις ταύτας ἐσημείωσα διὰ νὰ δείξω ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἰδίως συνιστᾷ τὴν ἀσχημίαν τῆς κρεοφαγικῆς τροφῆς εἶνε ὁ ἀναπόφευκτος ἀναλογισμὸς τῆς καταγωγῆς καὶ τῶν συνθηκῶν ὑφ' ἧς παρεσκευάσθη — καταγωγῆς καὶ

συνθηκῶν καθ' ὧν ἐξανίσταται ἢ τε αἰσθητικὴ καὶ ἡ ἠθικὴ. Μόνῃ ἢ σκέψις, ὅτι ἐδέησε νὰ προηγηθῆ ἄλγος καὶ ὀδύνη καὶ θάνατος ἵνα κορεσθῆ ἡ λαιμαργία μας, καθιστᾷ τὰ παρατιθέμενα ἐδέσματα εἰδεχθῆ ὅσον δήποτε κομψή καὶ πλουσία εἶνε ἡ τράπεζα ἐφ' ἧς παρατίθενται. Ἀληθῶς ἡ ἀσχημία καὶ τὸ ἀσύμμετρον εἶνε χαρακτηριστικὸν πρυτανεῦον παρὰ τοῖς χυδαίοις ἐκείνοις οἵτινες πλουτήσαντες φορτόνουν τὰ οἰκήματά των διὰ βαρβάρου πολυτείας, καὶ ἀπ' αὐτῶν ἦκιστα δύναται τις νὰ περιμένη ἱκανὴν λεπτότητα ὥστε νὰ διίδουν τὴν ἀσχημίαν τῆς διαίτης των. Ἡ λιτότης ἔχει θέλητρα ἄτινα οἱ βάρβαροι δὲν εἶνε ἱκανοὶ ν' ἀνακαλύψουν. Δι' αὐτοῦς ἡ ἰδέα ψητῆς ὠμοπλάτης, χοιρινοῦ μηροῦ, κεφαλῆς ἀμνοῦ, πτέρυγος ἢ στῆθους περιστερᾶς, γλώσσης, νεφρῶν, βρασπῆς ὀρνιθὸς οὐδὲν ἔχει τὸ ἀποτρόπαιον, ἀλλὰ τὸ ἀπόλυτον κριτήριον τοῦ καλοῦ (ὅπερ εἶνε ἀναπόσπαστον τῆς συμπαθείας, τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς ἀγάπης), σφραγίζει τὰ ἀντικείμενα ταῦτα καὶ τὰς ὀνομασίας των διὰ τῆς ἐντυπώσεως τοῦ φρικώδους. Ἄλλως, ὡς ὁ Διογένης ἔλεγε, κατὰ τί εἶνε φρικωδέστερος ὁ τρεφόμενος ἀπὸ μέλη καὶ σάρκας ἀνθρώπου; Εἶνε ἀληθῶς ἀξία οἴκτου ἡ κατάστασις ἐκείνου, εἰς ὃν οὐδεμίαν ἐντύπωσιν ἐμποιοῦν αἱ σκηναὶ καὶ αἱ εἰκόνες τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας, αἵτινες τόσῳ ἀχωρίστως εἶνε συνδεδεμέναι πρὸς τὴν πρόληψιν τῆς κρεοφαγίας.

Ἰκανὸν χῶρον ἀφιέρωσα εἰς τὰ ἄνωθι ἐπιχειρήματα διότι γνωρίζω ὅτι οἱ περισσότεροί τῶν ἀναγνωστῶν μου θ' ἀποδώσουν εἰς αὐτὰ περισσοτέραν σημασίαν. Ἄλλ' οἱ ὀλίγοι καὶ ἐλεκτότεροι, εἰς οὓς ἄλλως τε βραχεῖα νῦξις ἀρκεῖ, ἀποδίδουν τὴν ὑπερτάτην σημασίαν εἰς τὴν συνδέουσαν τὸν ἄνθρωπον μετὰ τῶν λοιπῶν ζώων ἀδελφότητα, ἣτις ὅμα ἀναγνωρισθῆ, καθιστᾷ ἀδύνατον τὴν κρεοφαγίαν. Οἱ ὀλίγοι οὗτοι γνωρίζουν ὅτι πᾶν τὸ ἠθικῶς καταδικαστέον δὲν δύναται νὰ ὑποστηριχθῆ ὅτε ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης οὐτε ὑπὸ τῆς καλαισθησίας. Δι' αὐτοῦς; ἀρκεῖ ἡ ἐνθύμησις τῆς αἱματοχυσίας καὶ τῶν ἀλγηδόνων εἰς ἃς ὑποβάλλονται ἔμφυχα ὄντα ἐμπορούμενα ὅλων τῶν συναισθημάτων, ὧν ἐμπορεῖται καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὅπως χαρακτηρίσουν τὴν κρεοφαγίαν ὡς ἐξόχως ἀνῆθικον πρᾶξιν. Διὰ τοῦς πολλοὺς τὸ ἐπιχειρήμα τοῦτο δὲν εὐρίσκει ἱκανὴν ἠχώ. Δὲν δύναται ἕκαστος ν' ἀνακαλύψῃ διὰ μιᾶς τὰ εὐγενέστερα ἐλατήρια τῆς ἰδίας αὐτοῦ φύσεως. Τὰ εὐγενέστερα συνήθως λανθάνουν καὶ χρῆζουν καλλιιεργείας προκαταρκτικῆς ὅπως ἀναφανοῦν. Ἐκαστος ὅμως δύναται νὰ τ' ἀναπτύξῃ ἐὰν δώσῃ προσοχὴν εἰς αὐτά. Καθ' ὅσον τις γίνεται κρείσσων ἑαυτοῦ κατὰ τοσοῦτον ἡ εὐημερία τῶν ἄλλων θίγει αὐτὸν περισσότερο ἢ ἡ εὐημερία ἀποκλειστικῶς ἑαυτοῦ. Τὸ νὰ γινεταί τις κρείσσων ἑαυτοῦ εἶνε δύσκολος προσπάθεια, εἶνε δὲ τόσῳ δυσκολωτέρα ὅσῳ ὀλιγώτεροι εἶνε οἱ προσπαθοῦντες. Ἡ λύπη ἐπὶ τοῖς

δεινοπαθήμασι τοῦ ἄλλου εἶνε ἐξόχως ἀνθρώπινον αἴσθημα καὶ ἐπ' αὐτοῦ βασίζεται ὁλόκληρος ἡ ἠθικὴ. Ἄνευ τοῦ αἰσθήματος τούτου ἀγρία βαρβαρότης μόνον καὶ ἀναρχία κοινωνικὴ δύναται νὰ ἐπικρατῇ. Τὸ αἴσθημα τούτο ἐὰν εἶνε ὑγιές καὶ ὠριμον δὲν κάμνει διάκρισιν μεταξὺ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἄλλων. Εἶνε ἱκανὸν νὰ βλέπῃ ἐνότητα μεταξὺ ὄλων τῶν ἐμψύχων, τὴν ὁποίαν ὁ ἐγωισμὸς δὲν βλέπει. Πᾶσαν τὴν ἐμψυχον φύσιν βλέπει ὡς μίαν μεγάλην Δημοκρατίαν καὶ ἀναγνωρίζει, μετὰ τοῦ Μισελέ ὅτι *toutes les especes vivantes frappent à la porte pour se faire admettre au sein de la Democratie*. Ἐξανίσταται λοιπὸν καὶ ἀγανακτεῖ κατὰ τῶν βαρβάρων οἵτινες ἀποκλείουν τὰ ζῶα ἀπὸ τοὺς κόλπους τῆς ἀνθρωπότητος, δημιουργοῦντες χάσμα ἐπὶ δικαιολογήσει τῆς σκληρότητος, ἧς ἔνεκα ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀνατέμνουσι τὰ ἀτυχῆ πλάσματα ζῶντα, χάριν δῆθεν τῆς ἐπιστήμης, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὀργανίζουσι καὶ καθιερώνουσι ἑκατόμβας χάριν δῆθεν τῆς διατροφῆς. Κατὰ τῶν βαρβάρων τούτων κεραυνοβόλα ἔγραψε μεταξὺ τῶν μεγαλυτέρων φιλοσόφων τῆς ἐποχῆς μας ὁ Auguste Comte ὅστις τὸν ἀνθρώπον τάσσει ὡς *le premier des animaux* καὶ ὅστις ἐνῶ ἀρνεῖται εἰς τινὰς κατηγορίας ἀνθρώπων τὸν τίτλον ὅπως ἀποτελοῦν τὴν ἀνθρωπότητα — τὸ *Grand-Être* τῆς θετικῆς φιλοσοφίας — δὲν ἀρνεῖται αὐτὸν εἰς ζῶα. Ὁ Comte ἀπέθανε πρὶν ἢ συμπληρῶν τὴν φιλοσοφίαν του κηρύξῃ τὴν κρεοφαγίαν ἀναξίαν τῆς ἀνθρωπίνης περιωπῆς. Ἄλλ' εἶνε πρόδηλον ἐκ τῶν συγγραμμάτων του ὅτι ἐὰν ἔζη ἀκμήν ὀλίγα ἔτη θὰ ἔπραττε τοῦτο. Ἡ κατάργησις τῆς αἵματοχυσίας εἶνε μέγα ἰδεῶδες τοῦ νεωτέρου πνεύματος. Ὁ ἀνθρώπος ἔφθασε σήμερον εἰς σημεῖον τι πολιτισμοῦ ἱκανὸν νὰ φρωτίζῃ αὐτὸν ὅτι ἂν θέλῃ νὰ εὕρῃ τὴν ὁδὸν ἧτις ἄγει εἰς τὴν ἐντέλειαν πρέπει νὰ καθυποτάξῃ τὰ τραχέα καὶ ἄγρια ἐνστικτὰ εἰς τὰ ἡμέρα καὶ ἐὰν τὰ μὲν ἦσαν ἄλλοτε ἀναγκαῖα διὰ τὴν καθαρῶς ὑλικὴν ὑπαρξιν, τὰ δὲ εἶνε ἀπαρσίτητα διὰ τὴν ἠθικὴν πρόοδον. Ἡ ἡμερότης λοιπὸν καὶ ἡ ἐπιστήμη ἀποτελοῦν τὴν πρὸς τὴν ἐντέλειαν καὶ ευδαιμονίαν ἄγουσαν. Μέγας καὶ εὐγενὴς ἡ δύνατο ἄλλοτε νὰ θεωρηθῇ καὶ ἐκεῖνος ὅστις ἐγνώριζε νὰ κατὰστρέφῃ ἐχθροὺς διὰ νὰ ὑπάσῃ. Ἄλλ' ὁ ὀρισμὸς οὗτος τοῦ μεγάλου δὲν ἰσχύει πλέον. Ὁ Σωκράτης ἔδωκε τὸν ἰσχύοντα μεχρὶ σήμερον ὀρισμὸν τοῦ μεγάλου καὶ τοῦ εὐδαίμονος ἀνθρώπου. Μέγας ἢ ἀγαθὸς εἶνε ἐκεῖνος ὅστις προσπαθεῖ νὰ τελειοποιῇ ἑαυτὸν ἠθικῶς καὶ διανοητικῶς. Εὐδαίμων εἶνε ἐκεῖνος ὅστις αἰσθάνεται καὶ ἐννοεῖ ὅτι πράγματι τελειοποιεῖ ἑαυτὸν. Ὑπὸ τὸ φῶς τοῦτο ὁ κρεοφάγος βεβαίως δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ μέγας, ἀγαθὸς ἢ εὐδαίμων, διότι δὲν τελειοποιεῖ ἑαυτὸν. Ἐξ ἐναντίας ὑποβιβάζει ἑαυτὸν κατὰ ἓνα βαθμὸν ὡσάκις θέτει πρὸ ἑαυτοῦ ἀδελφικὰς σάοκας πρὸς βρῶσιν. Προκειμένον περὶ τῆς ἀγάπης, τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἡμερότητος ὑφ' ὧν ὁ ἀνθρωπισμὸς ἰδίως χαρακτηρίζεται, δὲν δύναμαι νὰ ἀναφέρω τι ἑπικαιρότερον ἢ τὰς παραδόσεις τοῦ Ἰησοῦ

Χριστοῦ στιγματίσαντος τὴν διακρίνουσαν τὸν ἑβραϊσμὸν αἵματοχυσίαν καὶ κατηγορηματικῶς καταδικάσαντος τὴν κρεοφαγίαν. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι τοῦτο γίνεται αὐτόδηλον ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς ἐνδείξεως τῆς καθόλου διδασκαλίας του, ἔχομεν ἀλάθητα διδόμενα γνωρίζοντες ὅτι ὁ Χριστὸς ἀνῆκεν εἰς τὴν σχολὴν τῶν Ἑσσηίων, οἵτινες ἀπέειχον τοῦ κρέατος. Τελευταῖαι μάλιστα ἔρευναι παρέχουν ἡμῖν ἀναμφισβήτητον μαρτυρίαν. Ὁ Ρενάν ἀναφέρει τὰ ἔργα τοῦ Παπίου ἐπισκόπου Ἱερουσόλεως. Ὁ πρῶτος οὔτος συλλέξη προφορικὰς πληροφορίας παρ' ἀνθρώπων συνδιαλεχθέντων αὐτοπροσώπως μετὰ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ, οἵτινες εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Παπίου εἶχον μόλις ἐκλείψει, οἱ δὲ σύγχρονοι συγγραφεῖς ἠλλοίωσαν καὶ ἐτροποποίησαν κατὰ τὰς ἐλίσεις των ὅ,τι εἶχε περὶ Χριστοῦ κηρυχθῆ ὑπὸ τῶν δώδεκα ἀποστόλων. Ὁ Παπίας κατῶρθωσεν ν' ἀποτελέσει ἐκ τῶν συλλεχθέντων προφορικῶν πληροφοριῶν πέντε τόμους ὧν μόνον τεμάχιά τινα ἀνεῦρεν ὁ Ρενάν, τῶν λοιπῶν, φαίνεται, καταστραφέντων ὑπὸ τῶν ἀντιφρονούντων συγγραφέων. Ἐν τοῖς ἀνευρεθεῖσι τεμαχίοις λέγεται ὅτι ὁ Χριστὸς κατεδίκαζε ρητῶς τὴν κρεοφαγίαν τάσων αὐτὴν ἐν ἡ μοίρα καὶ τὰς ἑβραϊκὰς θυσίας. Ἐκ τῶν μαθητῶν του μόνος ὁ Ἰούδας διεφώνησεν ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς τροφῆς καὶ βαθμηδὸν ἡ διαφωνία αὕτη ἀνεπτύχθη εἰς ἔχθραν καταλήξασαν εἰς τὴν σταύρωσιν τοῦ Ἰησοῦ. Τοῦτο χρησιμεύει ὅπως δείξη τὸ πνεῦμα ὑφ' ὃ ὁ Χριστὸς ἐνόει τὴν ὑπ' αὐτοῦ διδασκομένην ἀγάπην καὶ εἰρήνην, καὶ τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν ἔδιδεν εἰς τὰ ζῶα ἐν τῇ ἱεραρχίᾳ τῆς ἀνθρωπίνης ἀδελφότητος. Τὸ πνεῦμα τοῦτο ἀνατέλει ὀλοὲν καὶ οἱ ἐκλεκτότεροι χαρακτήρες τῆς καθ' ἡμᾶς ἐποχῆς βδελύσσονται τὴν κρεοφαγίαν καὶ ἐργάζονται παντὶ σθένει πρὸς κατάργησιν αὐτῆς ὡς δεικνύω κατωτέρω.

Ἡκιστα οἱ κοινοὶ τῶν ἀνθρώπων ὑποπετεύουν ὅτι ὑπάρχει σχέση μετὰ τὴν τροφῆς καὶ ἠθικῆς. Ἡ Ὑγιεινὴ καὶ Ἡθικὴ εἰσὶν ἀδελφαί, καὶ τι πλεῖον ἢ ἀδελφαί, καὶ ὅπως ὕγιεινὴ ἀνευ καθαρᾶς τροφῆς εἶνε ἀδύνατος οὕτω καὶ ἠθικὴ εἶνε ἀδύνατος ἀνευ ἐμπρεπούσης εἰς ἀνθρωπῶν τροφῆς. Ἡ δίκαια πράγματι ἀποτελεῖ θάσιν τῆς ἠθικῆς. Ἀληθῶς ἡ τράπεζα οἰκογενεῖας τινὸς ἢ ἀτόμου παρέχει ἀσφαλὲς κριτήριον ἀνθρωπισμοῦ τῶν περὶ αὐτὴν καθεζομένων. Εἶνε πλεόν καιρὸς ἵνα ἐπὶ τῇ θάσει τοῦ κριτηρίου τούτου διακριθοῦν οἱ κάτοικοι τῆς γῆς εἰς βαρβάρους καὶ πεπολιτισμένους. Τί ἐστὶ πολιτισμὸς; Αἱ οἰκοδομαί, τὰ ἐργοστάσια, οἱ σιδηρόδρομοι, οἱ στόλοι, οἱ σπαραταί, τὰ κεφάλαια, τὰ χρηματιστήρια; Ὅχι θεβαίως, διότι ταῦτα δὲν εἶνε ἱκανὰ ν' ἀνοίξουν τὴν εἰς τὴν ἐπιτέλειαν ἀγούσαν. Οὐσία πολιτισμοῦ εἶνε πᾶν τὸ ἱκανὸν νὰ καλλιέργησιν τὴν ψυχὴν ἰδίᾳ δὲ ἢ ἡμερότης καὶ ἢ συμπαθεία. Τὰ δύο ταῦτα στοιχεῖα ἰδίως εἶνε ἄτινα κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Ράσκιν ἀπαλύνουν τὴν καρδίαν, θερμαίνουσι τὸ αἷμα, δξύνουσι τὴν διάνοιαν καὶ εἰρημεύουσι τὸ πνεῦμα. Οὐδέτερον δὲ αὐτῶν ἔχει πεδίον

ἀναπτύξεως ἐκεῖ ἔνθα τὸ ἔργον τοῦ σφαγέως εἶνε ἀνεκτόν. “Ὅπερ λέγω δὲν εἶνε αἰσθηματικότης, ἀλλ’ αἰσθημα ἐξόχως κοινωνικόν. Τὸ αἰσθημα διαφέρει τῆς αἰσθηματικότητος ὅσον ἡ χάρις διαφέρει τοῦ ἀκκιομοῦ, ὅσον ἡ ἐπιστήμη διαφέρει τῆς σχολαστικότητος, ὅσον ὁ ἐνθουσιασμός διαφέρει τῆς παραφροσύνης. Γράφων κατὰ τῆς κρεοφαγίας ἐπιθυμῶ πρῶτιστως νὰ ὑποδείξω δικαιολογητικὴν θάσιν σωτείρας ἠθικῆς, καὶ ὡς τοιαύτην διακρίνω τὸ ὑγιὲς κοινωνικόν αἰσθημα, τὸ μὴ ἀποκλείειν ἀπὸ τοὺς κόλπους τῆς ἀνθρωπότητος τὰ ἀνεπιβλασθῆ ζῶα. Ἄδασεῖς τινες ἐξέλαβον τὴν ἀπὸ τοῦ κρέατος ἀποχὴν ὡς θρησκευτικὴν τινα αἴρεσιν! Ἴσως διότι συγχέουν τὴν ιδέαν τῆς νηστείας ἢν αἱ θρησκείαι συμβουλεύουσιν, μὲ τὴν ιδέαν τῆς ὑγιεινῆς καὶ τῆς πρὸς τὰ ζῶα ἀγάπης. Δύναται τις ν’ ἀγαπᾷ τὴν ἔμψυχον φύσιν καὶ νὰ πρεσβεύῃ οἰονδήποτε θρησκεια εὐαρεστεῖται. Ἡ συμπάθεια καὶ ἡ ἡμερότης δὲν ἐμποδίζει κανένα ἀπὸ τοῦ νὰ εἶνε ἡ χριστιανός, ἡ μωαμεθανός, ἡ ἰσραηλίτης, ἡ βουδδιστής ὅπως δὲν ἐμποδίζει ἀπὸ τοῦ νὰ εἶνε ἡ ἰατρὸς, ἡ δημοσιογράφος, ἡ ὑποδηματοποιός. Πᾶν θρησκευμα ὅπως καὶ πᾶν ἔργον δοξάζεται διὰ τῆς συμπαιθείας καὶ τῆς ἡμερότης. Τὸ ἐπ’ ἐμοὶ πλήρους σεβασμοῦ ἄξιον θεωρῶ τὸν ἀνθρωπον ἐκεῖνον ὅστις ἀπέχει τῆς κρεοφαγίας διότι ἀποτροπιάζεται τὴν ἀπανθρωπίαν ἢν συνειπάγεται ἡ ἕξις αὕτη, καὶ ὅστις ἔχει τὸ θάρρος νὰ τὸ λέγῃ σεμνυόμενος ὅτι δὲν μετέχει αἱματοχυσίας χάριν καρεσμοῦ παραλόγου ὀρέξεως. Δὲν τὸν ἐξετάζω εἰς ποίαν θρησκείαν ἢ ἐθνικότητα ἀνήκει. Τὸν σέβομαι, τὸν τιμῶ καὶ τὸν ἀναγνωρίζω ὡς ἄνθρωπον. Ἐκ τῶν τοιούτων ἀποτελεῖται ἡ ἀριστοκρατία τοῦ κόσμου. Εἰρήσθω εἰς τιμὴν τῆς Ἀγγλίας ὅτι αὕτη πρῶτη πρὸ ἐνὸς σχεδὸν αἰῶνος ἐνεκαίνισε (καίτοι οὐχὶ ἐπαρκῶς) τὸ αἰσθημα τῆς συμπαιθείας καὶ τῆς ἡμερότης κηρύξασα διὰ νόμου ὡς κολάσιμον πρᾶξιν, πᾶσαν πρὸς τὰ ζῶα σκληρότητα(’).

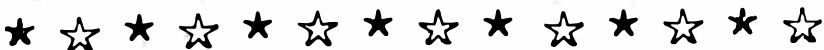
Ἐκτοτε τὸ αἰσθημα τοῦτο μεγάλας ἔκαιε προόδους. Ἐταρτεῖται ὑπάρχουν παντοῖαι πρὸς προαγωγὴν καὶ ἰσχυροποίησιν αὐτοῦ διότι ἀναγνωρίζεται ὡς θάσις πάσης κοινωνικῆς ἠθικῆς. Καθ’ ὅλην τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀμερικὴν ἀναπτύσσεται μεγάλη δράσις πρὸς τοῦτο, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν πυθαγορείων ἢ καρποδαίτων αὐξάνει ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος. Συγγράμματα εἰδικὰ ὑπάρχουν πλείστα καὶ ἀριστα.

Ἐχω ἐνώπιόν μου τὸ λαμπρὸν ἔργον τοῦ Χάουαρδ Οὐίλλιαμς δεινωῦ ἑλληνιστοῦ, ὅστις ὑπὸ τὸν τίτλον *The Ethics of Diet* ἔγραψε τὰς βιογραφίας ἐβδομηκοντα περίπου ἀνδρῶν, πάσης ἐθνικότητος, ἀπὸ τοῦ Ἡσιόδου μέχρι σήμερον, οἵτινες ἡ ἐξεφράσθησαν κατὰ τῆς κρεοφαγίας ἢ ἐγκατέλειψαν αὐτήν. Τὸ ἔργον τοῦ-

Σημ. τῆς πέμπτης ἐκδόσεως (1925). Τῷ 1910 εἰσηγήθη ἐν τῇ Βουλῇ νομοσχέδιον κατὰ τῆς πρὸς τὰ ζῶα σκληρότητος, ὅπερ ἐγένετο νόμος τῷ 1916.

το μετέφρασεν ἐσχάτως εἰς τὴν ρωσικὴν ὁ Τολστοί ὅστις, ὡς γνωστόν, ἀπέχει τῆς κρεοφαγίας, πληροφοροῦμαι δὲ ἐξ ἰδιωτικῆς ἐπιστολῆς τῆς θυγατρὸς τοῦ Ρώσου φιλοσόφου, ὅτι τὸ βιβλίον ἔτυχεν ἐνθουσιώδους ὑποδοχῆς ἐν Ρωσίᾳ. Ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς μεταφέρω ὧδε τὴν ἐξῆς περικοπὴν: «ὁ ἀριθμὸς τῶν Ρώσων ἀκρεοφάγων αὐξάνει μετὰ μεγάλῃς ταχύτητος καὶ πολλακίς σκέπταμαι ὅτι ἐὰν ζῆσω μέχρι θαθέως γήρατος θὰ προφθάσω νὰ ἴδω ὅτι ἡ κρεοφαγία θὰ θεωρεῖται ὅπως σήμερον θεωρεῖται ἡ ἀνθρωποφαγία». Ἐν Ἀγγλίᾳ τὴν ἠθικὴν ἀπομὴν τοῦ ζητήματος ἐτόμισαν καὶ προήγαγον ἀνδρες καὶ γυναῖκες μεγίστης διαπρεπείας, τῷ 1892 δὲ ἰδρύθη καὶ ἡ «Ἀνθρωπικὸς Σύνδεσμος» (Humanitarian League), ἔχων ὡς θεμελιώδη ἀρχὴν ὅτι εἶνε ἀσυμβίβαστος πρὸς τὸ ἀνθρώπινον ἦθος πᾶσαι πρὸς τὰ ζῶα σικληρότης. Πλὴν τῶν ἐταιρειῶν αἰτινες ἀικμάζουσιν ἐν Ἀγγλίᾳ ἀξιοσημείωτοι εἰδικῶς εἰσὶν οἱ ἐκ παιῶνων σύνδεσμοι διευθυνόμενοι ὑπὸ ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γυναικῶν, αἰτινες ἀπαγγέλλουν ἐνώπιον τῶν συνδέσμων τούτων λόγους ἀφορῶντας εἰς τὸ ἐνστίζειν ἀνθρωπιστικὴν τάσιν εἰς τὰς τρυφεράς καρδίας τῶν μελῶν. Τοιοῦτοι σύνδεσμοι ὑπάρχουσιν εἰς ὅλια τὰ μέρη τῆς Ἀγγλίας, προσέτι ἐν Ἀμερικῇ, Αὐστραλίᾳ καὶ Νέᾳ Ζηλανδίᾳ. Ἡ ἐπιρροή αὐτῶν κατανοεῖται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι 60.000 ἐκθέσεις ἰδεῶν γράφονται ἐτησίως ἐν τοῖς δημοτικαῖς σχολαίαις μόνου τοῦ Λονδίνου, ἐπὶ θεμάτων οἷα τὰ ἐπόμενα. — Περίγραψον τὶ ἐννοεῖς διὰ τῆς φράσεως σικληρότης πρὸς τὰ ζῶα. — Ἐκθεσον τοὺς λόγους δι' οὓς δὲν πρέπει νὰ προικαλωμέν εἰς τὰ ζῶα ἄλγος. — Ὑπόδειξον τὰς ἀνατομικὰς ὁμοιότητας μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ καρποδιδαιτῶν ζῶων. — Δεῖξον τὸ ἄδικον τῶν ἐπιστημονικῶν πειραμάτων τῆς ζωοτομίας. — Ἀνάπτυξον ἂν ἡ κρεοφαγία δικαιολογεῖται ἠθικῶς ἢ ἐπιστημονικῶς. — Ἐρεῦνησον κατὰ πόσον τὸ κινήγιον ἐκφραυλίζει τὸν ἀνθρώπινον κτλ. — Ταῦτα πάντα ἀποτελοῦν δράσιν λίαν τελειόφρον, συνεχίζουσαν τὸ ἔργον οὗτινος ἤρξαντο οἱ Ἴνδοι καὶ Ἑλληνες σοφοί, εἰ συγγραφεῖς τῆς πλάτωνικῆς καὶ νεοπλατωνικῆς Σχολῆς, καὶ οἱ πρῶτοι πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, εἰσὶ δὲ ἐξόχως ἀξιοσύστατα καὶ ἀειομίμητα διότι συντελοῦν εἰς τὴν ἰσχυροποίησιν τῆς κρείσσονος φύσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ εἰς τὴν βαθμιαίαν ἐξουδετέρωσιν τῶν ἐγωϊστικῶν καὶ σκληρῶν ἐνοστίκτων ἄτινα χαρακτηρίζουσιν τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐν τῷ κόσμῳ παράφρονα ἀναρχίαν.

(ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ)

8
ΜΑΪΟΥ
1892

Καθιερώνεται ἡ ἑορτὴ τοῦ Λευκοῦ Λωτοῦ

Στις 8 Μαΐου 1892, πρώτη επε-
τειο τοῦ θανάτου τῆς Ἑλένας Πε-
τρόβνα Μπλαβάτσκι, οἱ ἀφοσιωμένοι
φίλοι τῆς, ἀκολουθώντας τὴν επιθυ-
μία τῆς, συγκεντρώθηκαν στὰ γρα-
φεῖα τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας, γιὰ
νὰ διαβάσουν ἓνα κεφάλαιο ἀπὸ τὸ
«Φῶς τῆς Ἀσίας» καὶ ἀποσπάσματα
ἀπὸ τὴν Μπαγκαβάντ - Γκιτά. Τότε,
ὁ πρόεδρος τῆς Ἑταιρίας συνταγμα-
τάρχης Ὀλκοττ ἐπρότεινε νὰ ὀνο-
μασθῆ αὐτὴ ἡ ἡμέρα τῆς μνήμης:
«Ἡμέρα τοῦ Λευκοῦ Λωτοῦ». ΕΞε-
φρασε τὴν εὐχὴ νὰ συγκεντρωθῶν-
ται αὕτη τὴν ἡμέρα, σ' ὅλον τὸν
κόσμο, τὰ μέλη τῆς Ἑταιρίας, γιὰ
νὰ τιμοῦν εὐλαβικὰ ἐκείνην, «ἡ ὅ-
ποια μᾶς ἐφερε τὸν χάρτη τῆς ἀνη-
φορικῆς Ἀτραποῦ, ποὺ ὁδηγεῖ πρὸς
τὴν κορυφὴ τῆς Γνώσεως».

Ἀργότερα, ὁ Ὀλκοττ ἐπρότεινε
νὰ ἀποδίδωνται τιμαὶ ὀχι μόνον στὴν
Μπλαβάτσκι, ἀλλὰ καὶ σὲ ὅσους ἀ-

πεθαναν κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ ε-
τους. Ἐκτοτε, στις 8 Μαΐου ἐκά-
στου ετους τὰ μέλη τῆς Θεοσοφικῆς
Ἑταιρίας συγκετρώνονται φέροντας
λίγα λουλούδια εἰς μνήμην τῶν
δύο ἰδρυτῶν, Μπλαβάτσκι καὶ Ὀλ-
κοττ. Οἱ δύο αὐτοὶ πνευματικοὶ
γίγαντες ἐχάρισαν στὸν σύγχρονο
κόσμο τὴν Θεοσοφία στὴν τωρι-
νὴ μορφή τῆς. Ἔστησαν μίαν γέ-
φυρα ἐνώσεως ὅλων τῶν ἀνθρώ-
πων, ἀδιακρίτως τῶν διαφορῶν φυ-
λῆς, χρώματος, πίστεως, τάξεως, φύ-
λου κλπ. σὲ μιὰ παγκόσμια ἀδελφο-
τητα. Ἐργάσθηκαν γιὰ τὴν ἐνωτικὴ
σύνθεση ὅλων τῶν θρησκειῶν, τῶν
φιλοσοφιῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν στὴν
μια Ἀλήθεια.

Σήμερα, ἑκατομμύρια ἀνθρώπων
βρισκoυν στὴν Θεοσοφία τὴν πραγ-
μάτωση τῶν ἐλπίδων τους καὶ τῶν
ὀνειρῶν τους γιὰ ἓναν φωτεινότερο
κόσμο!

Ἐναρκτήριες προφωνήσεις τῶν παλαιῶν Προέδρων Θ. Ε.

ΧΕΝΡΥ ΟΛΚΟΤΤ
17 Νοεμβρίου 1875

Ἀνήκομε στήν ἐποχή μας, καί μερικά βήματα πιό μπροστά ἀπ' αὐτή... Ἀναζητοῦμε, ἐρευνοῦμε, δέν ἀπορρίπτουμε τίποτε χωρίς αἰτία, δέν δεχόμεθα τίποτε χωρίς ἀπόδειξη. Εἴμεθα σπουδασταί καί ὄχι διδάσκαλοι.

Τί εἶναι αὐτό πού μέ κάνει νά σιθάνωμαι ὄχι μόνον ἱκανοποιημένος, ἀλλά καί ὑπερήφανος πού παρίσταμαι γιά μιὰ σύντομη στιγμή σάν ἔκφραση αὐτῆς τῆς κινήσεως, διακινδυνεύοντας φθηνές ἐπιθέσεις; Εἶναι τὸ γεγονός ὅτι μέσα στήν ψυχὴ μου αισθάνομαι ὅτι πίσω μας, πίσω ἀπὸ τὴ μικρὴ μας ὁμάδα, πίσω ἀπὸ τὸν ἄδύναμο νεογέννητον ὄργανισμὸ μας συγκεντρώνεται μιὰ μεγάλη δύναμη, πού τίποτα δέν μπορεῖ νά τῆς ἀντισταθῇ. Εἶναι ἡ δύναμη τῆς Ἀλήθειας. Αἰσθάνομαι ὅτι ἐμεῖς εἴμεθα **μονάχα** ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ, πού κρατᾶμε τὸ πέρασμα, ὡς πού νά φθάσῃ τὸ κύριο σῶμα. Αἰσθάνομαι ὅτι εἴμεθα ἀφιερωμένοι σὲ ἕναν θεῖο σκοπὸ καί ὅτι ἡ Ἀλήθεια — τώρα ὅπως καί πάντοτε — εἶναι παντοδύναμη καί θά ἐπικρατήσῃ.

ANNI PEZANT
26 Ἰουλίου 1907

Ἡ Ἐταιρία μας ἰσχυρίζεται ὅτι ἀποτελεῖ ἕναν πυρῆνα Παγκόσμιας Ἀδελφότητος καί ἡ ἰδιότητά της αὐ-

τὴ δηλώνεται στὸ ὄνομά της Θεοσοφικὴ Λειτουργημὰ της εἶναι νά κηρύξῃ καί νά διαδόσῃ στὸν κόσμὸ τὴ Θεοσοφία, τὴ Θεία Σαφία, τὴ Βράχμα Βίντσα, τὴ Γνώση, τὸ Φῶς ὄλων τῶν φώτων, ὅτι ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νά γνωρίσῃ τὸν Θεό, μπορεῖ νά ἀποκτήσῃ τὴ γνώμη πού εἶναι οἰῶνια Ζωή, διότι καί αὐτὸς ἄ ἴδιος εἶναι ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὴ φύση πού ζητεῖ νά κοτανοήσῃ.

Σ' αὐτὸ τὸ γεγονός, τὴν οὐσία τῆς φύσεως πού διαπερνᾷ τὰ πάντα, τὴν Ἐνότητα, βασίζεται ἡ Παγκόσμια Ἀδελφότητα καί γιά νά διοπιστωθοῦν οἱ ἔξωτερικὲς ἀποδείξεις, ἐρευνᾷ μέσα σὲ ὅλες τῆς θρησκείες καί φιλοσοφίες, εἰσδύει στὰ κρυμμένα μυστικά τῆς φύσεως καί τοῦ ἀνθρώπου.

ΤΖΩΡΤΖ Α ΑΝΤ, ΙΗΛ
21 Ἰουνίου 1934

Ἡ θεοσοφία σας ζητεῖ νά ἐξετάσετε, νά μελετήσετε. Δέν ζητεῖ νά πιστεῦτε ἢ νά παραδέχεσθε αὐθεντίες. Ἀπαιτεῖ ὑπὸ σας νά μὴ παίρνετε βιαστικὲς ἀποφάσεις, νά μὴ συμπεραίνετε ὅτι ἂν δέν κοτανοῆ κάτι ὁ νοῦς σας ἀποκλείεται αὐτὸ νά εἶναι ἀληθινὸ. Ζητεῖ νά ἀποφασίζετε ἑσεῖς γιά τὸν ἑαυτὸ σας, νά μὴν ἀφήνετε ἄλλους νά ἀποφασίζουν γιά σας καί πολὺ ὀλιγώτερο τὴν κοινή γνώμη.

Πρῶτον... ἡ θεοσοφία εἶναι ἕνα σύστημα ἀπὸ Ἀλήθειες γιά μελέτη, ἔρευνα καί πειραματισμὸ. Κάθε μέλος ἔχει τὸ δικαίωμα, ἀλλὰ καί τὸ καθῆκον νά ἐπιχειρῇ μιὰ πέτοια μελέτη, ἔρευνα ἢ πειραματισμὸ, μὲ πλήρη ἐλευθερία, ἄσχετα ἀπὸ τὸ πού μπορεῖ νά τὸν ὀδηγοῦν, ὅπως ἔχει καί τὸ καθῆκον νά δεχθῇ τὸ ἴδιον δι-

καίωμα για τα άλλα Μέλη, με ένα πνεύμα ειλικρινά καλής διαθέσεως και κοτανοήσεως. Δευτερον... δεν υπάρχει άποτελεσματική αναζήτηση για την Άληθεια, έκτος αν η Άληθεια ελθη σαν πραγματικη κατοκτηση αυτού που την αναζητεί μέσα από αταμική του προσωπική έμπειρία.

Κ. ΖΙΝΑΡΑΓΙΑΝΤΑΣΑ

17 Φεβρουαρίου 1946

Η Σοφία είναι μια δυναμη... Καθε Θεοσοφικη Στοά μπορεί να γίνη ένας ενεργειακος σταθμος και να παραγη ιδεες, κυριως τις ιδεες που χρειαζεται σήμερα ο κόσμος για να ελαφρύνη τον άγωνα για την ύπαρξη. Πάρτε σαν παράδειγμα την πιο ισχυρή και δυναμική ιδέα που είναι για μας πρωταρχική: Την Παγκόσμια Άδελφότητα της Ανθρωπότητας. Φαντασθείτε έναν κόσμο κατοικημενο στην πλειοψηφία του από άνδρες και γυναίκες που δεν πιστεύουν μονοχα, αλλά και έχουν ανακαλύψει τη χαρά που ένυπαρχει μέσα σ' αυτή την άρχή. Θα ένδιαφερόταν κανείς να ρωτήσει σέ ποιά φυλη ανήκει κάποιος, ποιον Θεό προσκυνά, Πώς μπορεί να δημιουργηθοϋν πόλεμοι σέ έναν τέτοιο πολιτισμό, Πώς μπορεί να ύπαρχει φτώχεια σε αντίθεση με σκληρυμένη χλιδή,

Όλες οι θεοσοφικές μας μελετες είναι μια συνοδεια, μια έπεξεργασία αρμονιών στον ένδοξον ύμνο της ένότητας που άντηχεί στο Σύμπαν και που ένωνει άγγέλους και ανθρωπους, ζώα και φυτά, σέ έναν χορούμενο ένγκαλισμό.

ΝΙΛΑΚΑΝΤΑ ΣΡΙ ΡΑΜ

24 Φεβρουαρίου 1959

Η Έταιρία μας είναι ένας οργα

νισμός με πλατειά βάση, ευγενή στην δομή του, με τό πλάτος μιας Άδελφότητος που δεν εξοιρεί κανένα και περιλαμβάνει όλους τους ανθρωπους και όλες τις ζωές, με έναν σκοπό που φθανει στην κορυφή της ανθρωπινης άντιλήψεως και φιλοδοξίας. Μαζί με την Άδελφότητα απαιτείται από έναν θεοσοφο, που εχει συμφωνήσει στους τρεις σκοπούς, ή επιθυμία για μιο συγκριτικη μελέτη επιστήμης, θρησκείας και φιλοσοφίας — κάθε επιστήμης, κάθε θρησκείας, καθε φιλοσοφίας — και ή έρευνα εκεινων των δυνάμεων, που είναι σέ λανθάνουσα κατάσταση στον άνθρωπο, καθώς και των νόμων της Φυσεως που είναι άκόμη άγνωστοι και άνεξήγητοι.

Αν ή Έταιρία μας προκειται να γίνη μια αληθινά Θεοσοφική Έταιρία, να προοδεύση και να εκπληρώση την άποστολή της, πρέπει να συσσωματώση, από μέρος των μελών της, έναν τροπο ζωής, στον όποιο να ύπαρχει μια όλο και πιο βαθειά πραγματοποιήση της Άδελφότητος και σαν ένας ανοιχτός ούρανος, που άπλώνεται πάνω από τη γή, ένας ολο και πλαυτερος ορίζοντας στη σκεψη, που να φέρνη ολο και νεες προσεγγίσεις προς το ανθρωπινο πνεύμα.

Καθήκον μας είναι να εργαθοϋμε για μια καινούργια τάξη, στην όποία όλα θα είναι διαφορετικά απ' ό,τι είναι σήμερα, θα έχουν έναν διαφορετικο σκοπο και μια διαφορετική ομορφιά, διότι κάθε ανθρωπος — ως ένα βαθμό — θα έχη συνειδητοποιήσει τη συγγενεια και τό καθήκον του άπέναντι σέ όλους τους άλλους ανθρωπους, αλλά και σέ όλη τη ζωή, συμπεριλαμβάνοντας τους νεύτερους άδελφούς μας, τό ζώα.

΄Από την προσφώνηση του τωρινοῦ Προέδρου ΤΖΩΝ . ΟΑΤΣ

17 Νοεμβρίου 1973

"Ένας ισορροπημένος θεόσκοφος είναι ὅποιος κινεῖται τόσο πρὸς τὴν περιφέρεια, ὅσο καὶ πρὸς τὸ κέντρο. Ἐσωτερικά γιὰ νὰ αἰσθανθῆ τὴν πραγματικότητα τοῦ Ἐνός, ἔξωτερικά γιὰ νὰ μοιρασθῆ αὐτὴ τὴν κατανόηση σὲ μιὰ χρήσιμη ὑπηρεσία πρὸς τοὺς ἄλλους. Ἐπὶ ἐκεῖ ἔσκειν ἡ ἀνάγκη νὰ ἐνδιαφερθοῦμε γιὰ τὸν κόσμο στὸν ὁποῖο ζοῦμε καὶ γιὰ ὅλα ὅσα συμβαίνουν γύρω μας, τίς ἀνακαλύψεις τῆς Ἐπιστήμης, τίς προσπάθειες πού γίνονται στὰ Ἠνωμέ-

να Ἐθνη καὶ σὲ ἄλλες διεθνεῖς ὁμάδες, γιὰ νὰ ἐπιφέρουν μιὰ πλατειὰ κατανόηση τῆς οὐσιαστικῆς ἐνότητας τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ Σύμπαν γύρω του καὶ μὲ τοὺς συντρόφους του κοντὰ του. Ὁ κόσμος τοῦ αὔριο — ὁ ἕνας κόσμος γιὰ τὸν ὁποῖο τόσο συχνὰ μιλάμε — θὰ ἀπαιτήσῃ ἀπὸ τὸν καθένα μας, εἴτε κατοικεῖ σ' ἕνα ἡσυχὸ χωριὸ στὶς Ἰνδίες ἢ σὲ μιὰ θορυβώδη πόλη στὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες, μιὰ παλὺ μεγαλύτερη ἐπίγνωση τῶν ἀναγκῶν, ἐνδιαφερόντων, συνηθειῶν καὶ ἐλπίδων ὄλων τῶν ἄλλων — ὄχι μονάχα μέσα στὴν Ἐταιρία μας, ἰσὺν καὶ στὸν πλατύτερο κόσμο, πού εἶναι στὸ κάτω - κάτω ὁ κόσμος μας μὲ ἰσναρίθμητα προβλήματα καὶ πόνους.

ΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

"Αδετον 80. Δεμένον 120

ΕΚΛΟΓΑΙ ΚΡΙΣΝΑΜΟΥΡΤΙ

"Αδετον 80. Δεμένον 130

ΔΙΑΔΕΞΗ ΣΤΟΝ ΠΥΡΓΟ

Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΠΑΥΛΟ

Ἀπὸ τὸν κ. **ΑΝΔΡΕΑ Λ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ**
Δικηγόρον - Πτυχ. Οἰκον. Πολιτ. Ἐπιστημῶν

«Γιὰ κάθε ἄνθρωπο ἡ συνείδησις του εἶναι ὁ Θεὸς του. Νὰ ζῆς μὲ τοὺς ἀνθρώπους σὰν νὰ σὲ βλέπη ὁ Θεὸς καὶ νὰ μιλάς μὲ τὸν Θεό, σὰν νὰ σ' ἀκοῦν οἱ ἄνθρωποι. Ἐνὰ ἄγιο πνεῦμα ἐρίσκειτά. μέσα μας. παρατηρητῆς καὶ ψευδοῦ τῶν καλῶν καὶ τῶν κακῶν, μας σκέψειν. Ὅταν κάνης κάτι τίμιο, μπορεῖ νὰ τὸ μάθῃ ὁ καθένας. Ὅταν ὅμως κάνης κάτι τὸ αἰσχρό, τί ὠφελεῖ νὰ μὴν τὸ ξέρῃ κανεὶς, ὅταν σὺ ὁ ἴδιος τὸ γνωρίζῃς καὶ θαραίνῃς μ' αὐτὸ τὴ συνείδησή σου.»

Αὐτὰ τὰ σοφὰ λόγια εἶναι τεχνολογημένες ἀλήθειες τοῦ Ἑλληνισμοῦ σοφοῦ Ἀθηνοδώρου ποὺ ἔζησε στὴν Ταρσό τῆς Κιλικίης τὴν ἐποχὴ τοῦ Παύλου.

Αὐτὲς οἱ ἰδέες τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ποὺ εἶχαν τὴν ρίζα τους στὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ φιλοσοφία, αἱ περὶ δικαίου καὶ δικαιοσύνης ἀντιλήψεις τῆς Ρωμαϊκῆς ἐκείνης ἐποχῆς, καὶ αἱ περὶ Θεοῦ γνώσεις τοῦ Ἑβραϊκοῦ μυστικισμοῦ, ὅχι μόνον δὲν ἀφῆκαν ἀσυγκίνητο τὸν νεαρὸ γιὸ τοῦ βυρσοδέψῃ τῆς Ταρσοῦς, ἀλλὰ τοῦ οἰκοδόμησαν μέσα του τὸ τρίγωνο τῆς

αὐτογνωσίας καὶ τῆς γνώσης τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴν Ἑλληνικὴ φιλοσοφία τοῦ δικαίου καὶ τῆς δικαιοσύνης, μὲ τὴν Ρωμαϊκὴ διδασκαλία, καὶ τοῦ μυστηρίου τοῦ Θεοῦ, μὲ τὶς σοφὲς διδασχῆς τοῦ Ἑβραίου δασκάλου τοῦ Γαμαλιήλ.

Αὐτὸν τὸν Παῦλο, μεστὸν σφίρας καὶ δύναμης, τὸν βλέπομε στὴν πρώτη του δημοσίᾳ ἐμφάνισή νὰ παρίσταται καὶ νὰ ἐπιδοκιμαζῇ τὸν λιθοβολισμό τοῦ πρωτομαρτυρα Στεφάνου («Σ α ὕ λ ι ο ς δὲ ἦν συνευδοκῶν τῇ ἀναίρεσει αὐτοῦ» Πρᾶξ. ζ. 60).

Ἡ ἰκεσία τοῦ Στεφάνου («Κίριε, Ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμα μου. Κύριε, μὴ στήσης αὐτοῖς τὴν ἀμαρτίαν ταύτην») καὶ ἡ Οὐρανόπεμπτη φωνὴ τοῦ δράματος τῆς Δαμασκοῦ («Σαοῦλ, Σαοῦλ, τί με διώκεις;» Πρ. Θ. 4) ὀδηγοῦν τὸν Παῦλο (τὸν οὐρανόθεν τὴν χάρι, δεδεγμένον καὶ ἐξ ὑψίστου κληθέντα οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων), ἐκεῖ ὅπου τὸν ἔταξε ἡ Θεῖα Πρόνοια: Στὴν ὑπηρεσίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ ἀλήθεια, «ποῦ σοφός, ποῦ γραμματεὺς καὶ ποῦ συζητητῆς» ὄλων τῶν αἰῶνων ποὺ πέρασαν καὶ ποὺ θάρθουν πάνω στὸν πλανήτη,

γῆ, πού νά μὴν ἐσπίρτησε ἀπὸ τὴν δυναμικὴ ἐμφάνιση τοῦ Παύλου στὸ παγκόσμιο στερέωμα τῶν μεγάλων μορφῶν τῆς ἀνθρωπότητος;

Διότι ὁ Παῦλος δὲν ἦταν μόνο μιὰ μονομερῆς μορφή μύστου καὶ ἐδραιωτοῦ τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας. Δὲν ἦταν μόνον ὁ ἀπόστολος τῶν Ἑθνῶν. Ἄλλὰ ἦταν — καὶ θὰ παραμείνῃ — μιὰ πολυμερῆς καὶ πολυδιάστατη φυσιογνωμία τῆς ἀνθρώπινης παντοδυναμίας καὶ ἑνας παγκόσμιος Δάσκαλος ὅλων τῶν ἐποχῶν. Ἕνας μεγάλος Δάσκαλος τοῦ Τότε, τοῦ Τώρα καὶ τοῦ Πάντοτε.

Ὁ Παῦλος μετελαμπάδευσε στὰ Ἑθνη τὶς πύρινες ἀλήθειες τοῦ Χριστοῦ, τὶς ἀλήθειες πού διαφεντεύουν ἀπὸ καταβολῆς μέχρι καὶ συντελείας τοῦ σύμπαντος κόσμου. Καὶ δὲν εἶναι καθόλου εὐκολοὶ νὰ διδάξῃς τὴν Ἀλήθεια καὶ νὰ δημιουργήσῃς πίστη γύρω ἀπὸ αὐτή.

Τὸ νὰ πῆς μιὰ ἀλήθεια εἶναι εὐκολο. Τὸ νὰ πείσῃς τὸν ἀκροατή σου ὅτι αὐτὸ πού τὸν διδάσκεις εἶναι πράγματι ἀλήθεια, εἶναι δύσκολο. Κι' ἀκόμη δυσκολώτερο εἶναι νὰ τὸν κάμῃς νὰ πιστέψῃ σ' αὐτήν, νὰ γίνῃ διαπύριος κήρυκός της, ἑτοιμος καὶ νὰ θυσιαστή γι' αὐτήν καὶ ἑτοιμος νὰ κάμῃ ὁποιοδήποτε διάλογο γι' αὐτήν.

Τὸ βαρὺ λοιπὸν ἔργο τοῦ Παύλου, ἦταν νὰ δημιουργήσῃ τὶς προϋποθέσεις ἐκεῖνες στοὺς λαοὺς πού θὰ τοὺς ἔκαναν νὰ δεχτοῦν τὶς ἀλήθειες καὶ τὰ διδάγματα τοῦ Χριστοῦ μὲ ἐσωτερικότητα, αὐτὰρνηση, πίστη καὶ δύναμη.

Γιὰ νὰ τὸ ἐπιτύχῃ αὐτό, ἔπρεπε νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ. Ἀπὸ τί;

Νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τίς

προκαταλήψεις, τὰ πάθη, τὶς συγχύσεις, τὰ ἐπίκτητα ἐφήμερα βιώματα καὶ ὅλους ἐκείνους τοὺς παράγοντες πού ἐπενεργοῦν ἀνασχετικά πάνω στὴν ἐλεύθερη σκέψη καὶ τὴν βούληση τοῦ ἀνθρώπου.

Διότι, γιὰ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο, Ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι: Νὰ ξέρῃς τί ζητᾷς, πού καὶ πῶς θὰ τὸ βρῆς καὶ πῶς θὰ τὸ κάνης γόνιμο σὲ σένα καὶ στοὺς ἄλλους. Νὰ γνωρίζῃς ὅτι γνωρίζεις καὶ νὰ γνωρίζῃς ὅτι δὲν γνωρίζεις. (Αὐτὸ πού ὁ Σωκράτης ἔλεγε «Γνώθι σ' αὐτόν»). Νὰ πιστεύῃς στὴν ἀλήθεια καὶ τὸν λόγο, τόσο πολὺ ὥστε νὰ μὴ σοῦ ἀφαιρεῖται ὁ διάλογος ἀπὸ αὐτά, γιὰτὶ ἡ ἔλλειψη τοῦ διαλόγου μὲ αὐτὰ πού πιστεύεις σὲ κάνει φανατικόν, ἄρα στεῖρον καὶ ἄγονο.

Νὰ ξέρῃς ὅτι ἡ θυσία σου γιὰ τὴν ἀλήθεια πού πιστεύεις, εἶναι ἡ ἴδια ἡ οὐσία τῆς ἀλήθειας καὶ ὄχι τὸ ἀποτέλεσμά της.

Ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὸν Παῦλο εἶναι νὰ γνωρίζῃς ὅτι ὁ συνάνθρωπός σου εἶσαι ἐσὺ ὁ ἴδιος καὶ οἱ δυὸ μαζί, εἶστε σπῖδες τῆς βούλησης τοῦ Θεοῦ.

Ἐλεύθερος δὲν εἶναι ἐκεῖνος πού κάνει μιὰ καλὴ πράξη, μὲ τὴν ἐλπίδα κάποιου ἀνταλλάγματος. Αὐτός, πού ἐπιθυμεῖ τὸ κακό, ἀλλὰ συγκρατεῖται ἀπὸ φόβο, δὲν εἶναι ἐλεύθερος. Αὐτός, πού ψευτίζει τὸν ἑαυτό του μὲ ἐφήμερες ἀπολαύσεις καὶ μὲ συμβατικά μιχλιμπίδια, δὲν εἶναι ἐλεύθερος. Αὐτός, πού διοχετεύει τὸν ἑαυτόν του μέσω τοῦ ἀξιώματός του χάριν τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ τοῦ ἀξιώματός του, δὲν εἶναι ἐλεύθερος. Αὐτός, εἶναι δούλος τοῦ ἀξιώματός του. Δὲν εἶναι ἐλεύθερος αὐ-

τός, πού δὲν τιθασσεύει τὸν ἑαυτῶν του. Δὲν εἶναι ἐλεύθερος αὐτός, πού κρύβεται ἀπὸ τὸν ἑαυτόν του. Δὲν εἶναι ἐλεύθερος αὐτός, πού δικαιολογεῖται ἀπὸ τὸν ἑαυτόν του.

Ἐλεύθερος εἶναι ἐκεῖνος, πού αἰσθάνεται τὸν ἑαυτό του ἀτέλειωτον, ὑπέρχρονον, πολίτην τοῦ σύμπαντος, ὑπερέτην τῆς παγκόσμιας Ἀγάπης καὶ τῆς αἰώνιας ἀλήθειας.

Καὶ τέλος, γιὰ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο, ἐλεύθερος εἶναι ἐκεῖνος πού πιστεύει ὅτι «οὐδεμία θρησκεία εἶναι ὑπεράνω τῆς ἀληθείας».

Νά, λοιπόν, ἡ πεμπτοσύνη τοῦ κηρύγματος τοῦ Παύλου. Ἐταύτιζε τὴν ἀλήθεια μὲ τὴν διδασκαλία τοῦ Ναζωραίου. Κι' ἔπρεπε νὰ μάθῃ τὰ ἔθνη πῶς νὰ εἰσέλθουν τὴν ἀλήθεια. Κι' ὅταν μάθουν, μοιραίως θὰ συναπαντηθοῦν ὅλοι στοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ. «Ἵμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε», λέγει στὴν πρὸς Γαλάτας ἐπιστολή του.

Δὲν τοὺς προσκάλεσε ἐπιστείνοντας κινδύνους. Δὲν τοὺς ἐξηνάγκασε ὑποσχόμενος ἀνταλλάγματα. Δὲν τοὺς προσείλκυσε σκηνοθετώντας γεγονότα ψευτοπειθοῦς καὶ πειθαναγκασμοῦ. Δὲν τοὺς παρότρυνε μὲ ρητορικά σχήματα καὶ ἐπιδέξιες ἐπιχειρηματολογίας.

Τοὺς προσκάλεσε ἐλεύθερους καὶ γενναίους στὴ σκέψη, διότι ἐπίστευε ὅτι ὁ σπόρος τῶν Ἀρχῶν καὶ τῶν Ἰδεῶν εὐδοκίμει στὸ χωράφι πού εἶναι ἐλευθερωμένο ἀπὸ παράσιτα καὶ ζιζάνια. «Οὐκ ἔστι Ἰουδαίος οὐδὲ Ἕλληνας, οὐκ ἔστι δούλος οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἔστι ἄρσεν καὶ θῆλυ. Πάντες γὰρ ὑμεῖς εἰς ἓστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Γαλ. γ. 28).

Δὲν ξεχωρίζει ὁ Παῦλος οὔτε φυλές, οὔτε τάξεις, οὔτε ἐθνικότητες στὴν εἴσοδο τῶν ἀνθρώπων στὴ διδασκαλία πού κήρυττε. Δὲν τοὺς θέλει δέσμιους συμβατικῶν προγραφῶν. Τοὺς καλεῖ ἐλευθερωμένους καὶ ἀπολυτρωμένους ἀπὸ τὰ ἐρείπια τῶν διαφόρων δοξασιῶν, πού τότε ἄφθονα ἀλλὰ τρεμοσθένόμενες πολιορκοῦσαν καὶ ἐπνίγαν τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ καὶ σκέψη.

Διότι ὁ Παῦλος δὲν ἤθελε νὰ κἀνὴν μόνο πιστοὺς ὀπαδοὺς, ἀλλὰ ἤθελε αὐτοὺς νὰ τοὺς κἀνὴν κήρυκες «ἄχρι θανάτου». Μά, ὅμως, ποῖος δὲν θυσιάζεται γιὰ τὴν πίστη του, ὅταν δὲν νοιώθῃ γι' αὐτὴν ἐλευθερωμένος ἀπὸ ἀδυναμίες;

Θυσιάστηκες γιὰ τὴν Ἀλήθεια καὶ τὰ Ἰδεώδη σου; Εἶσαι ἐλεύθερος Ἀλλοιῶς, εἶσαι δούλος τοῦ ἑαυτοῦ σου.

«Εἰρήνη Ὑμῖν» καὶ «δικαιοσύνην μάθετε οἱ ἐνοικιοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς». Λόγια τοῦ γλυκοῦ Ναζωραίου πού μετέφερε στίς περιοδεῖες του ὁ Παῦλος. Τάχα δὲν ἐγνώριζε ὅτι ἐκεῖ πού βασιλεύουν ἡ Εἰρήνη καὶ ἡ δικαιοσύνη, εἰσέρχεται ἡ ἐλευθερία;

Νά τί λέει μετὰ 18 αἰῶνες ὁ σοφὸς Ἐλβετὸς Ζὰν ντὲ Μυλλιέρ. «● πῶς ὠραῖος καρπὸς τῆς ἐλευθερίας εἶναι ἡ ἀπορῆς νὰ εἰσαῖ ἀληθινός. Ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ ἀλήθεια εἰσέρχονται ἐκεῖ ὅπου βασιλεύουν ἡ Εἰρήνη καὶ ἡ Δικαιοσύνη».

Ὁ Παῦλος, πιστεύοντας στὴν ἐλευθερίᾳ τοῦ ἀτόμου, μὲ καταπληκτικὴ δεξιότητι, πού μᾶλλον σὲ θεϊκὴ ἐπίνευση μπορεῖ κανεὶς νὰ τὴν ἀποδώσῃ, κατώρδωσε νὰ μὴ φανατίσῃ τοὺς μαθητὰς του μὲ τὴν διαδιδομένη θρησκεία.

Ἦθελε, δηλαδὴ, τὴν Χριστιανι-

κὴ Ὁρησκεία νὰ τὴν δεχθοῦν οἱ ἄνθρωποι σὰν ψυχοπνευματικὴ ἀνάγκη. Γι' αὐτὸ προέτρεπε τοὺς Κορινθίους νὰ μὴ πράξουν κανένα κακὸν «ἐν ὀνόματι τῆς Ὁρησκείας: εὐχομαι δὲ πρὸς τὸν Θεὸν μὴ ποιῆσαι ὑμᾶς κακὸν μηδέν». Ἐπίστευε στὴν ἐλεύθερη ἀποδοχὴ τῆς Χριστιανικῆς Ὁρησκείας. Ἀργότερα ἕνας Χριστιανὸς ἀπολογητῆς, ὁ Λακτάντιος, θὰ πῆ: «πρέπει νὰ ὑπερασπίζουμε τὴν Ὁρησκεία, ὄχι σκοτώνοντας, ἀλλὰ πεθαίνοντας. Ὅχι μὲ τὴν ὀμότητα, ἀλλὰ μὲ τὸν πόνο. Ὅχι μὲ τὸ ἔγκλημα, ἀλλὰ μὲ τὴν πίστη».

Τὸ κήρυγμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου γιὰ τὴν ἐλευθερία εἶναι «Ἕνας ὕμνος στὴν αὐτοκυριαρχία τοῦ Θεοῦ» πού μᾶς ἐδημιούργησε ἕνα ἀντικειμενικό, αἰώνιο βασίλειο ἐλευθερίας «ἐν Χριστῷ». Ἡ ἐλευθερία πού διδάσκει ὁ Παῦλος κατευθύνει τὸν ἄνθρωπο σὲ μιὰ ἀνήκουστη δραστηριότητα καὶ τὸν τοποθετεῖ σὲ μιὰ ὑγιᾶ ἀντίθεση μεταξὺ τῶν τυφλῶν δυνάμεων τοῦ αἰῶνα τούτου καὶ τῶν δυνάμεων τοῦ μέλλοντος. Αὐτὴ ἡ ἐλευθερία πού διδάσκει ὁ Παῦλος ἐπιτυγχάνεται μὲ τὸ νὰ ἀγκαλιάσει τὴν ἐλευθερία πού ἔχει κερδίσει ὁ Χριστός. Ἡ χριστιανικὴ ἐλευθερία εἶναι ἀπελευθέρωσις ἀπὸ τὸ Ἐγὼ καὶ σύνδεσις μὲ τὸν Θεό.

Ὁ Γκαίτε διαισθάνθηκε πολὺ ὠραία τὴν οὐσία τῆς Χριστιανικῆς Ἐλευθερίας βάζοντας στὸ στόμα τῆς Ἰφιγένειας τὰ ἀκόλουθα λόγια: «Καὶ πειθῆναι αισθανόμενον τὴν ψυχὴ μου πανόμορφα ἐλεύθερη».

Διαβάζω ἀκόμα λίγους στίχους γιὰ τὴν ἐλευθερία, ὅπως τὴν ἐνοουῶσαν ἕκατὸ χρόνια μετὰ τὸν

Παῦλο, γραμμένους πάνω σ' ἕνα βράχο τῆς Ἀναβούρας, κοντὰ στὴν Ἀντιόχεια τῆς Γαλατίας: «Ἄκου διαβάτη, πάρε μαζί σου στὸ δρόμο μιὰ χρήσιμη συμβουλή. Μάθε πὼς ἀληθινὰ ἐλεύθερος εἶναι ἐκεῖνος πού τὸν ἔχει ἐλευθερώσει ἡ ἀρετὴ. Τὴν ἀνθρώπινη ἐλευθερία νὰ τὴν μετῶς, βλέποντας τὴ σχέση ἔχει μὲ τὴν φύση, ἂν κανεὶς καὶ στὴ σκέψη, ἂν καὶ μέσα στὸ στήθος, κατὰβαθα τῆς καρδιάς, εἶναι ἐλεύθερος. Γιατὶ μόνο αὐτὸ κάνει ἐλεύθερο τὸν ἄνθρωπο».

Ἐδώρισε καὶ δίδαξε τὴν πραγματικὴ ἐλευθερία ὁ Παῦλος, ὅπως τὴν ἤθελε ὁ Χριστὸς καὶ ἡ ἴδια ἡ ἀνθρώπινη φύσις. «Τῆ ἐλευθερία οὖν, ἡ Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε».

Γιατὶ πραγματικά εἶναι ὁ πιὸ ἐλεύθερος ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἐκεῖνος πού μπορεῖ νὰ πῆ: «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ ὁ Χριστός».

«Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ», εἶναι μιὰ μεγάλη φράσις. Τόσο μεγάλη, ὅσο καὶ ἡ ὑπόλοιπη ἀκόλουθη φράσις: «Ζῆ ἐν ἐμοὶ ὁ Χριστός».

«Οὐκέτι ζῶ ἐγώ» δὲν σημαίνει ἄρνηση τοῦ εἶναι μας. Δὲν σημαίνει αὐτομηδένιση. Δὲν σημαίνει ἀπαλλοτριώση τῆς προσωπικότητάς μας. Σημαίνει αὐτοκάθαρση. Αὐτολύτρωση. Αὐτογνωσία. Αὐτοπειθαρχία. Σημαίνει «Γνωθὶ σ' αὐτόν».

Καὶ ἔπειτα ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἐξαγνισμό δίδεται μοιραίως ἡ θέσις στὴν ἐπομένῃ φράση: «Ζῆ ἐν ἐμοὶ ὁ Χριστός».

Οἱ Ἀρετὲς καὶ οἱ Μεγάλαις ιδέαι μοιάζουν σὰν τὰ πιὸ εὐπαθῆ λουλούδια τοῦ ἀγροῦ. Φυτρώνουν στὸν κατάλληλο τόπο, στὸ κατάλ-

ληλο κλίμα και στην κατάλληλη εποχή.

Οί Άρετές και οι μεγάλες ιδέες έλκονται από τον άνθρωπο, που ελευθερωμένος από μηδενιστικές και άρνητικές τάσεις, τις προσκαλεί με την παρουσία του, την αυθεντική, γόνιμη και μεγάλη.

Άλλά αξίζει να παρακολουθήσωμε τον Παύλο σε μιá από τις πιό υπέροχες στιγμές του καθήκοντός του.

Στόν Άρειο Πάγο, στην Άθήνα.

Ο Πλάτων και ο Άριστοτέλης την εποχή που ο Παύλος εκήρυξε στην Άθήνα, δέν είχαν πιá μεγάλες σχολές, παρ' όλον ότι οι ιδέες τους επιζούσαν ακόμα μέσα στις άλλες σχολές.

Τò άκροατήριο του Παύλου άνηκε σε δυò φιλοσοφικές κατευύνσεις. Στους Στωικούς και στους Έπικουρείους. Αυτό τò άκροατήριο συγκεντρώθηκε μάλλον για να χλευάσει και να είρωνευτή τον Παύλο, παρὰ για να μάθει, έστω και από περιέργεια, τί θά έλεγε.

Με άττική κομψότητα ο Πρόεδρος του Άρειού Πάγου έδωσε τον λόγο στόν Άπόστολο Παύλο. «Δυνάμεθα γνώαι τις ή καινήν άήτη ή υπό σου λαλουμένη διδασχή;»

Και ο Παύλος, θέλοντας να ξεγυμνώσει τò άκροατήριο από τις στραγκαλισμένες ιδέες που είχαν για τις σχέσεις Θεού και ανθρώπου, προσπάθησε να τους ξαφνιασει, ελευθερώνοντας τους από την άμαρτωλή και βεβιασμένη προκατάληψη, που τους επέλακωνε την ψυχή και την καρδιά και τους έκανε τον νοϋ, άρρωστη κατάντια σκλαβωμένου ανθρώπου. που γεν-

νήθηκε για να ναι ελεύθερος. Και άρχισε να όμιλή:

«Άνδρες Άθηναίοι, κατὰ πάντα ώς δεισιδαιμονεστέρους ύμáς θεωρώ». Με κατηγορείτε ότι είμαι «καταγγελλεύς ξένων δαιμονίων» και ότι ήθελα να φέρω σε σás ξένους Θεους. Και όμως, στις περιπλανήσεις μου, «στά σεβάσματα ύμωv», βρήκα έναν θωμό με την έπιγραφή «Άγνωστῶ Θεῶ». Σεις πιστεύετε ότι ο Όλύμπιος Ζεύς και ή Παλλάδα Άθηνά είναι μόνον δικοί σας Θεοί. ΌΧΙ. Ό Θεός είναι ένας και ανήκει σε όλους. Αυτός ο ένας Θεός μέσα σε κάθε άνθρωπο άφησε να πέσει μιá σπίθα από τò πνεϋμα του και ανέθεσε στους ανθρώπους τò καθήκον να τον αναζητούν «εί άρα γε ψηλαφήσειν αυτόν εύροειen».

Όλοι οι άνθρωποι από ένστικτο θέλουν να βρουν τον Θεό, αλλά έστείς οι Έλληνες περισσότερο. Οι εύσεβείς ποιηταί σας και οι προφηταί σας, όπως ο Όμηρος, ο Πυθαγόρας και ο Πίνδαρος, τόνανεζήτησαν μέσα σε σκοτεινούς μύθους. Οι καλλιτέχναι σας μέσα στόν αιώνιο νόμο τής όμορφιάς. Οι φιλόσοφοί σας στην έξερεύνηση και στη σχέση «αίτιου και αίτιατου» όπως ο Άριστοτέλης, ή τής έρευνητικής νοσταλγίας του ούρανού έρωτα όπως ο Πλάτων, και οι μυσταγωγοί σας τον ανεζήτησαν στις μαγικές μυστηριακές λατρείες.

Όχι, όμως, άνδρες Άθηναίοι. Υπέροχος ο σκοπός σας και θεία ή δίψα σας να θέλετε να βρήτε τον Θεό. Μά ψάχνετε όμως λανθασμένα. Τον Θεό θά τον βρήτε στους έαυτούς σας. Γυρίστε στους έαυτούς σας, Άνδρες Άθηναίοι. Βρήτε τον Θεό μέσα σας. Έκει έ-

χει τὸν θρόνον του. Μά, ὅμως, ἐλευθερωθήτε. Ἐλευθερωθήτε καθαρά, ἀγνά, εἰλικρινά. Οὐράνια, Θεϊκά.

Ἐλευθερωθήτε, Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐλευθερωθήτε Ἕλληνες, ἐλευθερωθήτε ἄνθρωποι ὅλης τῆς γῆς ἀπὸ τὰ πάθη σας, ἀπὸ τὶς ἀδυναμίες σας, ἀπὸ τὶς μικρότητές σας, ἀπὸ τὶς μάσκες σας, ἀπὸ τὶς ὑποκρισίες σας, ἀπὸ τὶς φτωχές, πᾶμπωχες ιδέες σας γιὰ τὸν παράγοντα («Ἄνθρωπο»). Καὶ θὰ βρῆτε τὸν Θεὸ σὲ Σᾶς. Μέσα σας εἶναι ὁ Θεὸς σ' ὅλη του τὴν καταξίωση καὶ τὴν ταπεινὴ μεγαλοπρέπεια.

Ὁ Παῦλος στὸν Ἄρειο Πάγο ἐπροβλημάτισε τοὺς δεινοὺς συζητητὰς καὶ σοφοὺς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Αὐτὸς ὁ προβληματισμὸς ἐδημιούργησε τὸν διάλογο γύρω ἀπὸ ὅ,τι πίστευαν οἱ Ἀθηναῖοι.

Ὁ διάλογος τοὺς ἔφερε κοντὰ σὲ καίριες θέσεις καὶ ἀντιθέσεις γύρω ἀπὸ τὸν τρόπο πὸ ἐσκέπτοντο κι' ἔτσι μέσα τους ἄρχισε τὸ ξεσκάδωμα τῶν ἀνθρωπίνων δυνάμεων πὸ δίψαγαν γιὰ ἔρευνα.

Πολιορκήθηκε ἔτσι ὀλόκληρο τὸ ἀκροατήριον τοῦ Παύλου ἀπὸ μιὰ τάση ἀπολύτρωσης τοῦ ἑαυτοῦ τους ἀπὸ τὰ κατεστημένα τῆς ἐποχῆς.

Ἐγινε ἔκρηξη στὴν ψυχὴ τους καὶ δειλὰ — δειλὰ ἄρχισε μέσα στοῦ εἶναι τους νὰ ἀντιφεγγίξη ἡ ἀτομικὴ τους ἐλευθερία. Ἡ δίψα πὸ τὴν ἐπύρωσε τὸ λαρύγγι τῆς ἀγνωσίας, ἔδινε τὴν θέση της στὴ δροσιὰ τῆς λευτερωμένης τους σκέψης, καὶ ἡ παρουσία τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἄρχισε νὰ πολιορκῆ τὸν ἄνθρωπο. Ὁ ἄνθρωπος πλέον εὔρισκε τὸν Δημιουργὸ του.

Αὐτὴ ἦταν ἡ θετικὴ συμβολὴ τοῦ Παύλου στὸν Ἄρειο Πάγο.

Αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Παύλου πάντα θὰ εἶναι σύγχρονες. Πάντοτε θὰ ὑπάρχουν Κορίνθιοι, ἡ Ρωμαῖοι, ἡ Θεσσαλονικεῖς, ἡ Γαλάτες, ἡ Ἐφέσιοι πὸ θάχουν ἀνάγκη ἀπὸ τέτοιες ἐπιστολές, διότι πάντοτε ὁ ἄνθρωπος θάχῃ ἀνάγκη κάποιας λύτρωσής του, κάποιας ἀπελευθέρωσής του. Κἀθε ἄνθρωπος τυρανιέται ἀπὸ κάποιο ζυγόν. Αὐτὸς ὁ ζυγὸς μπορεῖ νὰ εἶναι εἴτε τῆς ἀγνοίας, εἴτε τῆς ἀπερικοφείας, εἴτε τῆς ἀμάθειας, εἴτε τῆς ἐγωπάθειας, εἴτε τῆς μνησικακίας, εἴτε τοῦ φανατισμοῦ εἴτε τῶν ἄλλων δεινῶν πὸ μαμαστιίζουν τὴν ἀνθρωπότητα.

Καὶ τότε χρειάζεται λύτρωσις καὶ καθαρσις. Καὶ ἡ δύναμις;

Μόνον μὲ τὴν ἐλευθερίαν πὸ ἐδίδαξε καὶ κήρυξε ὁ Παῦλος.

Τὴν ἐλευθερίαν ὅπως τὴν ἐδίδαξε ὁ Χριστὸς. Διότι ὁ Χριστὸς δὲν ἦρθε σὰν ἀνατροπεὺς καθεστώτων καὶ κοινωνικῶν συστημάτων, ἀλλὰ σὰν ἐλευθερωτὴς ψυχῶν.

Πρῶτα ὁ ἄνθρωπος, πρῶτα τὸ ὑλικὸ τῆς κοινωνίας καὶ ὕστερα τὰ κοινωνικὰ συμπλέγματα. Τὶ θὰ ὠφελοῦσε ἂν ὁ Χριστὸς ἢ ὁ Παῦλος εἰσήγον τέλεια συστήματα κοινωνικῆς διαρθρώσεως, ὅταν τὰ ὑποκείμενα αὐτῶν τῶν κοινωνικῶν συστημάτων, οἱ ἄνθρωποι, θὰ ἦσαν «μεμιασμένοι τῇ καρδίᾳ καὶ τῇ ψυχῇ αὐτῶν»;

Σὲ τί ὠφελεῖ ἂν, γιὰ νὰ χτίσω ἕνα μέγαρον, ἐπιστρατεύσω ἄριστους ἀρχιτέκτονες, μηχανικοὺς καὶ πρωτομάστορες, ὅταν τὸ ὑλικὸ δὲν εἶναι σίδηρο καὶ τιμῆντο, ἀλλὰ ἄμμος καὶ σάπια ξύλα;

Σὲ τί θὰ ὠφελοῦσε ὁ Παῦλος

τὴν ἀνθρωπότητα. ἔν ἐρχόταν σὰν καθηγητῆς τῆς Ἀνθρωπολογίας ἢ τῆς Κοινωνιολογίας ἢ τῆς Πολιτικῆς ἐπιστήμης καὶ εἰσήγε συστήματα σὲ θεωρίες καὶ τόμους ἐπὶ τόμων βιβλίων, χωρὶς νὰ δεινοπαθήσῃ γιὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὰ ἴδια του τὰ δεσμά πού του ἐμείωναν τὴν μνήμη καὶ ξεχνούσε ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι καὶ πρέπει νὰ παραμείνῃ ἄνθρωπος; Ὅμως ὁ Ἐὐναπόστολος Παῦλος πού θὰ ἐκήρυττε τὴν ἀνθρώπινη ἐλευθερία, ἐλευθερώθηκε πρῶτα αὐτὸς ὁ ἴδιος.

Πῶς; Θὰ σταθοῦμε σ' ἓνα σημαντικό γεγονός τῆς ζωῆς τοῦ Παύλου. Στὸ ὄραμα τῆς Δαμασκού.

Μὲ τὴν βοήθεια τῶν Ἐπιστολῶν, τῶν Πράξεων καὶ τῶν ἄλλων πολλῶν βοηθημάτων, θὰ προσπαθήσωμε νὰ ζήσωμε ἐκείνη τὴν ἱερή στιγμή τῆς μεταλλαγῆς, τῆς ἀπολύτρωσης, τῆς ἀπελευθέρωσης τοῦ Παύλου.

Ὁ Σαῦλος, μὲ τοὺς συνοδοῦς του καὶ μὲ τὰ ἐντάγματα συλλήψεως τῶν Χριστιανῶν ἐβάδιζε πρὸς τὴν Δαμασκὸν. Ἐπίστευε ὅτι ἐκτελοῦσε ἐθνικὴ ἀποστολή, ὅπως ἓνας κρατικὸς λειτουργός.

Μάμεσα στὶς γνώσεις του, ἡ ἐντρυφήση πού εἶχε στὰ ἑλληνικὰ γράμματα, στὸ ρωμαϊκὸ δίκαιο καὶ στὶς ἑβραϊκὰς γραφάς, μαζί μὲ τὴν αὐταπάρνηση καὶ τὴν πίστη τοῦ πρωτομάρτυρα Στεφάνου πού ἔζησε ἀπὸ κοντὰ τὸν διὰ λιθοβολισμοῦ θάνατό του, τοῦ ἔτρωγαν τὴν καρδιά καὶ τὰ συναισθήματα.

Ἐσοῦβλιζαν τὸ μυαλό του οἱ γνώσεις πού εἶχε γύρω ἀπὸ τὶς ἐπιστήμες, τὴν φιλοσοφία καὶ τὴν Θεολογία, γι' αὐτὸ καὶ ὁ δρόμος πρὸς τὴ Δαμασκὸν, γιὰ τὶς συλλή-

ψεις τῶν Χριστιανῶν πού ἐπήγαινε νὰ κάνῃ, τοῦ φαινόταν τρυχὺς καὶ ἀτέλειωτος καὶ ὄλο τὸν ἐπότιζε στάλα — στάλα μὲ τὸν ἰδρῶτα του.

Παράλληλα, ὅμως, ἀπὸ τὴν θέληση τοῦ Θεοῦ ὁ Σαῦλος εἶχε ἐπιλεγεί σὰν «σκευὸς ἐκλογῆς».

Τὸ συγκλονιστικὸ ὄραμα πού το ἔζησε μόνος του σωριασμένος στὸν δρόμο μὲ τοὺς κέδρους, δὲν μπορεῖ ἄνθρώπου νοῦς νὰ τὸ συλλάβῃ. Μὲ τὴν σιωπὴ καὶ τὴν φαντασία, ἴσως κάτι νὰ πετύχωμε.

Στῆ στιγμή, γέρασε ὁ Σαῦλος καὶ ἀπὸ αὐτὴ τὴν στιγμή μπορούμε νὰ τὸν λέμε Παῦλο, μὰ ἡ λειτουργία τῆς ἀφυπνίσεώς του ἄρχισε νὰ συντελεῖται.

Ποιᾶ θρησκευτικὴ ψυχολογία μπορεῖ νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ πῶς ἐγίνε ἡ ἐσωτερικὴ μεταμόρφωσις τοῦ Παύλου;

Γι' αὐτὸ, μετὰ τὸ ὄραμα, ὁ Παῦλος, κατὰ τὶς Γραφάς, ἔμεινε κλεισμένος στὸ δωμάτιο ἐνὸς πανδοχείου χωρὶς νὰ ἐπικοινωνῇ μὲ κανέναν. Ἀκόμα οἱ πηγὲς λένε ὅτι κατὰ τὸ τριήμερο ἐκεῖνο ὁ Παῦλος «κάθιδιρος ἐκαίματο».

Ἀργότερα καὶ ὅπως λέει ὁ ἴδιος εἰς Ἄραβίαν ἀπήλθεν». Δηλαδή, ὁ Παῦλος ἐγίνε ἐρημίτης.

Κι' αὐτὴ τοῦ ἡ ἐρημία, ἦταν ὁ τόπος περισυλλογῆς καὶ ἀνατάσεως

Καὶ τότε: «Τὰ ἀρχαῖα παρήλθεν, ἰδοὺ γέγονε καινὰ τὰ πάντα».

Οἱ ιδέες, οἱ γνώσεις, οἱ ἐπιστήμες καὶ οἱ πεποιθήσεις τοῦ Παύλου φωτίστηκαν μὲ καινούργιο φῶς.

Ἀπὸ ἐκείνη τὴν στιγμή ἄρχισε ἡ ἀπελευθέρωσις του. Σκέφθηκε πόσο ὁ ἴδιος δοκιμάστηκε γιὰ νὰ ἐλευθερωθῇ καὶ πόσο ἔπρεπε νὰ

έργασθῆ για νὰ ἐλευθερώσῃ αὐτοὺς πού θὰ τοὺς ἐκήρυττε τὴν Ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ.

Κατάλαβε πόσο σκληρὴ δουλειὰ εἶχε μπροστά του νὰ κάμῃ, γι' αὐτὸ καὶ ὀπλίσθη με τὴ χαλύβδινη ἐκείνη δύναμη πού χαρακτηρίζει τοὺς Μεγάλους Ἄνδρες.

Δὲν τὸν ἐλευθέρωσε τὸ ὄραμα. Δὲν ἔγινε Μεγάλος ὁ Παῦλος ἐπειδὴ τὸν ἐβοήθησε ἡ Θεία Δύναμις. Ἡ σωτήρια ἐπίνευσις τοῦ Θεοῦ τοῦ ξεκαθάρισε, τοῦ λαμπικάρισε τὴν συνείδηση καὶ τοῦ ἔρριψε ἄπλετο φῶς ἀλήθειας στὶς ἀπέραντες γνώσεις πού κατεῖχε. Ἡ ἀπελευθέρωσίς του ἔγινε μὲ τὶς δικές του δυνάμεις. Διότι δὲν θὰ εἶχε ἀξία ἢ μεγαλωσύνη τοῦ Παύλου, ἂν ὤφειλετο, ὅχι σὲ δική του θέληση καὶ δύναμη, ἀλλὰ στὴν προσταχῆ τοῦ Θεοῦ.

Δὲν ἦταν ἑτερόφωτος ὁ Παῦλος. Ἦταν αὐτόφωτος. Ἡ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ κλήσις τοῦ Παύλου δὲν ἦταν μιὰ ιδιαίτερη προτίμησις πού εἶχε ὁ Θεὸς στὸ πρόσωπό του. Δὲν κάνει διακρίσεις ὁ Θεὸς στὰ πλάσματά του. Ὁ Θεὸς ὅλους μᾶς προσκαλεῖ μὲ τὸν τρόπο του.

Ὁράματα τῆς Δαμασκοῦ ὄλοι μας, σὲ δεδομένες στιγμὲς τῆς ζωῆς μας, Τὰ βλέπομε.

Ποιανοῦ ἀπὸ μᾶς ἡ φωνὴ τῆς συνειδήσεώς του δὲν τοῦ εἶπε κάποτε στὴ ζωὴ του «Σαούλ, Σαούλ, τί μὲ διώκεις;»

Ποιὸς ἀπὸ μᾶς δὲν αἰσθάνθηκε κάποτε τὴν ἀνάγκη νὰ κάμῃ τὸ καλό;

Αὐτὸ σημαίνει ὅτι μέσα μας ὑ-

πάρχει σπίδα Θεϊκὴ καὶ χρειάζεται μὲ τὴν ἀπολύτρωσή μας, νὰ τὴν κάνωμε λαμπερὸ ἄστρο, ὁδηγοστὰ διαθήματά μας.

Ὁ Παῦλος, ἡ πολυδιάστατη αὐτὴ μορφή τῆς Ἱστορίας τῶν Ἐθνῶν τῆς γῆς θὰ παραμένῃ φωτεινὸ σύμβολο στὶς ψυχὲς τῶν ἀνθρώπων, γιὰ νὰ τοὺς καθοδηγῆ καὶ νὰ τοὺς διδάσκῃ, ὅτι κάθε ἀνθρώπος μπορεῖ νὰ γίνῃ Παῦλος, μπορεῖ νὰ γράψῃ ἐπιστολές, μπορεῖ νὰ ἰδῆ ὄραματα, μπορεῖ νὰ γίνῃ Ἀπόστολος.

Θὰ ἔχανε τὴν ἀξία της ἡ Χριστιανικὴ Διδασκαλία, ἂν αὐτὰ πού μᾶς διδάσκει δὲν εἶχαμε τὴ δύναμη νὰ τὰ κάνωμε.

Θὰ ἔχανε τὴν ἀξία της ἡ ἐννοια ἀνθρώπος, ἂν ὁ ἀνθρώπος δὲν εἶχε τὴν δύναμη νὰ γίνῃ ἀνθρώπος. Θὰ ἔχανε τὴν ἀξία της ἡ ἐννοια τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας ἂν ὁ ἀνθρώπος δὲν εἶχε τὴ δύναμη μέσα του νὰ βρῆ καὶ νὰ κερδίσῃ τὴν ἀτομικὴ του ἐλευθερία.

Καὶ τέλος θὰ ἔχαναν τὴν ἀξία τους οἱ μεγάλες ιδέες, ἂν αὐτὲς ἦσαν ἀπρόσιτες στὸν ἀνθρώπο.

Πιστεύω στὸν Ἄνθρωπο, ὅσο πιστεύω στὴν Ἀλήθεια. Πιστεύω στὴν Ἀλήθεια, ὅσο πιστεύω στὸ Θεό. Πιστεύω στὸ Θεό, ὅσο πιστεύω στὴν Ἐλευθερία.

Στὸν ἀνελεύθερο ἀνθρώπο δὲν ζῆ ἡ ἀλήθεια. Στὸν ἄθεο ἀνθρώπο, δὲν ζῆ ὁ ἀνθρώπος. Καὶ στὸν ὑπάνθρωπο, δὲν ζῆ τίποτα.

Ζῆ μονάχα στὸν ἐλεύθερο ἀνθρώπο, ὁ σωστὸς ἀνθρώπος, ἡ ἀλήθεια καὶ ὁ Θεός.

Στις διακοπές σας, εἴτε σὲ θάλασσα, εἴτε σὲ βουνό ἀπαραίτητη συντροφιά σας Η ΚΟΙΛΑΔΑ ΤΩΝ ΡΟΔΩΝ

Τοῦ ΠΑΟΥΛΟΥ ΝΤΙΝΑΧ

**Διαβάστε τὸ θαυμάσιο αὐτὸ βιβλίο,
ἀλλὰ σὲ διακοπές, μὲ ἡσυχία.**

Λυτρωθῆτε καὶ ξεφυγετε ἀπὸ τὴ μονοτονία καὶ τὴ ρουτίνα τῆς πληκτικῆς γυρω σας καθημερινότητος, ἀπολαβαίνοντας τὴ συντροφία τῆς ΚΟΙΛΑΔΑΣ ΤΩΝ ΡΟΔΩΝ τοῦ Ντιναχ. Εἶναι ἡ πραγματικὴ ἱστορία μιᾶς μεγάλης καὶ ἀληθινῆς ἀγάπης ποὺ συνεχίσθηκε πέρα ἀπὸ τὸ θάνατο (σὲ ἀλλή ζωῆ).

Σᾶς προσφέρουμε τοὺς δύο τόμους σὲ τιμὴ πολὺ εὐθυνη, «ΠΥΡΙΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ» (Ἰπποκράτους 33).

Ἄν σᾶς ποῦν ὅτι ἐξηγτλήθη, τηλεφωνῆστε στὸν μεταφραστὴ (717072 καὶ τὸ βράδυ 721575).

Ὁ Κεντροευρωπαῖος (καὶ κατὰ συμπτώσιν φιλελλήν) εκπαιδευτικὸς Ντιναχ δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ βρεθῆκε ἐξαφνικὰ προικισμένος με καταπληκτικὴ λογοτεχνικὴ φλέβα, ὥστε νὰ μπορῆ εἶναι νὰ μᾶς ὁδηγῆ σὲ τόσες πολεῖς τῆς μελλοντικῆς Εὐρώπης τοῦ 3905 μΧ καὶ τῆς ἐπομένης χρονιάς, δίνοντας τις ολοζώντανες ἐκεῖνες περιγραφές. Οὔτε καὶ προφητικὸς μελλοντολόγος εἶναι γιὰ νὰ μπορῆ νὰ τὰ γράφῃ ὅλα κεῖνα εἶναι συγκεκριμένα καὶ μὲ τόσες λεπτομέρειες. Οὔτε καὶ εκπληκτικὸς ἐνορατικὸς ἰκανότητες κατεῖχε. Πρόκειται γιὰ ἓνα ἀπλὸ μεταψυχικὸ φαινόμενο, ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ στίς ἐξαιτίας τῆς «ὕλικῆς» ὑφῆς τοῦ Δυτικοῦ πολιτισμοῦ. Χάρης σ' Ἰνδίες π.χ. εἶναι πολὺ συχνότερα, ἀλλὰ ἀπαντίζουν στὴν Εὐρώπῃ αὐτὰ τὰ «εἶδε» καὶ τὰ «εἴησε» ὅλα ἐκεῖνα. Φαινόμενο παραψυχολογίας, σπάνιο οὐδ' ἀδρότητα, μὲ καθαρὸς καὶ ζωντανὸς «ἀναμνησεῖς προϋπάρξεως».

Εἶναι «ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἐζησε δύο ζωές» κί' ἐπὶ μπόρεσε κί' ἐ-εγγραψε τὸ «λάβ στόρυ» τῶν Εὐρωπαίων, ποὺ καταδειχίνεται ἀνώτερο κί' ἀληθινώτερο ἀπὸ τὸ «λάβ στόρυ» τὸ Ἀμερικανικὸ Διαβάστε τὴν «Κοιλὰδα τῶν Ρόδων» (μὲ τὴ σειρά, ὄχι ἀποσπασματικά) ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος. Εἶναι ἓνα ἀριστουργηματικὸ κείμενο, ἓνα ἀληθινὸ ταξίδι στὴν Εὐρώπῃ τῶν μακρυνῶν ἐκεῖνων μελλοντικῶν καιρῶν.

Ἐλάτε σὲ μᾶς: «ΠΥΡΙΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ» Ἰπποκράτους 33

Τιμὴ κόστους: Κάθε τόμος δρχ. 185 (σὺν 35 χρυσοδερματοδέτος)

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΕΣ ΤΗΣ «ΠΡΩ-Γ.ΑΣ»

Ὁ Ὁρθρος τῆς Αὔριον

Τοῦ ΝΙΚΟΥ ΚΑΡΒΟΥΝΗ (27-3-1931)

Ἐνας γέρον, ἀσθενικός, κάπσιχνος Ἰνδός, ὁ Γκάντι, ἀναμένεται εἰς τὸ Λονδῖνον διὰ νὰ συμμετάσχη τῶν συζητήσεων τῆς Στρογγύλης Τράπεζης, κατὰ τὰς ὁποίας θὰ καθορισθῇ τὸ νέον πολυτικὸν καθεστῶς τῶν Ἰνδιῶν. Καὶ ὁ ἀνθρώπος αὐτὸς προσεκλήθη ὡς νόμιμος καὶ πραγματικὸς ἀντιπρόσωπος ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων Ἰνδῶν ἀπὸ τὴν κυρίαρχον Δύναμιν, ἡ ὁποία, πρὸ πολλῶν ὀλίγων ἀκόμη μηνῶν, τὸν ἐκρατοῦσε φυλακισμένον εἰς τὰς Ἰνδίας — αὐτὸν καὶ χιλιάδας ὀπαδῶν του — ὡς ἐπικίνδυνον ταραξίαν καὶ ὑπονομευτὴν τῆς «Ἰνδικῆς Αὐτοκρατορίας» τῆς.

Ἄλλ' ὁ ἀσθενικός αὐτὸς κατὰ τὸ σῶμα γέρον πού τρέφεται μὲ ὀλιγον γάλα καὶ ὀλιγώτερον ρύζι καὶ μὲ φρούτα, ὁ Γκάντι, ἔχει μίαν ἰδιότητα πού εἶνε πολὺ περισσότερον ἰκραταιὰ ἀπὸ τὴν «κραταιοτάτην» Βρεταννικὴν Αὐτοκρατορίαν: οἱ συμπατριῶται του τὸν ὀνομάζουν «μασχόπημα». Ἡ Ἰνδικὴ αὐτὴ λέξις εἶνε σύνθετος ἀπὸ τὸ «μ ἄ χ α» πού σημαίνει μέγας καὶ ἀπὸ τὸ «ἄ τ ι μ α» πού σημαίνει τὴν πνευματικὴν ὀντότητα πού εἶνε ὁ πραγματικὸς ἀνθρώπος — τὴν ψυχὴν, ὅπως θὰ ἤμπορούσαμεν νὰ ποῦμε. Ὁ Γκάντι εἶνε ὁ «μεγαλόψυχος». Καὶ ἕνας ἀνθρώπος, μὲ πραγματικὰ ἀφυπνισμένην τὴν ψυχὴν του εἰς ὀλην τὴν παντοδυναμίαν τῆς, ἤμπορεῖ κάλλιστα νὰ ἀντιμετωπίζη τὴν Βρεταννικὴν Αὐτοκρατορίαν καὶ ὀλα τὰ ἄλλα μορμολύκεια τῆς ὕλικῆς δυνάμειος, ὅπωςδὴποτε καὶ ἂν λέγωνται.

Ὁ Γκάντι, ὅταν ἀπεφυλακίσθη εἰς τὰς Ἰνδίας — καὶ ἀπεφυλακίσθη διότι ἦτο ὁ νικητὴς μέσ' ἀπὸ τὴν φυλακὴν του — παρῴσθη εἰς τὸν ἀνπιθεσιαλέα διὰ νὰ συζητήση μαζί του ὡς Ἰνδία μὲ τὸ ἀπλοῦστοστον βαμβακερὸν περιζῶμα πού ζῶνει εἰς τὴν μέσην του καὶ πού εἶνε ὀλη ἡ ἐνδυμασία του εἰς τὴν πυρωμένην ἀπὸ τὸν τροπικὸν ἥλιον πατρίδα του. Εἰς τὸ Λονδῖνον — τὸ ἐδὴλῶσεν ἤδη — θὰ παρακαθήση εἰς τὴν Στρογγύλην Τράπεζαν μὲ ὀλας τὰς Βρεταννικὰς ἐπισημότητας, μὲ τὸν ἀπλοῦν λευκὸν χιτῶνά του, χωρὶς ὕποδήματα. Θὰ ἐγκατασταθῇ, κατὰ τὴν διαμοσνὴν του εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Αὐτοκρατορίας, εἰς τὴν πτωχότεραν συνοικίαν τοῦ Λονδῖνου, ὅπου ζοῦν οἱ ἀπόκληροὶ τῆς πολιτισμένης κοινωσίας τῆς κοσμοπόλεως, οἱ ὀληται, οἱ ἀνεργοὶ, οἱ ξεμπαρκαρισμένοι ναῦται, οἱ κίτρινοὶ Ἀσιῶται πού ἐξέπεσαν ἔως ἐκεῖ, ναυάγια τῆς ζωῆς, ὅπως τὴν παρεμόρφωσεν ὁ Δυτικὸς πολιτισμός. Καὶ ἀπὸ τὸ Ἀνατολικὸν αὐτὸ Λονδῖνον θὰ ἐκεκμῆ κάθε πρῶτῷ ὁ Γκάντι διὰ νὰ πηγαίνη εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς Στρογγύ-

γύλης Τραπεζίης, ὡς πραγματικὸς ἀντιπρόσωπος τριακοσίων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων ποὺ ἐννοοῦν νὰ ζήσουν ἐλεύθεροι.

Τὴν ἰδίαν στιγμήν, εἰς τὸ ἀριστοκρατικὸν «Κλάριτζες» καὶ εἰς τὰ ἄλλα πολυτελῆ ξενοδοχεῖα τοῦ Λονδίνου καὶ εἰς ιδιόκτητα μέγαρα, ἀδαιμαντοκόλλητοι καὶ μαργαριτοστόλιστοι Ἴνδοι «μαχαραγιόδες» («μαίχα - ρατζά», δηλαδὴ μεγάλοι μονάρχαι) ποὺ χρησιμεύουν ὡς ξόανα διακοσμητικὰ τοῦ Βρετανικοῦ ἄρματος, θὰ ἐξαικολουθοῦν ν' ἀτιμάζουν τὸ γένος των, ἀλλὰ καὶ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, μὲ τὴν ἀδαιμαντοποικίλων ὑποδοῦλωσίν των. Αὐτοὶ εἶνε ἐκεῖνοι ποὺ ἔχασαν τὴν ψυχὴν των.

**

Μὲ πόσῃ χαρὰν κάθε ἄνθρωπος βλέπει τὰ συμπτώματα αὐτά, τὰ ἀναμφισβήτητα, ποὺ πρᾶγματῶν τὴν ἐπικράτησιν τῆς μεγάλης μεταβολῆς. Πρὸ μερικῶν δεκάδων ἐτῶν, ὅταν ἔμεσουρανοῦσεν ὁ Δυτικὸς πολιτισμὸς, ἡ Ἀγγλία ἐκήρυτε τὸν πόλεμον ἐναντίον τῆς Κίνας διὰ νὰ τῆς ἐπιβάλῃ τὴν κατασφάλωσιν τοῦ ὀπίου. Τὴν ἰδίαν περίπτωτον ἐποχὴν οἱ Ἀγγλοὶ ἀξιοματικὸι ποὺ διετάχθησαν νὰ καταστείλουν τὴν ἐπανάστασιν τῶν Ἰνδῶν, ἔδεναν τοὺς ἐπαναστάτας εἰς τὰ στάμια τῶν κανονίων καὶ τοὺς διειμέλιζαν διότι εἶχαν τὸ θράσος νὰ φαντάζωνται ὅτι ἦσαν ἄνθρωποι αὐτεξούσιοι. Ἀργότερα, μὲ τὴν πρόφασιν τῆς ἐξαπλώσεως τοῦ πολιτισμοῦ — καὶ ποίου πολιτισμοῦ! — εἰς τὴν Ἀσίαν, ὅπως τὸν ἐξήπλωναν καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἠπείρους, ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Ρωσσία, ἡ Ἁγία Ρωσσία τῶν Τσάρων καὶ τῶν μπογιάρων, ἐμοιράζοντο ὀλοένα τοὺς δυστυχισμένους λαοὺς τῶν ὑψητέδων τῆς Κεντρῶς Ἀσίας. Ὀλίγον ἀργότερα, ἕνας μονάρχης, ἐξόριστος τῶρα εἰς τὸ Ντόορν τῆς Ὀλλανδίας καὶ τοῦ ὁποίου τὰ λόγια ἐπρόσθετε — πρὸς αἰσχὸς του — ὁ χθεςινὸς ἀκόμη πολιτισμένος κόσμος, ἤρχιζε νὰ καταλαμβάνῃ καὶ αὐτὸς ἐδάφη καὶ λιμένας εἰς τὴν Κίνα, καὶ ἐκαλοῦσε τοὺς ὁμοτίμους του ἀρχηγούς των Εὐρωπαϊκῶν λαῶν εἰς νέαν σταυροφορίαν κατὰ τοῦ «κιτρίνου κινδύνου» ποὺ ἀπειλοῦσεν, ὅπως ἐβεβαίωνε, τὸν Εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν.

Ἡ Ἀσία, ὅμως, ἀρχαιοτάτη κοίτης τῆς ἀνθρωπίνης μεγαλειότητος, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ὑποκῶψῃ εἰς τὴν ὑλικὴν θίαν ἑνὸς κατωτέρου πολιτισμοῦ — τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ. Ἡ Ἰαπωνία πρῶτη ἀντελήφθη τὴν ἐπὶ τὴν νὰ κάμῃ. Ἐχρησιμοποίησεν ὅλας τὰς ἐφευρέσεις καὶ ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ ὄπλα τοῦ Δυτικοῦ αὐτοῦ πολιτισμοῦ, διὰ τὴν ἀμυναν τοῦ ἰδικοῦ της, ὁ ὁποῖος διατηρεῖται ἀκέραιος καὶ ἀμετάβλητος. Καὶ αἱ λεγόμεναι Εὐρωπαϊκαὶ Δυνάμεις — μεταξὺ αὐτῶν καὶ παρὰ τὴν γεωγραφίαν πρέπει νὰ κατατάξωμεν καὶ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας — ἠναγκάσθησαν ν' ἀφήσουν ἔξω ἀπὸ τοὺς κατακτητικὸς των ὑπολογισμοὺς τὴν Χώραν τοῦ Ἀνατέλλοντος Ἠλίου καὶ νὰ τὴν λογαριάσουν ὡς ἰσότημόν των, παρ' ὅλας τὰς ὑπερικές των κραυγὰς διὰ τὸν «κίτρινον κίνδυνον».

νον». Ἡ Κίνα, ἡ δυσκίνητος, ἡ ἀποχαυνωμένη ἀπὸ τὴν δίαιταν τοῦ ὀπίου, εἰς τὴν ὁποίαν τὴν ὑπέβαλεν ὁ Δυτικὸς πολιτισμὸς, ἡ Κίνα, ἐξύπνησε καὶ αὐτή. Οἱ στρατιῶται τοῦ Σιὸν - Γιάτ - Σὲν ἐσιάρωσαν μίαν ἡμέραν τὰς Εὐρωπαϊκὰς «ἐγκρισιαστώσεις» ποὺ ἀπλώνοντο εἰς τὰς παραλίαις τοῦ Εἰρηνικῆς, ἀνέτριψαν τὴν δουλωμένην εἰς τὴν Εὐρώπῃν κυβέρνησιν τοῦ Πεκίνου καὶ ἔκαμαν τοὺς «ἐκπολιτιστάς» Εὐρωπαίους νὰ ἐννοήσουν ὅτι δὲν εἶνε καθόλου ἀσφαλεῖς, ὡς κυρίαρχοι καὶ ὡς προνομιοῦχοι, εἰς τὴν χώραν ἐκείνην. Εἰς τὴν Ἰνδοκίναν οἱ γηγενεῖς εὐρίσκουν τὴν Γαλλικὴν κυριαρχίαν στενόχωρον καὶ ἡ Γαλλία τῆς «ἐλευθερίας, ἰσότητος, ἀδελφότητος», ἡ Γαλλία ποὺ ὑποδύεται τὴν Δημοκρατίαν εἰς τὸ Παρίσι καὶ εἶνε εἰς τὴν πραγματικότητά μίαν Ἀποικιακὴ Αὐτοκρατορία, ἐξέπεσαν εἰς ἀθλία μέσαι διὰ νὰ καταστειλῇ τὴν ἐξέγερσιν τῶν, ποὺ δὲν εἶνε καθόλου θέβαιοι, ὅτι κατεστάλη ὀριστικῶς.

**

Ἐνῶ οἱ Ἀσιατικοὶ λαοὶ βεβαιώνουν τόσον χαρακτηριστικὰ τὴν ἀφύπνισιν τῆς ἀνθρωπίνης τῶν συνειδήσεως, ἕνας ὀπὸ αὐτοὺς, θεματοφύλαξ μιᾶς Γνώσεως ἀρχαιοπάτης καὶ κληρονόμος ἑνὸς παιναρχαίου πολιτισμοῦ, ὁ λαὸς τῶν Ἰνδῶν, ἐπῆρε τὴν μεγάλην ἀπόφασιν νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὴν «ἐκπολιτιστικὴν» κυριαρχίαν τῶν ἐπιδρομέων αὐθιπτῶν τοῦ. Ἡ θέλησίς του αὐτὴ εὐρήκε τὴν γησιωτέραν ἐκδηλώσιν τῆς εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ μαχητῆ Γικάντι. Ὅπως καὶ ἄλλοι Ἰνδοί, ἐσπούδασε καὶ αὐτὸς εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὸ πραγματικὸν περιεχόμενον τοῦ Δυτικοῦ πολιτισμοῦ δὲν τοῦ διαφεύγει καθόλου. Ὅπως καὶ ἄλλοι συμπατριῶταί του, ἐπῆρεν ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴν του ἐκπαίδευσιν μόνον τὴν μέθοδον τῆς διανοήσεως καὶ τῆς διαλεκτικῆς καὶ τὰς γνώσεις, τὰς πληροφορικὰς, ποὺ διδάσκονται εἰς τὰ κολλέγια. Ἐκράτησεν, ἄμφω, ἀδιάφορον τὸν ἰδικόν του, τὸν βασθύριζον καὶ τόσον διαφορετικὸν πολιτισμὸν, ποὺ ἀποβλέπει ὄχι εἰς τὴν ὕλικὴν εὐμάρειαν, οὔτε εἰς τὴν ἀκροβατικὴν ἐκγύμνασιν τῆς διανοήσεως, ἀλλ' εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου — τῆς ψυχῆς.

Ἡ ἀξία καὶ ἡ δύναμις ἑνὸς πολιτισμοῦ ἀποδεικνύεται κυρίως ἀπὸ τὴν ἀντοχὴν του εἰς τὴν ἐπίδρασιν ἑνὸς ἄλλου. Ὅταν, παραδείγματος χάριν, ξεκινοῦν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα νέοι διὰ νὰ σπουδάσουν εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, ἐπειδὴ δὲν ἔχουν εἰς τὸ βάθος τοῦ εἶναί των τίποτε τὸ ἰσχυρῶς ἰδικόν των, ξεπιπάζονται ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῶν πραγμάτων καὶ ἐπιστρέφουν εἰς τὸν τόπον των Ἀγγλόπληκτοι, Γαλλοπαθεῖς ἢ ζαλισμένοι ἀπὸ Γερμανοπληξίαν. Ἐνας Ἰνδός, ἄμφω, περνᾷ ἀπὸ τὰ Κολλέγια τῆς Ἀγγλίας, ἀπὸ τὴν Ὀξφόρδην καὶ ἀπὸ τὸ Καίμπριτζ, χωρὶς νὰ χάσῃ, οὔτε διὰ μίαν στιγμὴν τὴν ἀντίληψιν τῶν ἀναλογιῶν καὶ τῆς πραγματικότητος. Καί, ἐπιστρέφων εἰς τὰς Ἰνδίας, εἶνε τόσον Ἰνδός καθ' ὅλα, ὅσον καὶ πρὶν, κύριος καὶ ὄχι δοῦλος τῶν γνώσεων ποὺ ἀπεκράμωσεν ἀ-

πὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴν τοῦ μάθησιν. Ἐὰν ἡ διανοιά του ἐγυμνασθῆ κατὰ τὸν τρόπον τὸν Εὐρωπαϊκόν, αἱ προσκτήσεις τῆς αὐτῆς τιθενται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ψυχῆς του — ἂν τῆς χρησιμεύουν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, χρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἀπαλλαγῆς του ἀπὸ τὴν ξένην κυριαρχίαν.

Ἀντιθέτως, ὅμως, πρὸς τοὺς Ἰάπωνας, οἱ ὁποῖοι διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἀνεξαρτησίας των ἐχρησιμοποίησαν τὰ ὄπλα τὰ Εὐρωπαϊκά, ὁ Γκάντι ἐδίδασκε, μὲ τὸ παράδειγμά του, τοὺς συμπατριώτας του, ὅτι τὰ ψυχικὰ ὄπλα εἶνε ἀστόμωτα, ἀκατανίκητα, τραμερὰ πραγματικῶς. Πῶς ἐξεστράτευσεν ἐναντίον τῆς κοσμοκρατείας. Ἀγγλίας; Ὡπλισμένος μὲ ἀπέραντον καὶ πραγματικωτάτην συμπάθειαν καὶ πρὸς τοὺς Ἀγγλοὺς αὐτοὺς — τὴν συμπάθειαν τοῦ ἀνωτέρου ἀνθρώπου πρὸς τοὺς πλανωμένους συνανθρώπους του. Χωρὶς ὄπλα, χωρὶς θιασιότητος, χωρὶς ἄλλην ἀντίστασιν ἀπὸ τὴν παθητικὴν. Ἀλλὰ τι τρομερόν, τι ἀκαταγώνιστον ὄπλον ἢ παιθητικὴ αὐτῆ ἀντίστασις ποῦ εἶνε ἡ ἀντίστασις τῆς ἀδουλώτου ψυχῆς εἰς τὴν βίαν τῆς ὕλης! Ἐδίδασκε τοὺς Ἰνδοὺς νὰ φοροῦν ἐλάχιστα ἐνδύματα βαμβακερά, τὰ ὁποῖα νὰ ὑφαίνουν μόνοι των. Καὶ ἡ Ἀγγλία, ποῦ ὑπελόγιζεν εἰς πελατείας ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων διὰ τὰ ὑφαντουργεῖά της, ἠσθάνθη τὴν ἀποτελεσματικότητα τοῦ Ἰνδικοῦ πρωτογενοῦς ἀργαλειοῦ νὰ ὑποσκάπη τὰ θεμέλια τῆς Ἀυτοκρατορίας της. Ἀπῆλλαξε τοὺς Ἰνδοὺς ἀπὸ τὰς ἀπατηλὰς ἀνάγκας ποῦ δημιουργεῖ ὁ Εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς, κ' ἔτσι, ἔπληξε θανασίμως ὅλην τὴν Βρετανικὴν βιομηχανίαν. Τοὺς ἐδίδασκε νὰ ἐτοιμάζουν μόνοι των τὸ ἀλάτι των ἀπὸ τὴν θάλασσαν τοῦ Θεοῦ, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ πατρὸς Ἡλίου καὶ ἡ κυβέρνησις τῶν Ἰνδιῶν ἠσθάνθη νὰ κλονίζεται δλόκληρον τὸ οἰκονομικόν της οἰκοδόμημα, ποῦ στηρίζεται εἰς τὴν φορολογικὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν Ἰνδῶν. Καὶ ἔδωκεν εἰς τοὺς Ἰνδοὺς τὴν ἀπόδειξιν, μὲ τὸ παράδειγμά του, ὅτι καμμία κοσμοκρατορία δὲν ἔχει ἀρκετάς φυλακὰς διὰ νὰ κλείσῃ εἰς αὐτάς τοὺς λαοὺς ποῦ δὲν θέλουσιν νὰ τῆς ὑποταχθοῦν ἀφοῦ ἄλλωστε, οἱ λαοί, διὰ νὰ εἶνε ἐκμεταλλεύσιμοι, πρέπει νὰ θρίσκωνται ἔξω ἀπὸ τὰς φυλακὰς διότι μέσα εἰς αὐτάς ἀποτελοῦν θάρος τῶν ἐκμεταλλευτῶν των.

Ἡ Ἀγγλία ἠσθάνθη βαθύτατα τὸ μάθημα. Προσπαθεῖ τώρα νὰ ἔλθῃ εἰς μίαν συνεννόησιν μὲ τοὺς Ἰνδοὺς διὰ μίας συζητήσεως μὲ τὸν ἐμψυχωτὴν των, τὸν Γκάντι, τὸν χθεσινόν κατὰδικόν «παραξίαν» τὸν ὁποῖον τώρα καλεῖ ὡς ὁμότιμόν της. Ἄς μὴ ἀνησυχῆσῃ κανεὶς ἄνθρωπος διὰ τὴν ἔκθασιν τῆς συζητήσεως. Ὁ ὑπερασπιστὴς τῶν ἀνθρωπίνων συμφερόντων εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν εἶνε ἕνας «μαχάτης» — μίᾳ μεγάλῃ ψυχῇ.

Ἄλλὰ — θὰ ἠμποροῦσε νὰ εἰπῆ κανεὶς — τί θὰ ἐγένετο ἐάν

όλοι αί μεγάλοι Ἀποικιακαί Δυνάμεις ἔλεγαν μίαν ἡμέραν εἰς τοὺς ἀμορφώτους, τοὺς ἡμιογρίους κάποτε, λαοὺς τῶν ἀποικιῶν τῶν: «Πηγαίνετε σπὴν εὐχή τοῦ Θεοῦ! Δὲν θὰ σὰς κυβερνῶ ἐγὼ πλέον. Κυβερνηθῆτε μόνοι σὰς ὅπως μπορεῖτε καὶ ὅπως θέλετε»;

Ἡ ἐρώτησις εἶνε λογικῆ. Διὰ τὰ δεσθῆ ἢ ἀπάντησις, πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν πρὸς στιγμὴν, ὅτι αἱ Εὐρωπαϊκαί Δυνάμεις — καὶ αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ἀκόμη — δὲν εἶχαν «ἀποικίας», δὲν εἶχαν δηλαδὴ, κατακτήσει χώρας πρὸς ἐκμετάλλευσιν, ὅπως ἡ Ἰσπανία, ἡ Πορτογαλία καὶ ἡ Ὀλλανδία παλαιότερον, ἡ Ἀγγλία ἔπειτα, ἡ Γαλλία κατόπιν καὶ ἡ Γερμανία καὶ τὸ Βέλγιον, ἡ Ἰταλία τελευταία — νεόπλουτος αὐτὴ εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ ἐφηρμοσμένου Δυτικῆς πολιτισμοῦ. Τί θὰ εἶχε συμβῆ; Ἐν πρώτοις, ἡ Ἀσία θὰ εἶχε μίαν ἄλλην ἐξέλιξιν. Οἱ λαοὶ τῆς, μὲ τὸν ἀρχαιότατον πολιτισμὸν τῶν, θὰ εἶχαν ἀνελιχθῆ σύμφωνα πρὸς τὴν ἰδικὴν τῶν φυλετικὴν ἰδιοσυγκρασίαν καὶ ἡ ἀνθρωπότης θὰ ἦτο πλουσιωτέρα κατὰ τοῦτο. Εἰς τὴν Ἀφρικὴν, πάλιν ἡ ἐπίδρασις τῶν μᾶλλον πολιτισμένων Ἀραβικῶν φυλῶν, θὰ ἔκαμνε βαθμηδὸν τὴν φυλὴν τῶν μαύρων νὰ τροπῆ πρὸς μίαν φυσιολογικωτέραν ἀνάπτυξιν. Καὶ ἐπειδὴ ἐθέσωμεν ὡς ὑπόθεσιν ὅτι τὰ Εὐρωπαϊκὰ κράτη δὲν θὰ ἐζητοῦσαν κατακτήσεις πρὸς ἐκμετάλλευσιν, τοῦτο σημαίνει, ἀναγκαστικῶς καὶ λογικῶς, ὅτι ὁ πολιτισμὸς τῶν θὰ ἦτο ἐντέλως διαφορετικὸς ἀπὸ τὸν σημερινόν, ἕνας πολιτισμὸς ἀνθρωπινώτερος, ἀφοῦ δὲν θὰ τὸν ἐχαρακτήριζεν ἡ δίψα τῆς ἐκμεταλλευτικῆς πλεονεξίας. Καὶ ἕνας τέτοιος πολιτισμὸς θὰ εὔρισκε τὰ μέσα τὰ ἀποτελεσματικὰ — ὄχι μέσα βίας — διὰ νὰ μοιρασθῆ μὲ τοὺς ἀπολίτιστους λαοὺς τῆς γῆς τὰ πνευματικὰ του τ' ἀγαθὰ.

Θὰ ἠμποροῦσε νὰ προχωρήσῃ κανεὶς ἀκόμη, μὲ βάσιν πάντοτε τὴν ὑπόθεσιν ποὺ ἐθέσωμεν οἱ ἄνθρωποι ποὺ δὲν αἰσθάνονται τὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν δίψαν τῆς συσσωρεύσεως ὑλικῶν προσηκίσεων, θὰ ἐσυγκροτοῦσαν πολιτείας ποὺ δὲν θὰ ἐβασίζοντο εἰς τὴν προκατάληψιν τῶν συνοριακῶν χωρισμῶν. Θὰ εἶχε δηλαδὴ, δημιουργηθῆ αὐταμάτως μίᾳ Πανευρώτῃ — ἡ Πανευρώτῃ αὐτὴ ποὺ τὴν ὀνειρεύονται σήμερον μερικοὶ ὀνειροπόλοι καὶ τὴν ὀπίσταν δὲν τολμοῦν μὲν νὰ μυκτηρῶσιν φανερά μερικοὶ σημερινοὶ ἡγέται Εὐρωπαϊκῶν λαῶν (διότι οἱ λαοὶ αὐτοὶ αἰσθάνονται ἐξ ἐνστίκτου τὴν ἀνάγκην τῆς) ἀλλὰ τὴν ὑποναμεύου μὲ τὰς πράξεις τῶν.

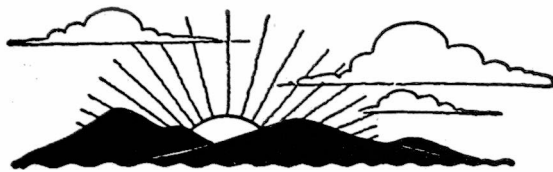
***

Αὐτὰ, ἐν τούτοις, δὲν ἔγιναν. Ἡ ἐξέλιξις τῆς Εὐρώπης ὑπῆρξε διαφορετικῆ. Ἐν ὀνόματι τῆς ἐξαπλώσεως τοῦ πολιτισμοῦ, τὸν εἰσάγαμεν ὡς οἰνόπνευμα εἰς τοὺς μαύρους τῆς Ἀφρικῆς, ὡς ὑλιστικὴν διαφθοράν παντοῦ. Καὶ μήπως, τοῦλάχιστον, ἀπὸ τὴν ἐντατικὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν λαῶν τῶν ἀποικιῶν, κερδίζουν καμ-

μیان άνεσιν και ευμάρειαν οί λαοί τών μεγάλων άποικιασκών Αυτοκρατοριών; Είς τό 'Ανατολικόν Λονδίον, όπου θά έγκαστασθθί ό μαχάτημα Γκάντι, όπως και είς τās φρικτάς τρώγλας του Νοτίου Λονδίνου μυριάδες άνέργων, όπως και είς τήν Ουαλλίαν και είς τήν άλλην 'Αγγιλίαν, αισθάνονται τήν ζωήν των ως κατάραν και ως θάρος, χάρις είς τόν Δυτικόν μας πόν πολιτισμόν. Οί έργάται της Γαλλίας, οί ύφαντουργοί τών θορείων της έπαρχιών, οί λιμενεργάται της, ή μεγάλη μάζα του Γαλλικού λαού, δέν έκέρδισε τίποτε, τίποτε άπολύτως, από τήν μακράν έκμετάλλευσιν τών 'Αποικιών της Τρίτης Δημοκρατίας. Και όν ξεύρει κανείς ποιούς νά λιπηθί περισσότερον: τούς δυναστευομένους μαύρους και κίτρινους, ή τούς πειναιομένους και ψυχικώς άποστραγγισμένους λευκούς, έν όνόματι τών συμφερόντων τών όποίων οί κυβερνήται των ρυθμίζουσιν τήν άποικιακήν έκμετάλλευσιν.

'Αλλά κάποιος κερδίζει, τέλος πάντων, από αυτήν. Μία όλιγάριθμος τάξις ανθρώπων, ή ίδια παντού. 'Η τάξις τών αυτοκαλουμένων αυτόταξικων «έπιχειρηματιών». 'Η τάξις της όποιας ένα μέλος, πρό όλίγων ήμερών, έδω είς τās 'Αθήνας — ό Ρότσιλντ — άφοϋ προσείλκυσε δουλοπρεπείς και κολλαικευτικούς τριγύρω του όλους τούς έπισήμους, πνιγομένους κατά τήν έποχήν αυτήν του κάσωνος, μέσα είς τὰ φράκτα των, τούς έμυκτήρησεν από τό ύψος τών πυραμιδων τών δισεκατομμυρίων του έμφανισθείς είς τό δείπνον με μίαν λιμήν παρρωδιαν «κομπιναιζόν» εργατικής.

'Αλλ' αρχίζει νά σαλαγίξη είς τόν όρίζοντα της ανθρωπότητος ένας όρθρος. 'Ακόμη και ή πρόσκλησις του μαχάτημα Γκάντι είς τήν καθέδραν της Βρετανικής Αυτοκρατορίας είνε μία από τās άμυδράς ακόμη άναλαμπάς της προσεχούς ανατολής. Μία νέα ήμέρα προμηνύεται διά τήν 'Ανθρωπότητα, 'Ημέρα, της όποι-ας ό ήλιος θά είνε ήλιος αγάπης και ευδοκίας μεταξύ τών ανθρώπων κάθε φυλής. Είνε ό όρθρος της Αύριον. Είνε πολλοί — πολλοί ευτυχώς — όσοι αυτήν τήν Αύριον τήν αισθάνονται ως πνευματικήν των Πατριδα. "Όσοι έχουν πατριδα τήν Χθές δέν θά μπορέσουν νά σταματήσουν αυτήν τήν 'Ανατολήν.

ΠΥΡΙΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 33 - ΑΘΗΝΑΙ - Τηλ. 602.883

Στο βιβλιοπωλείο μας θα βρῆτε ὅ,τι βιβλίο κυκλοφορεῖ στὰ ἑλληνικὰ γύρω ἀπὸ:

- 'Ανατολικές Θρησκείες
- 'Αρχαία Ἑλληνική Φιλοσοφία καὶ Μυθολογία
- Παραδοσιακὰ κείμενα
- Γιόγκα
- Ἀποκρυφισμό καὶ Μυστικισμό
- Κείμενα καὶ μελέτες χριστιανικῶν βιβλίων
- Σύγχρονες ἀπόψεις τῆς νεωτέρας ψυχολογίας.

Μερικὲς ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις μας:

1) Μπόρις Μουράβιεφ «ΓΝΩΣΗ» Τόμος πρῶτος, δεύτερη ἐκδοση μὲ ἐντελῶς νέα μετάφραση.

«Στὴ σύγχρονη καμπὴ τῆς Ἱστορίας, ὅπως καὶ στὴν ἐποχὴ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ, ἓνα τμῆμα τῆς αὐλαίας ἔχει ἀνοίξει. Ἐτσι δίνεται ἡ δυνατότης νὰ μηθηοῦν στὴ Θεία Σοφία, τὴν «μυστηριώδη καὶ ἀποκεκρυμμένην» ὅσοι θέλουν νὰ προχωρήσουν πέρα ἀπὸ τὴ γνώση ποὺ προσφέρουν τὰ βιβλία, ὅσοι πραγματικὰ ζητοῦν νὰ συλλάβουν τὸ νόημα τῆς ζωῆς καὶ θέλουν νὰ κατανοήσουν τί σημαίνει ἀποστολὴ τοῦ χριστιανισμοῦ στὴ Νέα Ἐποχὴ!».

2) «Η ΘΙΒΕΤΑΝΙΚΗ ΒΙΒΛΟΣ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ». Ψυχολογικὲς παρατηρήσεις: Κάρλ Γιούνγκ.

«Μιά καὶ εἶναι ἀναπόφευκτο γιὰ τὸν ἄνθρωπο νὰ ἐγκαταλείπει τὸ σῶμα του καὶ νὰ δοκιμάζει τὴν ἐμπειρία τοῦ Θανάτου, εἶναι ἀφάνταστα πολῦτιμο νὰ γνωρίζει πῶς νὰ συναπαντήσῃ σωστὰ τὸν θάνατο, ὅταν αὐτὸς ἔρθῃ. Ἡ Θ.Β. Τ.Ν. μᾶς γνωρίζει, ὅπως ἔκαναν τὰ Ἀρχαία Μυστήρια κι' ὅπως διακηρῦσσουν οἱ Οὐπανισάδες, ὅτι ὁ ἀφώτιστος ἄνθρωπος συναντᾷ τὸν ἓνα θάνατο μετὰ τὸν ἄλλον, ἀσταμάτητα...».

3) Η ΚΟΙΛΑΔΑ ΤΩΝ ΡΟΔΩΝ, τοῦ Δ. Α. Ντίναχ. Μιά ἀληθινὴ ἱστορία τοῦ μέλλοντος, γραμμένη στὶς ἀρχές τοῦ αἰῶνα μας. Πῶς θὰ ἐξελιχθῇ ἡ νοοτροπία, ἡ κουλτοῦρα καὶ ἡ μεταφυσικὴ ἀναζήτησις τοῦ ἀνθρώπου τοῦ δυτικο-ευρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

Δύο τόμοι χρυσόδετοι δρχ. 440.

Ἐπίσης:

4) «PENTE ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ ΠΑΝΩ ΣΤΗ ΝΕΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ» τοῦ Πῆτερ Οὐσπένσκυ.

5) «ΑΜΜΟΣ ΚΑΙ ΑΦΡΟΣ» τοῦ Καλιλ Γκιμπράν.

6) «ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΥ ΛΟΥΛΟΥΔΙΟΥ» Μετάφραση ἀπὸ τὸ Κινέζικο πρωτότυπο: Ρίχαρντ Βίλχεμ.

7) «Ο ΦΑΡΑΩ ΑΧΕΝΑΤΟΝ» τοῦ Ἁγγελοῦ Προκοπίου.

8) «ΑΘΗΝΑ» Ἱστορία Πολιτισμοῦ, τοῦ ἰδίου.

★ ★ ★ Μαγνητισμός Συντροφικότητα

Τὴν παραμονὴ τοῦ 68ου παγκοσμίου συνεδρίου τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρείας (1943) ὁ δόκτωρ Ἀρανταίηλ παρκευσίασε ἓνα σχέδιο Διαλογισμοῦ ἐπὶ τῆς Ἀδελφότητος, ποῦ τοῦ ἔδωσε τὸ ὄνομα «Μαγνητισμὸς Συντροφικότητος». Ἐξήγησε ὅτι σκοπὸς του ἦταν ὄχι ἓνας ἀπλὸς Διαλογισμὸς, ἀλλὰ μιὰ προσπάθεια ἐκπορεύσεως ἀδελφοποιητικοῦ δυναμισμού. Θὰ ἔπρεπε, τὴν ἴδια ὥρα ἐκάστης ἡμέρας, ρυθμισμένη ἀρμονικὰ γιὰ κάθε τόπο, νὰ γίνεται ἀτομικὸς διαλογισμὸς ἐπὶ ὁμαδικῆς θάσεως, ὁ ὁποῖος, μὲ αὐτὸν τὸν συντονισμό, θὰ μπορούσε νὰ διογκωθῆ σ' ἓνα Νιαγάρα Ἀδελφικότητος. Ὑπάρχουν, ἔλεγε, παντοῦ προβλήματα, τῶν ὁποίων ἡ ἀντιμετώπισις εἶναι δυνατὴ μόνον μὲ Καλὴ Θέληση. Οἱ θεόσοφοι θὰ ἔπρεπε νὰ ἐργασθοῦν γιὰ τὴν ἐξωτερικεὺς αὐτῆς τῆς καλῆς θελήσεως.

Ἡ σύνοψις τοῦ Διαλογισμοῦ του εἶναι ἡ ἀκόλουθη:

1. Βάδιζε πρὸς τὴν θέσιν τοῦ Διαλογισμοῦ σου μὲ τὴν σκέψιν συγκεντρωμένη στὴν Ἀδελφότητα, σύμφωνα μὲ τὴν πιὸ ὁμορφὴ ἀντίληψιν ποῦ μπορεῖς.

2. Κάθησε ἤρεμα γιὰ λίγα λεπτὰ ἔχοντας αὐτὴ σου τὴν ἀντίληψιν σταθερὴ.

3. Βαθμηδόν, μέχρι πληρότητος, ἀπομαίκρυνε κάθε περίστασι τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου.

Ἄφησε τὸν νοῦ σου καὶ τὰ αἰσθητήρια ὄργανά σου ὅσο μπορεῖς πιὸ λευκά, σὰν ἀδειανά.

4. Γέμιζε τὸν ἑαυτὸ σου μὲ τὸ πνεῦμα τῆς ἀναζητήσεως τῆς πλέον τελείας ἐκφράσεως τῆς Ἀδελφότητος.

Πόθησε τὸ πνεῦμα τῆς ἐξάρσεως. Ἀναρριχῆσου στὸ Ἔβηρεστ ἕως τὴν κορυφὴ τῆς Ἀγνῆς Ἀδελφότητος.

5. Ἐξαφάνισε τὸν ἑαυτὸ σου σ' αὐτὴ τὴν κορυφὴ τῆς Ἀδελφότητος. Μείνε γιὰ μιὰ στιγμὴ ἐκεῖ σὰν σὲ ἐκστατικὴ ὑπνωσι. Μείνε ἐντατικὰ ζωντανὸς σ' αὐτὴν γιὰ μιὰ στιγμὴ. Ἐνώσου μαζί της.

6. Ἐπειτα, γρήγορα, κατέβαινε πρὸς τὴν ἐξωστρέφεια, γυρίζοντας ἀπὸ τὴν ἐνδοδυναμική.

7. Ἀκτινοβόλησε αὐτὴ τὴν Ἀδελφότητα, καθὼς ἐπέτυχες νὰ τὴν συγκρατήσης, πρὸς τὰ ἔξω:

α) Πρὸς τὰ πλησιέστερα καὶ προσφιλέστερα πρόσωπα, ποὺ τὴν ἔχουν ἀνάγκη.

β) Πρὸς τοὺς δεομένους εἰς τὸ περιβάλλον σου, τὴν πίστη σου, τὴν πατρίδα σου.

γ) Πρὸς τὰ μαχόμενα ἔθνη, τὰ διχασμένα ἔθνη, τὰ οὐδέτερα ἔθνη, τὶς πίστεις τοῦ κόσμου.

8. Ξέχυσε πρὸς αὐτὰ Καλὴ Θέληση, Καταπάνηση, Δικαιοκρισία καὶ πνεῦμα ἀληθινῆς Εἰρήνης.

Αὐτὸ εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ σὰν λάμπεις ἀστρατιῆς. Ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶσαι γεμᾶτος ἀπὸ Θέληση, ἀνεξερευνητὴ, διεσδυτική, ἀκατανίκητη, σαρωτική, νικηφόρο.

Πρέπει νὰ ἐμφορεῖσαι ἀπὸ πίστη στὴ νίκη γιὰ τὴν εἰρήνη ὅλων τῶν ἐθνῶν, πίστεων, λαῶν.

9. Ἀπαιτεῖται τώρα μιὰ στιγμὴ γαλήνης γιὰ τὴν ἐπιστροφή στὸν φυσιολογικὸ κόσμον.

10. Καταλήγοντας, ἐπίστρεψε στὴν ἄσκηση τῶν συνήθων σου καθηκόντων, ἀλλὰ μὲ τὸ ὑπόβαθρο ἢ τὸ κύκλωμα τῆς ἀφιερώσεως, ὥστε νὰ ἐπανέλθῃς ἰσχυρότερος εἰς τὸ προσκῆνιο κατὰ τὴν ἐπόμενην ἄσκηση.

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ο Ι Η Σ Ο Υ Σ

Ποῖος ὑπῆρξεν ὁ Ἰησοῦς; • Αἱ διαφοροὶ περὶ αὐτοῦ ἀπόψεις, ἐκτιθέμεναι ἀμερολήπτως. • Ὁ Ἰησοῦς κατὰ τὸν Ρενάν. • Ὁ Ἰησοῦς κατὰ τὸν Σურέ. • Ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τὴν Καινὴ Διαθήκη.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΜΟΝΟΝ Δρχ. 60

ΣΑΡΑΝΤΟΥ ΠΑΥΛΕΑ

Ἡ θάλασσα εἶναι ἓνα θαῦμα

(Συνειδησιακὸς διάλογος)

- Μια φωνή : Οἱ πολιτείες μας με τὸν πόλεμον ἐγίναν φαντάσματα καὶ πολιτείες λησῶν φανερῶν καὶ κρυφῶν λησῶν ἐγίναν οἱ πολιτείες μας
- Ἄλλη φωνή : Ἐμπρός ν' ἀλλάξουμε ἀλογα στὰ πανδοχεῖα, γιατί τ' ἀλογα μας ἐξαντληθῆκαν καὶ πρέπει νὰ φρεύγουμε νὰ φευγούμε, νὰ φεύγουμε
- Ἄλλη φωνή : Θελούμε νὰ ταξιδεύουμε κι ἄς γνωρίζουμε ὅτι μένουμε στὸ ἴδιο μέρος ὅπως ἡ θάλασσα, ὅπως ἡ θάλασσα, τὸ συμβολο τῶν ταξιδιῶν μας, τὸ σύμβολο τῶν ἀναχωρήσεων μας
- Φωνη τοῦ βοθους : (ὁ Θεὸς ἐχτίσε τὸ θάνατο, δηλαδὴ τὴν ἀλλήζωη)
- Φωνη τοῦ βάθους : Μόνον ὁ θάνατος εἶναι τὸ πραγματικό μας ταξίδι, ποῦ τὸν θέλει τὸ σῶμα μας, ὅτον ἀποκτᾶ ρωγμες, πολλὲς ρωγμές καὶ μέσα ἀπ' αὐτες βλέπει ἡ ψυχὴ τὴ λευτεριά της καὶ τὴν σπεραντῶσύνη
- Μια φωνή : Ἐμπρός ν' ἀλλάξουμε τ' ἀλογα, τὰ ταχυδρομικα μας ἀλογα νὰ κομίσουμε τίς ἐξήσεις γιὰ νὰ ἐνισχύσουμε τὴν ἐπικοινωνία μας μέσα στὴ μεγάλη μέθη μας καὶ γύρω μας μονοξιά
- Ἄλλη φωνή : (Πῶς θὰ σωθοῦμε ἀπὸ τὴν μεγάλη μεθὴ μας καὶ γύρω μας μονοξιά;)
- Ἄλλη φωνή : Οἱ πολιτείες ἐγίναν φαντάσματα
- Ἄλλη φωνή : Κυβερνοῦμε πολιτείες φαντάσματα, πολιτείες λησῶν, πολιτείες γελωποσιῶν
- Ἄλλη φωνή : Ἀνῆκουμε στὴ νεα Pax Romana
- Ἄλλη φωνή : Ζήτω ἡ καινούργια μας Pax Romana

- Αλλη φωνή : Τις πολιτείες μας τις παίρνει ο πολέμος και τις κάνει πολιτείες ληστών και γελωποιοιών, πολιτείες φαντάσματα.
- Αλλη φωνή : Έμπρός ν' άνεβοῦμε στ' ἄλογα, στὰ ταχυδρομικά μας ἄλογα, στὰ ταχυδρομικά μας ἄλογα. Έμπρός ν' ἀλλάξουμε τὰ ταχυδρομικά μας ἄλογα ἰστὰ ταχυδρομικά μας πανδοχεῖα.
- Αλλη φωνή : Δέ χρειάζεται ἡ μεγάλη μας ἐρημιά τώρα εἰδήσεις, δέ τις χρειάζεται πιὰ.
- Φωνή τοῦ βάθους : (Ὁ Θεός ἐκτισε τὸ θάνατο, ἔκτισε δηλαδή τὴν ἄζωή). Σήμερα φοροῦμε τὴ χοικὴ μας τὴ στολή.
- Αλλη φωνή τοῦ βάθους: Αὔριο θὰ φῶρέσουμε τὴν στολή τοῦ ἐπουρανίου γιὰ νὰ ταξιδέψουμε στὸ ἐσωτερικὸ, τὸ πανίχυρό μας τὸ Σύμπαν τὸ στολισμένο μὲ τὴν λευτεριά καὶ μὲ τὴν ἰπεραντωσύνη του. Ἐδῶ δέν ταξιδεύουμε, δέν ταξιδεύουμε ἐδῶ. Περιστρεφόμαστε πάντοτε στὸ ἴδιο μέρος, σάν τὴ θάλασσα, σάν τὴ θάλασσα, αὐτὸ τὸ μεγαλόπρεπο τοῦ Θεοῦ, θαῦμα

Η ΟΡΦΙΚΗ

Υπό Ο Δ. ΛΑΜΨΙΔΟΥ δ. Φ.

Α'

Τὸ κείμενο, πὸ ἀκολουθεῖ, ἀπετέλεσε μὴν ὁμιλία πού, βασισμένη στὰ πορίσματα τῆς ἐρευνας, ἀποσκοποῦσε νὰ κατατοπίσῃ τὸ ἀκροατήριο γενικὰ πάνω στὴν Ὀρφικὴ διδασκαλία. Τα περισσότερα ἀπ' ὅσα λεγονταὶ ἐδῶ ἀνήκουν στοὺς εἰδικούς ἐρευνητές, πὸ τοὺς ἀναφεροῦμε πιο πέρα.

1. Ἀντικείμενο τῆς ἀνακoinώσεως αὐτῆς εἶναι ἡ Ὀρφικὴ, δηλαδὴ ἡ Ὀρφικὴ διδασκαλία ἀλλὰ μέσα στὰ χρονικὰ ὅρια τῆς πρώτης περιόδου. Πραγματικὰ ἡ Ὀρφικὴ μπορεῖ, καὶ πρέπει, γιὰ λόγους ἐπιστημονικῆς μεθοδολογίας, ἀλλὰ καὶ οὐσίας ἐν μέρει, νὰ χωριστῇ χρονολογικὰ σὲ δύο περιόδους: Σ' αὐτὴν πὸ φτάνει ἀπὸ τὴν πρώτη ἐμφάνισή της μέχρι τὰ μέσα περίπου τοῦ 4ου αἰῶνος π.Χ., καὶ σ' ἐκείνη τὴν περίοδο, πὸ ἀκολουθεῖ μέχρι τὸ τέλος τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Οἱ τελευταῖες ἀθηναικὲς καὶ γνήσιες πηγές γιὰ τὴν Ὀρφικὴ στὴν πρώτη αὐτὴ περίοδο εἶναι ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ξενοφῶν, ἐνῶ ὅλοι οἱ μεταγενέστεροι ἀπὸ αὐτοὺς ἀνήκουν στὴ δευτέρα περίοδο.

2. Ξέρω πολὺ καλὰ πόσο μεγάλη εἶναι ἡ δυσκολία καὶ γιὰ μᾶς, πὸ ἀνήκουμε στὸ πλατὺ κοινό, ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς εἰδικούς ἀκόμα νὰ γίνῃ διάκριση τί ἀνήκει στὴν πρώτη περίοδο καὶ τί στὴν δευτέρα. Μὰ αὐτὸ γίνεται ἀκόμα δυσκολώτερο γιὰ μᾶς, γιὰτὶ μέσα μᾶς ἔχουμε μιὰ κάποια ἐνιαία εἰκόνα τῆς Ὀρφικῆς διδασκαλίας, πὸ σχηματίστηκε ἀπὸ ἔννοιες καὶ παραστάσεις, πὸ ἀνήκουν ὁμως καὶ στὶς δύο περιόδους.

Οἱ λόγοι τῆς δυσχέρειας αὐτῆς εἶναι δύο καὶ ὀφείλονται καὶ οἱ δύο στὴν ἐλλείψη πηγῶν καὶ πληροφοριῶν, πὸ θὰ μᾶς κατατόπιζαν λεπτομερῶς γιὰ τὴ γένεση καὶ τὴν ἐξελικτικὴ πορεία τῆς Ὀρφικῆς διδασκαλίας. Σήμερα καὶ οἱ ἐρευνητές καὶ ἐμεῖς, ὅταν μελετοῦμε τὴν Ὀρφικὴ σὰν κίνημα φρησκειολογικὸ ἢ φιλοσοφικὸ μὲ ζωὴ τῶν αἰῶνων, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι κάθε φορὰ πὸ συναντοῦμε μιὰ εἰδηση ἢ μιὰ πληροφορία γύρω ἀπὸ τὴν Ὀρφικὴ, νὰ τὴν ἐξετάζουμε, νὰ τὴν ἐλέγχουμε καὶ νὰ τὴν ἀξιολογοῦμε, πρὶν τὴν τοποθετήσουμε χρονολογικὰ στὸ ὅλο Ὀρφικὸ κίνημα. Μὰ ὁ ἐλεγχος εἶναι πολὺ δύσκολος. Γιατὶ ἡ Ὀρφικὴ σὰν κοινωνικὸ πνευματικὸ φαινόμενο, πὸ κράτησε τόσους αἰῶνες, ἐξελίχθηκε μέσα στὸ χρόνο, περιέλιξθηκε πολλές μορφές καὶ χωρίστηκε σὲ διάφορα ρεύματα, πὸ δὲν ἦσαν πάντοτε μετὰξὺ τους οὔτε παράλληλα οὔτε κεντρομόλα πρὸς τὴν ἴδια ἀρχικὴ κεντρικὴ ἰδέα τοῦ Ὀρφισμοῦ.

"Ἐτσι οἱ διάφοροι συγγραφεῖς μὲ τὶς πληροφορίες τοὺς παρουσιάζουν

ζουν διαφορετικά στάδια και σημεία εξέλιξως τῆς Ὀρφικῆς. Καὶ εἶναι εὐεξηγήτη ἡ πολυμορφία αὐτῆ μετὰ τὸ πέρασμα τῶν αἰώνων. Ὅπως στὸ φυσικὸ κόσμῳ ἔτσι καὶ στὸν πνευματικὸ τίποτα δὲν πεθαίνει: Μιὰ ιδέα, ἓνα πνευματικὸ δημιούργημα συνεχίζει τὴ ζωὴ του καὶ ὅταν ἔχη πάψει ὁ δημιουργὸς του νὰ ὑπάρχει, καὶ πολὺ πρὶ ὕστερα, μόνο πὸν κάθε τόσο παίρνει καὶ μιὰ νέα μορφή, παρουσιάζεται μετὰ ἓνα νέο ἔνδυμα, σκοπεύει κάτι λίγο διαφορετικὸ. Καὶ αὐτὸ τὸ καινούργιο, εἴτε στὴ μορφή καὶ στὸ περίβλημα εἴτε στὸ σκοπὸ, δημιουργεῖται ἀπὸ τὸ συνταίριασμα καὶ τῆ συνύψηση ἐκείνου πὸν ὑπῆρχε, δηλαδὴ τοῦ παλαιοῦ, καὶ ἐκείνου πὸν κάθε τόσο ἡ κοινωνία δημιουργεῖ, δηλαδὴ τοῦ καινούργιου. Καὶ ἡ πορεία αὐτῆ στα στοιχεῖα τοῦ πνευματικοῦ κόσμου θὰ γίνεται ἔτσι συνεχῶς. ἐφ' ὅσον οἱ δημιουργοὶ εἶναι ἀνθρώπι καὶ μέλη τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας.

Τὴν ἴδια πορεία ἐπετέλεσε καὶ ἡ ὀρφικὴ διδασκαλία. Μέσα στοὺς συγγραφεῖς, τοὺς λίγους δυστυχῶς συγγραφεῖς, πὸν διασώθηκαν καὶ πὸν ἀνέγραψαν στὸ διάστημα τῶν αἰώνων ὀρισμένες εἰδήσεις γιὰ τὴν Ὀρφικὴ, ἐπιθεβαιώνεται αὐτὸ πὸν ἀμέσως προηγούμενα εἶπαμε: Οἱ πληροφορίες εἶναι λίγες καὶ δὲν μποροῦν νὰ διασταυρωθοῦν οὔτε νὰ σημαδέψουν σωστὰ μέσα στὸ χρόνο τὴν πορεία τῆς Ὀρφικῆς.

Καὶ ἔτσι ἓνα πρῶτο συμπέρασμα πὸν βγαίνει γιὰ μᾶς: Καὶ ἂν ἀκόμα ἀπομονώσουμε τὴν ἔρευνά μας, ὅπως πρέπει νὰ γίνεται, στὴν Ὀρφικὴ τῆς πρώτης περιόδου, καὶ πάλι δὲν θὰ εἴμαστε βέβαιοι ὅτι αὐτά, πὸν οἱ συγγραφεῖς λένε γιὰ τὴν Ὀρφικὴ, ἀνταποκρίνονται στὴν ἀρχική, στὴν πρωταρχική, θὰ ἔλεγα, μορφή τῆς Ὀρφικῆς, ἀκόμα καὶ ἐάν οἱ ἴδιοι αὐτοὶ συγγραφεῖς παρουσιάζουν τὶς πληροφορίες τοὺς μὲ αὐτὸν τὸν σκοπὸ. Γιατὶ ἀπλούστατα οἱ εἰδήσεις καὶ τῶν συγγραφέων αὐτῶν δὲν κάνουν τίποτα ἄλλο παρὰ νὰ ἀπηχοῦν τὴν κοινὴ γνώμη τῆς ἐποχῆς τοὺς, τοῦ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος.

Ἡ δεύτερη μεγάλη δυσκολία, γιὰ νὰ καθορίσουμε χρονολογικὰ ἐπακριβῶς διάφορες εἰδήσεις γιὰ τὴν Ὀρφικὴ, ὀφείλεται σ' αὐτὴν τὴν ἴδια τὴν ὀρφικὴ διδασκαλία. Γιατὶ τὴ μορφή καὶ τὸ περιεχόμενο, πὸν εἶχε στὶς ἀπαρχές, δὲν ἔπαψε νὰ τὰ ἔχη μέχρι τέλους. σὲ ὀρισμένα τουλάχιστον ἀπὸ τὰ ρεύματα, πὸν ἐπήγασαν ἀπὸ τὶς διδασκαλίες καὶ τὴ θρησκευτικὴ θὰ λέγαμε διδασκαλία τῆς. Ἐτσι ὁ Ὀρφισμὸς καὶ ἡ Ὀρφικὴ δὲν ἦταν μιὰ θρησκεία ἢ ἓνα θρησκευτικὸ σύστημα. Δὲν εἶχε καθορισμένους τόπους λατρείας, καθορισμένο λατρευτικὸ τυπικὸ μετὰ ἄτομα ἀφιερωμένα στὴ λατρεία καὶ στὴν ἐξυπηρέτηση τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τῶν πιστῶν. Κανένα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτὰ μιᾶς θρησκείας — καὶ μιᾶς πάντα γιὰ τὴν πρώτη περίοδο — δὲν εἶχε ἡ Ὀρφικὴ.

Ἦταν, ὅπως καὶ ἀναλυτικώτερα θὰ τὸ ἀναφέρουμε πρὶ ὕστερα, ἓνα σύνολο θρησκευτικῶν φιλοσοφικῶν διδασκαλιῶν, πὸν καθόριζε τρόπο σκέψης καὶ ὁδηγὸ συμπεριφορᾶς γι' αὐτοὺς πὸν δέχονταν τὶς διδασκαλίες τῆς. Βασισμένη ἡ Ὀρφικὴ στὴν προσήλωση σὲ μιὰ θεότητα, τὸν Διόνυσο, πὸν ἀναμίχτηκε καὶ πολλὰς φορές ταυτίστηκε μετὰ τὸ πρόσωπο καὶ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ Ὀρφέα, ξεκίνησε ἀπὸ γεωγραφικὸ χῶρο ὀχι

τόσο έλληνικό, τῆ Θράκη, καὶ ἀπλώθηκε καὶ κάλυψε ὁλόκληρο τὸν ἀρχαῖο ἑλληνικό καὶ ἑλληνιστικό κόσμο. Αὐτὸς λοιπὸν εἶναι ὁ δεύτερος λόγος, ποὺ ἐμποδίζει νὰ καθορίσουμε χρονολογικά κάθε φορά μιὰ τὶς βαθμίδες τῆς ἐξελιξέως τῆς Ὀρφικῆς.

Ἔτσι 1) ἡ ἔλλειψη πληροφοριῶν διασταυρουμένων γιὰ κάθε σημεῖο καὶ βαθμίδα τῆς ἐξελιξέως τῆς Ὀρφικῆς καὶ 2) ἡ ἴδια ἡ ὑπόσταση τῆς Ὀρφικῆς μᾶς ἐμποδίζουν πάρα πολὺ νὰ ἀποκτήσουμε μιὰ ὁλοκληρωμένη εἰκόνα τῆς ὀρφικῆς διδασκαλίας στὴν πρώτη περίοδο.

3. Μιὰ ἀκόμα διαπίστωση γιὰ τὸ κίνημα τοῦ Ὀρφισμοῦ καὶ τῆς Ὀρφικῆς διαφωτίζει λίγο περισσότερο τὸ πρόβλημα, γιατί ἡ οὐσία τῆς Ὀρφικῆς δυσκολεῖ τὴν ἐρευνά μας: Ἐχει παρατηρηθῆ ὅτι ὄχι λίγες φορές ὁ κήρυκας, ὁ προφήτης τῆς διδασκαλίας ἐνὸς ἄλλου, μιᾶς θεότητας, ἢ ἀκόμα ὁ ἱερέας, ὁ ὑπηρετῶν μιὰ θεότητα, ταυτίζεται στὸ τέλος μὲ τὴ θεότητα ποὺ ὑπηρετεῖ ἢ διακηρύσσει. Πολλές φορές παίρνει μιὰ θέση πλάι στὴ θεότητα, ἄξιος καὶ ὁ ἴδιος τῆς ἴδιας λατρείας ἢ μιᾶς λατρείας αὐτόνομης καὶ ἀνεξάρτητης ἀπὸ ἐκείνη τῆς θεότητας ποὺ ὑπηρετοῦσε ἢ ἐκήρυσσε. Ἔτσι ἔχουμε: τὴν περίπτωσιν ὅπου συζῶν, συμβιῶν, συν-λατρεύονται ἡ θεότητα μαζί μὲ τὸν θεοποιημένο ἱερέα τὴν περίπτωσιν, ὅπου ἡ θεότητα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον περιπίπτει σὲ ἀφάνεια ἢ σὲ λήθη καὶ τὴν πρωτεύουσα θέση καταλαμβάνει ὁ θεοποιημένος ἱερέας ἢ προφήτης τῆς θεότητας καὶ τέλος τὴν περίπτωσιν, ὅπου ἔχει λησμονηθῆ ὁ σύνδεσμος ἀνάμεσα στὴ θεότητα καὶ τὸν θεοποιημένο ἱερέα τῆς καὶ ἔτσι διαχωρίζεται πιά ἡ λατρεία τῆς θεότητας αὐτῆς ἀπὸ ἐκείνη τοῦ ἱερέα ἢ τοῦ προφήτη τῆς.

Ὁ καθένας μας μπορεῖ καὶ τὶς τρεῖς αὐτὲς περιπτώσεις νὰ τὶς ταυτίσῃ μὲ γνωστὰ σ' αὐτὸν θρησκευτικὰ συμβάντα. Ἐγὼ θὰ ἀναφέρω μόνο τὴν περίπτωσιν τοῦ μεσίτη Μιθρα, ποὺ στὸ τέλος καταλαμβάνει πρωτεύουσα θέσιν στὴ μεταρρυθμισμένη καὶ ἀνανεωμένη ζωροαστρικὴ θρησκεία. Καὶ ἀκόμα τὸ παράδειγμα τῆς θεᾶς Ἀρτέμιδος καὶ τῆς ἱερείας τῆς Ἰφιγένειας, ποὺ γίνοντα, κατὰ κάποιον τρόπο ἰσάξεις καὶ λατρεύονται ἢ μιὰ κοντὰ στὴν ἄλλη, ὄχι πολὺ μακριὰ ἀπὸ δῶ, στὴν Ἀττικὴ, στὸ ἱερὸ τῆς Βραυρῶνος.

Μιὰ παρόμοια λοιπὸν περίπτωσιν παρουσιάζεται καὶ στὴν προσωπικότητα καὶ στὴν ὑπαρξὴ τοῦ Ὀρφέα. Ὁ ἱερέας τοῦ Διονύτου, ὁ Ὀρφέας, μὲ τὸ πέρασμα τῶν χρόνων ἀποκτᾶ αὐτόνομη καὶ ἀνεξάρτητη ἀπὸ τὸν Διόνυσον ὑπόσταση. Ἡ θέσιν του αὐτὴ τόσο πολὺ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴ θεότητα, ποὺ ὑπηρετοῦσε καὶ διακήρυσσε, ὥστε στὸ τέλος ὁ ἀνταγωνισμὸς του πρὸς τὴ θεότητα τοῦ Διονύσου τοῦ προξένησε καὶ τὸν τραγικὸ του θάνατον.

4. Ὁ Ὀρφέας καὶ ἡ ὀρφικὴ διδασκαλία, ὅπως σήμερα τὴν ξέρουμε, εἶναι δημιουργήματα σχετικὰ νεώτερης ἐποχῆς. Μὰ ἔχουμε εἰδήσεις γιὰ τὴν παρουσίαν τοῦ Ὀρφέα, εἰδήσεις βέβαια ἀποσπασματικές, καὶ σὲ παλαιότερα μνημεῖα καὶ συγγραφεῖς. Σὲ μιὰ μετώπῃ τοῦ θησαυροῦ τῶν Σικυωνίων στοὺς Δελφοὺς ὁ Ὀρφέας παριστάνεται μέσα σὲ μιὰ βάρκα μαζί μὲ τοὺς Διοσκόρους. Ἀσφαλῶς πρόκειται γιὰ μιὰ σκηνὴ ἀπὸ τὴν

Ἄργοναυτική ἐκστρατεία, ὅπου ὁ Ὀρφέας πῆρε καὶ αὐτὸς μέρος. Σ' ἔνα ἀγγεῖο τοῦ βου αἰῶνα ὁ Ὀρφέας, πωγωνοφόρος, παίζει λύρα, ἐνῶ πουλιά καὶ ζῶα τὸν ἀκοῦνε. Στὴν ἀρχαία ἐλληνική λογοτεχνία ὁ Ὀρφέας παρουσιάζεται στὸ ἔργο τοῦ ποιητῆ Ἰθύκου νὰ προσπαθῆ νὰ ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὸν Ἄδη τὴν σύζυγό του Εὐριδίχη. Ἀκόμα εἰδήσεις γιὰ τὸν Ὀρφέα βρίσκονται σὲ κείμενα τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Εὐριπίδη, τοῦ Πλάτωνα, πού τὸν παρουσιάζουν νὰ γοητεύῃ μὲ τὸ ἄσμα του ἢ μὲ τὴν ποίησή του. Ἔτσι ὁ Ὀρφέας συνδέεται μὲ δυὸ ἀρχαιοελληνικὲς θεότητες: μὲ τὸν Διόνυσο, ὅπως εἶπα προηγουμένως, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν Ἀπόλλωνα. Ὁ Διόνυσος προκάλεσε καὶ τὸν τραγικὸ θάνατό του, γιατί ὁ Ὀρφέας παραμέλησε τὴ λατρεία τοῦ Διονύσου καὶ δόθηκε στὴ λατρεία μιᾶς ἄλλης θεότητας, τοῦ Ἡλίου (τοῦ Φοῖβου Ἀπόλλωνα). Ἔτσι ὁ Ὀρφισμὸς παρουσιάζεται ὡς μιὰ μορφή τῆς λατρείας τοῦ Ἡλίου, πού λατρευόταν ἀπὸ τους Θράκες, ἰδιαίτερα ἀνάμεσα στὶς ἄλλες θεότητες. Ὁ Διόνυσος, γιὰ νὰ τὸν τιμωρήσῃ, στέλνει μαινόμενες γυναῖκες, πού καταξερκίζουν τὸν Ὀρφέα καὶ πετοῦν ἐδῶ καὶ κεῖ τὰ μέλη του. Ὁ μῦθος λέει ὅτι οἱ Μοῦσες τὰ συγκέντρωσαν καὶ πάλι καὶ ὅτι τὸ κεφάλι τοῦ Ὀρφέα ἐπλευσε στὸ πέλαγος καὶ ταξίδεψε πρὸς τὴ Λέσβο, καὶ ἔτσι δημιουργήθηκε ἐκεῖ ἡ ποίηση τῆς Σαπφούς καὶ τῶν ἄλλων Λεσβίων ποιητῶν.

5. Ἡ φήμη τοῦ Ὀρφέα ὀφείλεται περισσότερο στὴ θρησκευτικὴ ὀρφικὴ ποίηση παρα στὴν προβολή του ἀπὸ μιὰ ὀρφικὴ θρησκευτικὴ θὰ ἐλεγχο κοινότητα. Μιὰ σημείωση εἶναι χρήσιμη, γιὰ νὰ μᾶς δείξῃ τὸ περιεχόμενο τῆς Ὀρφικῆς στὴν πρώτη τῆς περίοδο. Ὁ Ὀρφισμὸς ἔχει μυστήρια, δὲν ἔχει ὅμως μαντεῖα, ὅπως εἶχε ἕνας ἄλλος γόης ποιητῆς, ὁ Μουσαῖος.

Πολλὰ ἔργα, πού ἀποδίδονται στὸν Ὀρφέα, δὲν εἶναι παρὰ μεταγενέστερα κατασκευάσματα ἄλλων, καὶ ἰδίᾳ τοῦ Ὀνομάκριτου, πού ἐξῆσε στὴν Ἀθήνα στὴν αὐλὴ τοῦ Πεισιστράτου. Λένε ὅτι αὐτὸς συγκέντρωσε τὰ ὀρφικὰ κείμενα, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι πολλὰ δικά του, μεταγενέστερα, ἀποδόθηκαν στὸν Ὀρφέα. Τὸ τυραννικὸ καθεστῶς τοῦ Πεισιστράτου εὐνόησε τὸ ὀρφικὸ κίνημα. Ἴσως γιατί καὶ ὁ Πεισιστράτος ἦ ἴδιος συνδέοταν μὲ τὴ Θράκη. Στὸ τέλος ὅμως τῆς πρώτης περιόδου ὁ Ὀρφισμὸς περιῆλθε στὰ χέρια τσαρλατάνων καὶ ζητιάνων - ἱερέων ἀγυρτῶν. Παρ' ὅλα αὐτὰ οἱ ἄνθρωποι πού ἐσκέπτονταν σωστὰ δὲν ἔπαψαν νὰ ἐκτιμῶν τὴν διδασκαλία τοῦ Ὀρφισμοῦ καὶ νὰ ἐπηρεάζονται πάρα πολὺ ἀπὸ αὐτὴν.

6. Τὰ λίγα ἀποσπασματικά, πού ἀναφέρουμε γιὰ τὶς ιδέες καὶ τὴν κοσμοθεωρία τοῦ Ὀρφισμοῦ βασίζονται στὴν μελέτη τοῦ Otto Gruppe στὸ Λεξικὸ τῆς ἐλληνικῆς καὶ ρωμαϊκῆς μυθολογίας τοῦ Roscher στὸ ἄρθρο «Ὀρφεύς» (1897 - 1902), στὴν συλλογὴ τῶν ὀρφικῶν ἀποσπασμάτων τοῦ Otto Kern (1922), στὸ γνωστὸ βιβλίο τοῦ Thassilo von Scheffer γιὰ τὰ μυστήρια καὶ τὰ μαντεῖα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος (1η ἔκδοση 1940) καὶ στὸ μνημειῶδες δίτομο ἔργο τοῦ μεγάλου θρησκευτολόγου καὶ ἱστορικοῦ τοῦ ἀρχαίου κόσμου Nilsson (1957). Αὐτὸν τὸν τελευταῖο ἀκολουθοῦμε τόσο στὴν ἔρευνα ὅσο καὶ στὰ συμπεράσματά

του πατω στην Ορφική.

7. Ἀρχὴ καὶ γένεσις τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου.

Μέσω στὶς διδασκαλίες τοῦ Ὀρφισμοῦ ὑπάρχει μὲ μυθικο βέβαιον περιβλήμα μια κοσμογονία καὶ μια ἀνθρωπογονία. Χωρὶς ἀμφιβολία δὲν μπορούμε νὰ χαρακτηρίσουμε χρονολογικὰ τὸ καθένα ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τῆς, ἀλλὰ ἀσφύλωσ ἕνα κεντρικὸ κύτταρο καὶ μιὰ κεντρικὴ ιδέα θὰ ἀνήκει στὴν πρώτη περίοδο. Στὸν Ὀρφισμό ὑπάρχει ἡ πρωταρχικὴ ἀρχὴ, ὁ Χρόνος, ὁ Αἰὼν, ὅπως στὴν περσικὴ θρησκεία. Δὲν ξέρουμε ὅμως ἐπακριβῶς πότε παρουσιάστηκε ἡ εννοια αὕτη. Στὴν ὀρφικὴ κοσμογονία ὑπάρχει ἀκόμα ἕνα στοιχεῖο. Ὑπάρχει τὸ κοσμικὸ αὐγὸ. Ἡ γένεσις τοῦ κόσμου ἀπὸ ἕνα αὐγὸ, ποῦ ἔχει σκάσει, εἶναι ἕνας μῦθος διαδεμένος τε πολλοὺς λαοὺς. (Ἐδῶ θὰ θυμίσω ὅτι ἡ τελευταία λέξις τῆς ἐπιστημῆς σήμερα παραδέχεται ὅτι ὁ κόσμος δημιουργήθηκε ἀπὸ μιὰ τεραστία σφαῖρα, ἡ ὁποία σὲ μιὰ δεδομένη στιγμή, πυρακτωμένη ὅπως ἦταν, διασπάστηκε καὶ σχημάτισε ὀλόκληρον τὸν ἀστρικὸν κόσμον. Νὰ μιλήσω γιὰ ταῦτιση καὶ ταυτισμὸ τοῦ ἀρχαίου μῦθου μὲ τὴν ἀλήθεια ἢ ὅτι ἡ ἀλήθεια διασηθικὰ περιέχεται στο μῦθο;) Ἐτσι λοιπὸν κατὰ τὸν Ὀρφισμό τὸ αὐγὸ εἶναι ὁ μεσολαβητὴς ἀνάμεσα στὴν ὕλη καὶ στὰ ὄντα, ἀνάμεσα στὸ χάος καὶ στὸν κόσμον. Ἀσφαλῶς τὴν ὑπαρξὴ τοῦ τεράστιου αὐτοῦ αὐγοῦ οἱ Ὀρφικοὶ τὴν παρέλαβαν ἀπὸ τὶς λαϊκὰς θρησκευτικὰς καὶ μυθικὰς πεποιθήσεις.

Ὅπως στὴ θεογονία — κοσμογονία — τοῦ Ἡσιόδου, εἶσι καὶ σ αὕτην τοῦ Ὀρφισμοῦ ὁ νέος δημιουργὸς - θεὸς ὁ Δίας καταβροχθίζει τὸν ἔρμαφρόδιτο θεὸ Φάνη, ποῦ γεννήθηκε ἀπὸ τὸ κοσμικὸ αὐγὸ. Με αὐτὸν τὸν τρόπο ὁ Δίας, μολοντί δὲν εἶναι ἡ ἀρχικὴ θεότητα, διατηρεῖ τὴν προέχουσα θέση.

Ὑπάρχει ἡ γνώμη ὅτι ἡ ὀρφικὴ κοσμογονία δημιουργήθηκε ἀπὸ τὴ συνένωση δύο χωριστῶν κοσμογονιῶν: ἀπὸ μιὰ κοσμογονία, ποῦ εἶχε σὰν βασικὸ ἀρχικὸ στοιχεῖο τὴ Νύχτα, καὶ μιὰ κοσμογονία, ποῦ ἡ ἀρχὴ τῆς βασίζεταν στὴν ὑπαρξὴ τοῦ αὐγοῦ. Αὕτὴ ἡ τελευταία κοσμογονία ἔχει πολλὰ στοιχεῖα κοινὰ μὲ τὰ μεταγενέστερα μυθολογικά.

Μιὰ ἄλλη λεπτομέρεια, ποῦ ἀναφέρεται στὴν ὀρφικὴ κοσμογονία, εἶναι πὼς ὁ Ὀρφισμὸς παραδεχόταν ἕξι γενεὲς θεῶν. Ἦταν ὁ αἰὼν τοῦ χάους, ὁ αἰὼν τοῦ ἔρωτος, δηλ. τῆς γενέσεως τοῦ κόσμου, ὁ αἰὼν τοῦ Οὐρανοῦ, τοῦ Κρόνου, τοῦ Δία, μὲ ἕκτο τὸν αἰῶνα τοῦ Διονύσου, ποῦ ἦταν καὶ ὁ ὀρφικὸς αἰὼν.

8. Δὲν μπορούμε νὰ διαγράψουμε πλήρως τὴ σχέση τοῦ Διονύσου μὲ τὸν Ὀρφισμό, γιὰτὶ πολλὰς εἰδήσεις γι' αὐτὸ τὸ θέμα ἀνήκουν στὴ δευτέρη περίοδο τοῦ Ὀρφισμοῦ. Ὅμως μιὰ εἰδηση τοῦ Πλάτωνος γιὰ τὴν τιτανικὴ φύση μᾶς δια φωτίζει λίγο: Σύμφωνα μὲ τὴν ὀρφικὴ διδασκαλία οἱ Τιτᾶνες διαμέλισαν τὸν Διόνυσο καὶ κατασπάρραξαν τὰ μέλη του. Ὁ Δίας μὲ τὸν κεραυνὸ του τιμώρησε τοὺς Τιτᾶνες καὶ ἀπὸ τὴ στάχτη τῶν Τιτάνων ἀναμιγμένη μὲ τὴ γῆ γεννήθηκε ὁ ἀνθρώπος, ποῦ κατὰ τὸ ἕνα τοῦ μέρος ἔχει τιτανικὴ προέλευση καὶ κατὰ τὸ ἄλλο διονυσιακὴ φύση.

Βέβαια ὁμοιος κατασπαραγμὸς συμβαίνει καὶ στὸν Ὀρφέα. Στὴν ὀρφικὴ διδασκαλία ὁ διαμελισμὸς θεωρεῖται πρωταρχικὸ ἐγκλήμα, καὶ ἔτσι ὁ Ὀρφέας πέθανε διαμελισμένος καὶ μάρτυρας τῆς διδασκαλίας του. Καὶ ἦταν τέτοια ἡ διδασκαλία τῶν Ὀρφικῶν γιὰ τὴ θανάτωση καὶ τὸ διαμελισμὸ τοῦ Ὀρφέα, ὥστε ἀπαγόρευαν τὴ θανάτωση ὅποιοιδήποτε ζῶου εἴτε γιὰτὶ πίστευαν στὴ ρυπαρότητα τῆς ὕλης εἴτε γιὰτὶ πίστευαν στὴ μετεμψύχωση.

Στὴν ἀνθρωπογονία τῆς ὀρφικῆς διδασκαλίας ὑπάρχει ἓνα στοιχεῖο, ποῦ θέλει νὰ ἐξηγήσῃ τὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου. Ὅπως προηγουμένως εἶπα, ὁ ἀνθρώπος ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ τιτανικὸ καὶ τὸ διονυσιακὸ στοιχεῖο, ἀπὸ τὸ κακὸ καὶ τὸ καλὸ στοιχεῖο, ἀπὸ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴ. Τὸ σῶμα εἶναι τὸ κακὸ τμῆμα. ἡ τιτανικὴ φύση. ἡ ψυχὴ εἶναι τὸ καλὸ, τὸ θεϊκὸ. Τὸ σῶμα εἶναι ἡ φυλακὴ, τὸ δεσμοτῆριο, ὅπου μέσα κλείνεται ἡ ψυχὴ.

9. Ἄμοιβὴ καὶ τιμωρία μετὰ θάνατον.

Ἡ ἀντίληψη γιὰ τὴν ἄλλη ζωὴ ὑπάρχει στὸν Ὀρφισμὸ καὶ σὲ ἄλλα πνευματικά, θρησκευτικά, φιλοσοφικὰ κινήματα. Ἔτσι, γιὰ νὰ μιλήσουμε μόνον γιὰ τὴν ἐλληνικὴ ἀρχαιότητα, θὰ ἀναφέρουμε ὅτι ἡ ἀμοιβὴ τοῦ ἀνθρώπου στὸν ἄλλο κόσμον ἐμφανίζεται καὶ στὰ ἔλευσινια μυστήρια. Δίπλα στὴν παλαιὰ πεποίθηση ὅτι ὁ δίκαιος θὰ εὐτυχήσῃ καὶ ὅτι θὰ ζῆ μέσα σὲ μιὰ αἰῶνια μέση, ὑπάρχει στὴν Ὀρφικὴ καὶ ἡ πεποίθηση ὅτι ὁ ἀδίκος θὰ τιμωρηθῆ. θὰ εἶναι μέσα στὸ βόρβορον καὶ θὰ βασανίζεται καὶ στὸν ἄλλο κόσμον. Οἱ δίκαιοι ὅμως καὶ ἐκεῖνοι, ποῦ ἔχουν ὑποστῆ κάθαρση, θὰ ξεφύγουν ἀπὸ τὸ βόρβορον καὶ θὰ ζοῦν μαζὶ μὲ τοὺς θεοὺς. Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἡ ὀρφικὴ διδασκαλία διαφέρει ἀπὸ ἐκείνη τῶν ἔλευσινίων μυστηρίων. Στὰ ἔλευσινια μυστήρια ἡ κάθαρση ἦταν μιὰ προπαρασκευὴ γιὰ κάτι οὐσιῶδες, ποῦ θὰ ἐρχόταν ὕστερα. Γιὰ τοὺς Ὀρφικούς ἦταν βασικὸς παράγων, γιὰτὶ οἱ Ὀρφικοὶ πιστοὶ ἤξεραν ὅτι ὅλοι οἱ ἄλλοι θὰ βρισκόνταν μέσα στὸ βόρβορον καὶ θὰ τιμωροῦνταν στὸν ἄλλο κόσμον. Ἔτσι γιὰ νὰ μένουν οἱ Ὀρφικοὶ καθαροὶ καὶ γιὰ νὰ εἶναι καὶνὰ ἀνήκουν στοὺς δίκαιους, κοντὰ στὰ ἠθικὰ παραγγέλματα ὑπῆρχαν καὶ διάφορες ἐντολές, ὅπως ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τὸ κρέας, ἡ ἀπαγόρευση νὰ θανατώνουν ζῶα καὶ ἄλλα.

10. Μετεμψύχωση

Ἡ πεποίθηση τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ὅτι ὁ ἀνθρώπος τιμωρεῖται σὲ μιὰ δευτέρω ζωὴ συνδυάζεται μὲ τὴ διδασκαλία γιὰ τὴ μετεμψύχωση, ποῦ ἐμφανίζεται στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα τὸ βραδύτερον στὰ τέλη τῆς ἀρχαϊκῆς ἐποχῆς. Ἀπὸ τοῦ ὅμως ἤρθε καὶ ποιὸς τὴν κήρυξε γιὰ πρώτη φορὰ δὲν εἶναι ἐντελῶς βέβαιον.

Ξέρουμε πολὺ καλὰ ὅτι ἡ διδασκαλία τῆς μετεμψυχώσεως ἐδιδάσκετο στὰ μυστήρια καὶ εἶναι φυσικὸ νὰ σκέπτεται κανεὶς πρῶτα πρῶτα τὰ πιὸ διαδομένα μυστήρια, τὰ ὀρφικά. Μᾶς βοηθάει λίγο μιὰ μαρτυρία τοῦ Ἀριστοτέλη, ὁ ὁποῖος, βασιζόμενος στὰ ὀρφικά ἔπη, ὑποστηρίζει ὅτι ἡ ψυχὴ ὀδηγημένη ἀπὸ τοὺς ἀνέμους, μπαίνει μὲ τὴν ἀναπνοὴ στὸ σῶμα ἀπὸ τὸ σῦμπαν. Αὐτὸ συμφωνεῖ καὶ μὲ τὴ λαϊκὴ πίστη πῶς ἡ γο-

νιμοποίηση γίνεται με τὸν ἀέρα. Καὶ ἀκόμα ἡ πεποιθήση ὅτι ψυχὲς ἀνεβαίνουν στὸν ἀέρα ἢ διαλύονται στὸν ἀέρα.

11. Ἔτσι θὰ ὑπάρξῃ κάποτε ἓνα τέλος γιὰ τὸν καθένα, πού θὰ τὸν λυτρώσῃ ἀπὸ τοὺς μόχθους. Τὸ σῶμα ὄλων ἔστιν εἶναι ὑποχρεωμένο νὰ πεθαινῇ καὶ ἡ ψυχὴ πού ζῇ μέσα στὸ σῶμα ἐλευθερώνεται ὅταν τὸ σῶμα πεθαινῇ. Ἡ ψυχὴ ζῇ σὲ λήθαργο, ὅταν τὸ σῶμα βρίσκεται σὲ κίνηση, καὶ τὸ σῶμα κοιμάται στὸ μνήμα, ὅταν πλέον ἡ ψυχὴ ἔχῃ ἀπελευθερωθῇ. Συνεπῶς τὸ σῶμα πεθαίνοντας ἀπελευθερώνει τὴν ψυχὴ, πού πηγαίνει στὸν ἄλλο κόσμον. Καὶ ὁ θάνατος εἶναι ἡ δευτέρη ζωὴ, ἡ ζωὴ τῆς ψυχῆς. Νὰ γιατί ἓνας ἀρχαῖος διερωτήθηκε μήπως ἡ ζωὴ εἶναι ὁ θάνατος καὶ ὁ θάνατος εἶναι ἡ ζωὴ.

Ἡ πεποιθήση τῶν Ὀρφικῶν ὅτι τὸ σῶμα εἶναι τὸ μνήμα τῆς ψυχῆς εἶναι πάρα πολὺ στενά συνυφασμένη καὶ συνδεδεμένη μετὰ τὴ μετεμψύχωση. Μερικοὶ θέλησαν νὰ πουν ὅτι ἡ πίστη στὴ μετεμψύχωση ἔχει τὴν προέλευσίν της στὴν Αἴγυπτον ἢ καὶ στὴν Ἰνδίαν. Μὰ αὐτό, ὅπως γράφει ὁ μεγάλος θρησκευτολόγος καὶ ἱστορικὸς Νίλσον, δὲν εἶναι σωστό. Ἡ θεωρία τῆς μετεμψύχωσης βασίζεται στὴν πρωτόγονη λαϊκὴ πίστη γιὰ τὴν ψυχὴ καὶ στὴν πεποιθήσει του λαοῦ ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ ἀποθνήσκοντος μεταβαίνει σὲ ἓνα ζῶο. Ἀπὸ τὴν πεποιθήση καὶ τὴν πίστη ὅτι ἡ ψυχὴ μεταβαίνει σὲ ἓνα ζῶο ὡς τὴ βεβαίωση ὅτι ἡ ψυχὴ μεταβαίνει σὲ ἓνα ἄνθρωπον δὲν ὑπάρχει μεγάλη ἀπόστασις. Ἄς θυμηθοῦμε τὴ συνήθεια πού καὶ σήμερα ὑπάρχει ὁ ἐγγονὸς νὰ παίρνῃ τὸ ὄνομα τοῦ παπποῦ, δηλαδὴ ὁ παπποῦς νὰ ξαναζῇ μέσα στὸν ἐγγονό.

Βέβαια δὲν ἐξηγεῖται ὁλότελα ἡ ἐπανειλημμένη μετάβασις τῆς ψυχῆς σὲ ἓνα ἄλλο ἀνθρώπινο σῶμα. Καὶ ἀκόμα: Ἐφ' ὅσον ἡ ψυχὴ θεωρεῖται ἀθάνατη καὶ ἔχει θεία προέλευση, πρὶν εἰσελθεῖν στὸ σῶμα, πού ἐρισκόταν: οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἔδωσαν μιὰ ἀπάντησι, πού βασίζεται κατὰ μεγάλο μέρος στὴν λαϊκὴν πεποιθήσει: Ἡ ψυχὴ, ἐπιστρέφοντας ἀπὸ τὸν κάτω κόσμον, ὅπου εἶχε πάει ὅταν πέθανε τὸ σῶμα, εἰσέρχεται τῶρα σὲ ἓνα ἄλλο σῶμα, σὲ ἓνα νέο ἀνθρώπινο σῶμα. Καὶ αὐτό, γιατί ἦταν διαδομένη ἡ ἀντίληψι πῶς τὸ σῶμα εἶναι τὸ χειρότερον στοιχεῖον τοῦ ἀνθρώπου, δηλαδὴ τὸ φθαρτὸν στοιχεῖον τοῦ ἀνθρώπου.

Συνέπεια αὐτῆς τῆς σκέψεως στὴν ἀρχαιότητα εἶναι ἡ ἀτέλειωτη κυκλικὴ πορεία τῶν γενεῶν. Μιὰ μορφή μιᾶς τέτοιας κυκλικῆς πορείας εἶναι αὐτὸ πού λέει ὁ Πίνδαρος ὅτι οἱ δίκαιοι μεταβαίνουν στὴ χώρα τῶν μακάρων ὕστερα ἀπὸ μιὰ κυκλικὴ πορεία τριῶν γενεῶν.

12. Ἡ θέσις τοῦ Ὀρφισμοῦ μέσα στὸ πνευματικὸν κίνημα.

Στὴν ὀρφικὴν διδασκαλίαν ἡ ψυχὴ βρίσκεται σὲ ἀντίθεσιν μετὰ τὸ σῶμα καὶ ἔχει θεία προέλευση. Αὐτὴ ἡ ἀντίληψι γιὰ τὴν ψυχὴ φανερώνεται στὴν τελετὴ τῆς μύσεως. Μόνον μετὰ τὴ μύση μποροῦσε ὁ ἄνθρωπος νὰ καθαρῆ. Καὶ τὸ ἀκάθαρτον στὸν ἄνθρωπον ἦταν τὸ σῶμα, τὸ μνήμα τῆς ψυχῆς. Αὐτὲς οἱ ἰδέαι ἀπετέλεσαν στὴν ἀρχαιότητα τὴν βάση τοῦ ἀσκητισμοῦ, πού ἤθελε νὰ ἀπελευθερώσῃ τὴν ψυχὴ ἀπὸ τὴν μὴ καθαρότητα. Ἔτσι ἀπαγόρευε ὀρισμένα φαγητὰ καὶ ἀπαγόρευε νὰ θανατώνουν ζῶα. Γιατί καὶ μέσα σὲ ἓνα ζῶον μποροῦσε νὰ εἶχε μεταβῆ μιὰ ψυχὴ. Καὶ δὲν

ἐπιτρέπεται σὲ κανέναν νὰ διακόπτη τὴν κυκλικὴ πορεία τῶν γεννήσεων.

Ἡ μεγάλη σημασία, πὺ ἐδιναν οἱ Ὀρφικοὶ στὸν καθαρμό, ἔγινε βέβαια ἀντικείμενο ἐμεταλλεύσεως ἀπὸ ἀγύρτες, πὺ, στηριγμένοι στὸ φόβο, πὺ ἦταν φυσικὸ νὰ ἔχη ὁ πολὺς κόσμος γιὰ τὶς τιμωρίες τῆς ἄλλης ζωῆς, πειθανάγκαζαν ὅλους νὰ προσφέρουν θυσίες καὶ νὰ τελοῦν τελετές.

Δὲν μπορούσε νὰ παρουσιασθῆ ἔδῳ μιὰ συστηματικὴ καὶ ὀλοκληρωμένη παρουσίαση τοῦ Ὀρφισμοῦ. Γιατὶ οἱ παλαιότερες μαρτυρίες δὲν φανερώουν ὅτι εἶχε συστηματοποιηθῆ τὸν καιρὸ ἐκεῖνο ὁ Ὀρφισμός. Ὅπως σὲ κάθε πνευματικὸ κίνημα, αὐτὸ πὺ προέχει εἶναι ἡ γενικὴ κατεύθυνση, ἔτσι ἀσφαλῶς καὶ κατὰ τὴν πρώτη περίοδο καὶ στὸν Ὀρφισμό.

13. Συμπέρασμα

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι τοποθετημένος στὸ κέντρο τῆς θρησκευτικῆς σκέψεως τῶν Ὀρφικῶν, ὁ ἄνθρωπος, πὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ καλὸ καὶ κακὸ, πὺ ἐπιθυμεῖ τόσο πολὺ νὰ λυτρωθῆ ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς σωματικῆς φυλακῆς του καὶ πὺ ἡ δημιουργία του εἶναι συνδεδεμένη μὲ τὴν μοῖρα τῆς ψυχῆς.

Μπορεῖ μιὰ - μιὰ οἱ ιδέες τοῦ Ὀρφισμοῦ νὰ βρίσκονται καὶ σὲ ἄλλα σύγχρονα μὲ αὐτὸν θρησκευτικὰ ρεύματα. Ὁ Ὀρφισμὸς ὅμως τὰ συναρμολόγησε ὅλα αὐτὰ σὲ ἓνα οἰκοδόμημα, ὅπου πυρήνας τῆς διδασκαλίας του εἶναι ὁ ἄνθρωπος στὴ σχέση του πρὸς τὴν ἐνοχὴ καὶ τὴν ἀναπόδοση.

Ὁ Ὀρφισμὸς δημιουργήθηκε σὰν κοσμοθεωρία τῶν ἐκλεκτῶν. Μὰ καὶ ὅταν περιφρονήθηκε σὰν μιὰ αἵρεση καὶ ἐπεσε στὰ χέρια ἀμόρφωτων, πάλι δὲν ἔχασε ἀπὸ τὴν ἀκτινοβολία του κοντὰ στοὺς ἀνθρώπους, πὺ μπορούσαν νὰ ἐκτιμήσουν τὶς ιδέες του.

Ἔνα πολὺ καλὸ βιβλίο

A. Besant - C. Leadbeater

Ἡ Ἄτραπὸς τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ

Μετάφρασις ΔΗΜ. Κ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ

Σελίδες 400 - Δρχ. 150

Ποιτική 'Ανθολογία του «ΙΔΙΣΟΥ»

ΛΟΥΛΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

'Αγωνία

“Όταν κόβουν τὰ γέρικα δέντρα
πέφτει μέσα μου μιὰ βροχή ἀπὸ θρήνους
ὅταν σκοτώνουν τὴν ἀθωότητα τῶν πραγμάτων
ἕνας ἐπιτάφιος στήνεται στὸ ναὸ τῆς καρδιάς μου

(’Ανέκδοτο)

Στὴν ἀνθρώπινη θεότητα

’Αγιος

’Αγιος

’Αγιος ὁ Θεὸς

Μεγαλομάρτυς ὁ ἄνθρωπος.

Κρούεται ἐντὸς μου τὸ σήμαντρο,
«ἐν βαθείᾳ νυκτὶ» ἢ εὐλάβεια χαιρετᾶ
τὴν ἀγρύπνισό μου καὶ τὸ φόβο.

Πῶς ν’ ἀποδεσμεύσω, Κύριε, τοὺς συλλογισμοὺς
ἀπὸ τὸν ἔσχατο κίνδυνο τῆς φθορᾶς;

Πῶς νὰ συλλαβίσω τὸ ὄνομά σου
ἐν ὥρᾳ νυκτός, ἀφοῦ περικυκλωμένη
βρίσκομαι στὶς ἀνθρώπινες οἰμογῆς;

Βαδίζω ἐν μέσῳ ἀδελφῶν ποὺ συγκρούονται,
πονηρῶν πνευμάτων ποὺ κυριαρχοῦν,
ἐν μέσῳ θυέλλης, ἰαχῶν καὶ κροτίδων,
χωρὶς ἔλεος, παραβλέπω τῆς ἀμπέλου
τὴν λεπτήν οἰνάνθη ξηράν, τὸ κέλυφος
τῶν ἐρπετῶν ἐγκαταλειμένο εἰς τὰς ἀγυῖας,
καὶ περιπατοῦν οὕτω θριαμβευταί,
ἐν μέσῳ θνητῶν καὶ ἀθῶων.

(ΠΟΙΗΜΑΤΑ ἔκδ. «Κριτικῶν φύλλων» Ἀθήνα, Νοέμβριος, 1973)

ΕΛΕΝΗ ΣΤΕΡΓΙΟΥ

Δ ί ψ α

Διψῶ,
 Μιά σταγόνα δροσιᾶς
 ἄς ποτίσει τὴν ξεραίλα τῆς γῆς μας,
 λίγο νερὸ ἄς σταλάξει στὸ φρυγμένο χῶμα
 νὰ νοτίσει ἢ γῆς καὶ ν' ἀνθίσουν οἱ κάλυκες
 τῶν λουλουδιῶν οἱ ξεχασμένοι
 Μιά ζωὴ ὀλάκερη παλεύουμε καὶ πολεμᾶμε.
 Δὲν εἶναι γιὰ δόξες καὶ γιὰ στέμματα ὁ πόλεμος.
 Ἡ μάχη δίνεται γιὰ μιὰ στάλα δροσιᾶς,
 μιὰ σταγόνα νερό.
 Ἄς παλέψουμε λοιπὸν νὰ μὴ πεθάνουμε διψασμένοι.

Πρωῖνὴ αἴσθησις

Καλημέρα.

Ἄς ξεκινήσουμε καὶ σήμερα
 μὲ τὴν τσάπα στὸν ὦμο
 καὶ τὸ χελιδόνι στὰ μαλλιά
 γιὰ τοὺς ἀγροὺς ποὺ καρτεροῦν
 τὸ σκάψιμο καὶ τὸν ἰδρῶτα.

Καλημέρα.

Κάθε πρωτὶ ποὺ ξεκινᾶς
 μὴν ξεχάσεις ποτὲ
 νὰ στολίσῃς τὸ πρόσωπό σου
 μ' ἓνα Κυριακάτικο χαμόγελο.

Καλημέρα.

Τὸ βράδυ, πρὶν ξεκουράσεις
 τὸ κορμί σου ἀπὸ τὸν μόχθο
 ἔχεις τὸ δικαίωμα νὰ δακρῦσεις.

Χρειάζεται ἀγάπη

Χρειάζεται ἀγάπη, ἀγάπη πολλή
 γιὰ νὰ ζεστάνῃς ἓνα παγωμένο σπουργίτι,
 νὰ γιατρέψῃς ἓνα πληγωμένο σκυλί,
 νὰ ποτίσῃς τοῦ κήπου τὴ ροδιά,
 τὴν παλάμη ν' ἀκκυμπήσῃς στοργικὰ
 πάνω στὸν τοῖχο τοῦ σπιτιοῦ σου.
 Χρειάζεται ἀγάπη, ἀγάπη πολλή
 γιὰ νὰ χαρίσῃς τὸ χαμόγελό σου στὴ ζωὴ.

(ΠΡΩΤΑΝΘΙΣΜΑ, Ἀθήνα 1974)

ΑΝΔΡΕΑΣ ΧΡ. ΚΑΡΠΗΣ

Ἀναλογία

Ἡ φαντασία τοῦ Θεοῦ
 γίνηκε ἄνθρωπος.
 Ἡ νοσταλγία τοῦ ἀνθρώπου
 γίνηκε Θεός.

(Ἀνέκδοτο)

ΡΟΗΣ ΠΑΠΑΓΓΕΛΟΥ

Σφαιή

Αὔριο,
 μέ βάλσαμο ὁ χρόνος
 θά μᾶς πλύνῃ τίς πληγές.

Αὔριο,
 τὸ δάκρυο
 ὁ ἀγέρας θά στεγνώσῃ.

Αὔριο,
 τὸ λίκνισμα
 θά γαληνέψῃ τὸ κορμί μας.

Αὔριο,
 στήν πύρινη θυμέλῃ
 θά σκουπίσουμε τ' ἀποκαΐδια.

Αὔριο,
 θά ματίσουμε τὰ δίχτυα μας
 μέ φῶς.

Αὔριο,
 θά πιάσουμε στὰ χέρια μας
 τὸν ἥλιο.

Μὰ πόσο ἀργεῖ τὸ αὔριο...
 Καὶ πόσο ἡ ὀδύνη μεγαλώνει
 στὶς ζάρες τῆς εἰρκτιῆς...
 Καὶ πῶς ἀργεῖ ἡ αὐγὴ
 τὰ σύγνεφα μέ φῶς νὰ χρωματίσῃ...

(ΣΦΑ ΓΗ, Ἀθήνα 1975)

‘Η επίδρομή του καλογήρου στο ‘Υπουργείον Παιδείας

ΕΝΑΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ του ‘Αγίου ‘Ορους επέδραμε κατά του... Ποσειδώνος (ἢ τοῦ Διὸς) στήν εἴσοδο τοῦ ‘Υπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων καὶ ἐπεχείρησε νὰ τοῦ κόψη τὰ — κατὰ τὸν Μητροπολίτην Φλωρίνης κ. Καντιώτην — «πελώρια αἰδοῖα», διότι...τὸν ἐσκανδάλιζαν!

Αὐτὸ συνέβη τὸ πρωὶ τῆς Ἑτάρτης 31ης Μαρτίου. Εἶχε φθάσει στήν Ἀθήνα ταξιδεύοντας ἀπο τὴν Θεσσαλονίκη μετὰ τὸ νυκτερινὸ τραῖνο. Κάτω ἀπὸ τὰ ράσα του ἔκρυβε μίαν «βαριοπούλα». Μόλις μπῆκε στὸ ὑπουργεῖο, τὴν ἀνέσυρε καὶ ἐπετέθη κατὰ τοῦ (γυψίνου) ἀγάλματος, τὸ ὁποῖο ἀμφισβητεῖται ἂν παριστάνη τὸν Δία (μετὰ κερωνὸ στὸ χέρι) ἢ τὸν Ποσειδῶνα (μετὰ τρίαίνα), διότι δὲν διεσώθη τὸ κρατούμενον... Ἀπὸ τὰ λυσσαλέα κτυπήματα τοῦ καλογήρου, ἐκόπηκαν τὰ δύο χέρια τοῦ ἀρχαίου θεοῦ, ἀλλὰ ἔμειναν ἄδικτα «ἐκεῖνα», τὰ ὁποῖα ἐνοχλοῦσαν τὸν καλόγηρον...

Ἦταν ὁ Νέστωρ (κατὰ κόσμον Χαράλαμπος) Τσουκαλάς ἢ Κούλας μοναχὸς τῆς σκήτης Ἀγίας Ἀννης τοῦ Ἀγίου ‘Ορους. Ἐνήρ-

γησε σαφῶς ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν ἄρδρου τοῦ κ. Καντιώτη στὸ περιοδικὸ του («Σπίθα»).

Θυρωροί, κλητῆρες κ.ἄ., μετὰ ἀρκετὸ κόπο ἀφώπλισαν τελικὰ τὸν Κούλα, πὺ κατέληξε στὸ Ἀ΄ ἀστυνομικὸ τμημα κ’ ἀπὸ κεῖ στὸν εἰσαγγελέα κ. Ζουρλούπη, πὺ ἤσκησε ποινικὴν δίωξιν ἐναντίον του γιὰ «διακεκριμένη φθορὰ» καὶ τὸν παρέπεμψε, μετὰ ἐυθείας κλησιν στὸ Τριμελὲς Πλημμελειοδικεῖον Ἀθηνῶν, στὰς 11 Μαΐου.

Οί βαριοπούλες...

Είχε διαβάσει ο θεόληπτος μοναχός το άφριζον δημοσίευμα κάποιου δεσπότη: «Αν υπάρχει κάτι για το οποίο πρέπει να αισχυνώμεθα οι Έλληνες, είναι ή αισχρή θρησκεία τών προγόνων μας». «Εφριξε ο ιεράρχης από το «αίσχρον» θέαμα του θεού «με τὰ πελώρια αἰδοῖα», όπως γράφει...

Λαμπάδισε κι' ο φιλόχριστος άναχωρητής από μένος ιερό. Κι' άς ζούσε στη Σκήτη τής Άγίας Άννας — μιá καταφυγή έξωκοσμη ψυχικής άταραξίας. Άπό τὰ πιό γοητευτικά έλληνικά τοπία αυτό το άσκηταριό, έπίγειος παράδεισος, περιδóλι του Πλάστη, παρτέρι μπαλκονωτό πάνω στο πέλαγο. Και κείνος να σκέφτεται τ' άπόκρυφα του θεού...

Μπήκε στο ύπουργείο με το σύνηγό του κάτω από τὰ ράσα, όπως οί παλιοί τυραννοκτόνοι με το έγχειρίδιο, οίστρηλατημένους από την έπίγνωση τής μεγάλης άποστολής. Μπήκε, μόλις άνοιξε ή πύλη και είδε: Τόν πάγκαλο θεό, σφριγηλό και εύσταλή, στιλπνό και λυγρò και προπαντός θεόγδυτο! Τράβηξε το σιδερικό και γκάπ! και γκούπ! Κουλοχέρης ο Όλύμπιος...

Παιγνίδια που παίζει ή ιστορία και ή ζωή...Κάτι νεκραναστάσεις. κάτι θρυκολακιάσματα από τὰ βάθη τών σκοτεινών αιώνων...Αυτός ο πολέμιος τής ειδωλολατρίας με τή βαριοπούλα μου δύμισε τους καλόγερους με τὰ «φαιά ιμάτια» που πριν 1581 χρόνια οδηγούσαν τον Άλάριγο κάτω από τις Θερμοπύλες και μαζί με τους Βησιγότθους του καταγκρέμιζαν τους άρχαίους ναούς και κομμάτιαζαν

«Ανάπηρος» μέν, ο Ποσειδώνας (μετά την έπίθεση του φανατικού καλογήρου), αλλά όχι και στα «έπίμαχα σημεία», όπως ήταν ο στόχος.

τὰ καλλιτεχνήματα. Έκείνη την εποχή έγιναν οί περισσότεροι άκρωτηριασμοί και θρυμματισμοί τών άγαλμάτων σ' όλόκληρο τον έλληνικό χώρο, από τους Δελφούς και την Όλυμπία ως την έλληνιστική Άνατολή. Καλόγεροι με βαριοπούλες στο χέρι, όπως ο Άγιορείτης μας, θραψάλιαζαν τὰ γλυπτά. κουτσούρευαν. πελεκούσαν, άναποδογύριζαν. Τὰ κοψοκεφάλιαζαν, έκοβαν τις μύτες και τὰ άλλα προεξέχοντα. Και τ' άφηναν όπως τὰ βλέπουμε σήμερα στα μουσειά...

Ίστορεϊ ο Λιθάνιος: «Οί δέ με-

λανειμονοῦντες οὗτοι (οἱ καλόγεροί με τὰ μαῦρα ράσα), θέουσι (τρέχουν) ἐφ' ἱερά, ξύλα φέροντες καὶ λίθους καὶ σίδηρον)...

Καὶ καλὰ ἐκείνη τὴν ἐποχὴ. Ἡ νέα ὄρησκεία πάλευε γιὰ τὴν ἐπικράτησίν της καταστρέφοντας ὅλα τὰ σύμβολα τῆς ἀρχαίας λατρείας. "Ἐτσι γίνεται σ' ὅλες τὶς φάσεις τῶν μεγάλων ἀλλαγῶν. Τὸ παλιό, ὅποιο καὶ νᾶναι, καταποντίζεται στὴ δίνη πού φέρνει ἢ ἕως θανάτου ἀναμέτρηση.

Οἱ πόλεμοι καὶ οἱ πολιορκίαι ἀφάνισαν τὰ ἀρχιτεκτονήματα καὶ τὰ γλυπτά τῆς Ἀκροπόλεως. Γκρέμιζαν οἱ ἐχθροί, γκρέμιζαν καὶ οἱ φίλοι...

Στὰ χρόνια τοῦ Ξεσηκωμοῦ Ξεθεμελιώθηκε ὅ,τι θύμιζε τὸν Ξένο δυνάστη. "Ὅχι μονάχα τὰ τζαμιά καὶ οἱ μιναρέδες μὰ καὶ τὰ πασαλίδικα σεράγια, τὰ δημόσια κτίρια, οἱ κρῆνες καὶ τὰ κίονια. Κι' ἄς ἦταν χτισμένα μὲ τὸν ἰδρῶτα καὶ τὸ αἷμα τῶν ραγιαδῶν. Κι' ἄς χρειάζονταν γιὰ τὴ νέα ἐθνικὴ ζωὴ πού ἄρχιζε...

Καλὰ στὴν πρωτοχριστιανικὴ ἐποχὴ. Ἀλλὰ σήμερα; Τὶ παράξενο φρούτο εἶναι αὐτὸς ὁ εἰδωλομάχος ἀγιορείτης καλόγερος; Ἐκστρατεύει, ἀπόστολος καὶ σταυροφόρος, μὲ καθυστέρηση εἴκοσι αἰῶνων, ἐναντίον τῶν ἀρχαίων θεῶν. "Ἐνας θλιβερός καὶ τραγικὸς «ἤρωας». Δὸν Κιχώτης μὲ ράσο. Μόνον πού ἐκεῖνος εἶχε ἀγγελικὴ ψυχὴ. Τὸ πολὺ πολὺ νὰ τρυποῦσε μὲ τὴ σπάθα του τίποτα ἀσκία γεμάτα κρασί πιστεύοντας πὺς εἶναι στρατιὰ κακόβουλων μάγων...

Πάλι καλὰ πού ὁ δεσπότης καταράστηκε μονάχα τὸν αἰσχιστο

γυμνὸ θεὸ τοῦ ὑπουργείου Παιδείας. Τὶ θὰ γίνη ὅμως ἂν βάλῃ στόχο ὅλα τὰ λείψανα τῆς ἐπικατάρατης εἰδωλολατρείας, τὶς ὀλόγυμνες — μαρμαρένιες ἢ μπρούτζινες — θεότητες, πού μιλιούνια ἔρχονται νὰ προσκυνήσουν οἱ ἀντίχριστοι τουρίστες; Ἀποκλείεται νὰ κατηγορήσουν οἱ «μελανεῖμονες» μὲ βαριές καὶ βαριοποῦλες κάτω ἀπὸ τὰ ράσα;

Φοβάμαι πολὺ γιὰ τοὺς Κούρους, τοὺς Ἀπόλλωνες, τὶς λαχταριστὲς Ἀφροδίτες, τὸν Διόνυσο καὶ τὴν παλιοπαρέα του. Τρέμω κυρίως γιὰ τὰ ὑπολείμματα τῶν ἐξαρτημάτων τους...

Γιὰ βάλτε, γιὰ καλὸ καὶ γιὰ κακό, διπλές, τριπλές βάρδιες σ' ὅλα τὰ μουσεῖα.

Δὲν ξέρω τὶ μᾶς βρίσκει...

ΑΝΤΑΙΟΣ

(ΒΡΑΔΥΝΗ, 2 Ἀπρ.)

Ἀναβίωσις τοῦ Μεσαίωνος

ΤΟ ΓΛΑΦΥΡΟΝ αὐτὸ ἐπισόδιον ὑπῆρξε μία ἐν μικρογραφίᾳ ἀναβίωσις τῆς συστηματικῆς καταστροφῆς τῶν μνημείων τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ἢ ὅποια ἤρχισε περὶ τὰ μέσα τοῦ 4ου μ.Χ. αἰῶνος καὶ συνεχίσθη ἐπὶ μακρὸν μὲ τὴν εὐλαβῆ φροντίδα τῶν ἐκπροσώπων ὄλων τῶν ἀποχρώσεων τῆς ὄρησκείας τοῦ Θεανθρώπου. "Ὅταν ὁ χριστιανισμὸς ἐθριάμβευσε τελικῶς καὶ ἡ παλαιὰ ὄρησκεία ἐτέθη οὐσιαστικῶς ἐκτὸς νόμου ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου (379—395), ὄχι μόνον ἡ Ἑλλάς, ἀλλὰ καὶ ὀλόκληρος ὁ μεσογειακὸς χῶρος καὶ ἡ ἐγγὺς Ἀνατολὴ ἦσαν πλή-

ρεις περικαλλῶν ἀρχιτεκτονικῶν μνημείων, γλυπτικῶν ἀριστουργημάτων καὶ ἀνυπερβλήτων δημιουργημάτων τῆς καλλιτεχνικῆς εἰοτεχνίας, ποὺ εἶχαν συσσωρευθῆ ἑντὸς μιᾶς ἀνεπανάληπτου χιλιετίας καὶ ποὺ ὤφειλοντο εἰς τοὺς Ἑλληνας καὶ εἰς τοὺς πολιτιστικῶς ἐξελληνισμένους κατοίκους τοῦ παλαιοῦ κόσμου. Ἐντὸς δύο ὅμως αἰῶνων τὸ ἀτέραντον αὐτὸ μουσεῖον εἶχε κατερειπωθῆ ἠδὲλημένως, κατὰ μέγα μέρος, ὡς ἀμαρτωλὸν λείψανον τῆς ἡττηθείσης εἰδωλολατρείας.

ΤΟ ΕΡΓΟΝ καταστροφῆς καὶ κατερειπώσεως τῆς ἀρχαίας καλλιτεχνικῆς κληρονομίας, τὸ ὁποῖον ἤρχισεν ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τοῦ 4ου αἰῶνος, περιγράφεται μὲ πολλὰς καὶ εὐγλώττους λεπτομερείας, ὄχι μόνον ὑπὸ τῶν συγχρόνων «ἐθνικῶν», ἀλλὰ καὶ τῶν συγχρόνων καὶ μεταγενεστέρων χριστιανῶν συγγραφέων. Φαίνεται ὅτι τότε εἰς τὰς πόλεις καὶ εἰς τὴν ὑπαιθρον μεγάλαι ὀμάδες χριστιανῶν ζηλωτῶν, τῶν ὁποίων ἡγούντο ἔνθεοι μοναχοὶ καὶ ἄλλοι κληρικοὶ ἐπεδίδοντο εἰς εὐσυνείδητον καὶ κοπιώδη κατεδάφισιν τῶν ναῶν τῶν εἰδωλολατρῶν, εἰς καταστροφὰς τῶν «εἰδώλων» καὶ εἰς λαφυραγωγίαν τῶν πολυτίμων ἀναθημάτων. «Οἱ μελανειμονοῦντες θεοῦσιν ἐφ' ἱερά, ξύλα φέροντες καὶ λίθους καὶ σίδηρον», γράφει ὁ Λιβάνιος (314 - 393). Καὶ προσθέτει ὁ Εὐνάπιος διαζωγραφῶν τὰς συνθήκας ὑπὸ τὰς ὁποίας κατεστράφησαν τὸ Σεραπεῖον καὶ τὰ περὶ τὸν Κάνωθεν ἱερά τῆς Ἀλεξανδρείας ὑπὸ μοναχῶν καὶ τοῦ ἐπισκόπου Θεοφίλου ἐπὶ τῆς βασιλείας Θεο-

δοσίου τοῦ Μεγάλου: «τυρανικὴν εἶχεν ἐξουσίαν τότε πᾶς ἄνθρωπος μέλαιναν φορῶν ἐσθῆτον».

★

ΑΝΥΠΟΛΟΓΙΣΤΟΥΣ καταστροφὰς ὑπέστησαν οἱ καλλιτεχνικοὶ θησαυροὶ τῆς Ἑλλάδος περὶ τὰ τέλη τοῦ 4ου αἰῶνος, λόγῳ τῆς μανίας τῶν ἐχριστιανισμένων Ἰόθων τοῦ Ἀλαρίχου, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἀσπασθῆ τὴν αἴρεσιν τοῦ Ἀρείου καὶ ἦσαν γενικῶς οἱ πλεόν φανατικοὶ καὶ ἀμείλικτοι ἐχθροὶ τῶν ἔργων τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος. Τὸ 395 ὁ Ἀλάριχος μὲ τοὺς χριστιανοὺς βαρβάρους του διέβη τὰς Θερμοπύλας εὐχερέστατα, διότι τὸν ἐβοήθησαν εἰς τοῦτο οἱ φέροντες «τὰ φαῖα ἰμάτια» μοναχοὶ — κατὰ τὸν Εὐνάπιον. Οἱ εὐσεβεῖς εἰσβολεῖς, δηλώνοντες, σφάζοντες, ἐξεδραποδίζοντες καὶ λεηλατοῦντες μετὰ μανίας κατοίκους καὶ πόλεις καὶ χωρία τῆς Ἑλλάδος, ἐπεδόθησαν ταυτοχρόνως καὶ εἰς συστηματικὴν καταστροφὴν τῶν ἀρχαίων μνημείων. Ἐπυρπόδουν τοὺς ναοὺς, διήρπαζαν τὰ ἀναθήματά των καὶ ἀνέτρεπαν καὶ ἠκρωτηρίαζαν τὰ ἀγάλματα, ὅσα δὲν ἠδύναντο νὰ ἐξαφανίσουν. Εἶναι γνωστὸν ὅτι τότε οἱ ἀρειανοὶ θάρβαροι τοῦ Ἀλαρίχου κατέστρεψαν τοὺς Δελφοὺς καὶ κατεδάφισαν, μετὰξὺ ἄλλων καὶ τοὺς περιφήμους ναοὺς τῆς Δήμητρος εἰς τὴν Ἐλευσίνα καὶ τοῦ Διὸς εἰς τὴν Ὀλυμπίαν.

★

ΕΞΗΝΤΑ ἔτη βραδύτερον, τὸ 455, τὴν ἰδίαν τύχην ἐπεφύλασσαν καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν, οἱ ἐπίσης ἀρειανοὶ Βάνδαλοι τοῦ Γενσερίχου,

οι οποίοι κατέλαβαν την Ρώμη και επί δύο εβδομάδας την έληλάτουν και κατέστρεφαν τὰ μνημεία της. (Ἡ Ρώμη ἦτο τότε, επίσης, πραγματικὸν μουσεῖον ἑλληνικῶν ἔργων τέχνης, τὰ ὅποια εἶχαν διαρπάσει ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα κατὰ τοὺς προηγούμενους αἰῶνας ὁ ὑπατος Μόμμιος, πὺ τὸ 146 π.Χ. κατέλαβε καὶ ἀπεγύμνωσε τὴν Κόρινθον, ὁ Σύλλας πὺ τὸ 60 π.Χ. ἐληλάτησε τὰς Ἀθήνας, ὁ Νέρων πὺ περὶ τὸ 65 μ.Χ. ἤρπασεν ἀπὸ τοὺς Δελφούς 500 περίπου ἀγάλματα καὶ τὰ μετέφερεν εἰς Ρώμην, κ.ἄ.). Ὅταν οἱ Βάνδαλοι, οἰχριστιανοὶ βάρβαροι, εἰσέδυσαν εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν — γράφει ὁ Προκόπιος — ἀπεδείχθησαν οἱ πλέον κτηνώδεις τῆς ἱστορίας. Ὅλας τὰς πόλεις, τὰς ὅποιας κατέλαβαν, τὰς κατέστρεψαν μέχρι τοιοῦτου βαθμοῦ, ὥστε κατέστησαν αὐταὶ ἀγνώριστοι, ἐκτὸς ἂν ἔτυχε νὰ διασωθῆ κανένας πύργος ἢ καμμιὰ πύλη ἢ κάποιον παρόμοιον λειψανόν. Ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους συναντοῦσαν εἰς τὸν δρόμον των, νέους καὶ γέροντας, τοὺς ἐφόνευαν, μὴ φειδόμενοι οὔτε τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδιῶν. Ἠρπασαν ὄλον τὸ χρῆμα τῆς Εὐρώπης καί, ὕπερ σημαντικώτερον, εἰς τὴν Ρώμην δὲν ἀφήκαν τίποτε ἔχον ἀξίαν, δημόσιον ἢ ἰδιωτικόν.

★

ΤΟ ΙΔΙΟΝ ἄρωμα εὐλαβοῦς μίσους πρὸς πᾶν τὸ «εἰδωλολατρικόν» ἀποπνέει καὶ ἡ πρὸ δεκαήμερου γενναία ἐπίθεσις τοῦ ἀγιορείτου μοναχοῦ κατὰ τοῦ ἀγάλματος τοῦ Ποσειδῶνος. Ὁ ζηλωτῆς αὐτός, ὁ φέρων ἐπαξίως τὸ ἀγγελικόν σχῆμα, πιστεύει μαζὶ μὲ ὄλους

τοὺς εὐγενεῖς κατεδαφιστὰς τοῦ 4ου καὶ τοῦ 5ου αἰῶνος καὶ μὲ τὴν σύγχρονον ἐκπροσώπησίν των ὑπὸ ἀγίου μητροπολίτου (ἐξειδικευμένου περὶ τοὺς σεξουαλικούς πειρασμούς) ὅτι «ἂν ὑπάρχη κάτι, διὰ τὸ ὅποιον πρέπει νὰ αἰσχνώνομεθα ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, αὐτὸ εἶναι ἡ αἰσχρὰ θρησκεία τῶν προγόνων μας» καὶ ὅτι τὰ ἐγκαταλείμματα τῆς θρησκείας αὐτῆς πρέπει νὰ ἐξαφανισθοῦν ἐξ ὀλοκλήρου. Ὁμιλῶν πρὸς τοὺς δημοσιογράφους ὁ ρέκτης μοναχὸς μετὰ τὴν σύλληψίν του, ἐξέφρασε τὴν λύπην του διότι δὲν ἐπρόλαβε νὰ σπάσει τὸ κεφάλι «τοῦ ἄτιμου τοῦ Ποσειδῶνα» καὶ πρανήγγειλεν ὅτι εἶναι ἀποφασισμένος νὰ κατέβῃ ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὅρος μιὰ νύκτα μὲ δύο κάσες δυναμίτιδα καὶ μὲ ἔτοιμα τὰ φυτίλια. «Θὰ σπάσω — εἶπε — τὰ τζάμια τοῦ ὑπουργείου καὶ θὰ κἀνω τὸν Ποσειδῶνα στάχτη. Μαζὶ θὰ σκοτωθῶ καὶ ἐγὼ σὰν τὸν Σαμουὴλ στὸ Κούγκι καὶ τὸν Γιαμπουδάκη στὸ Ἀρχάδι. Θὰ γίνω ὀλοκαύτωμα. Καὶ τὸ παράδειγμά μου θὰ ἀκολουθήσουν ὅλοι οἱ ἄλλοι στὸν πόλεμον κατὰ τῶν εἰδώλων»...

★

Ἡ ΔΙΚΗ τοῦ καταλυτοῦ τῶν εἰδώλων προσδιορίσθη διὰ τὴν 11ην Μαΐου μὲ τὴν κατηγορίαν τῆς «διακεκριμένης φθορᾶς ἑξένης ἰδιοκτησίας» (ἄρθρον 382 τῆς Ποινικοῦ Κώδικος), διὰ τὴν ὅποιαν προβλέπεται φυλάκισις τουλάχιστον τριῶν μηνῶν (μέχρι 5 ἐτῶν). Ὁ δρᾶστης αἰσιοδοξεῖ διὰ τὴν ἔκθεσίν της. «Σκέφθηκα γιὰ μιὰ στιγμή — εἶπε — νὰ μὴ ἔρθω στὴ δίκη. Ἀλλάξα ὁμως γνώμη γιὰ νὰ μὴ νομισθῆ ὅτι φυγομαχῶ. Καὶ ἀς

βρεθῆ δικαστῆς πού νά με κιταδικάση! Δέν τὸ πιστεύω. Πρέπει νὰ εἶναι εἰδωλαλάτρης καὶ ἐγὼ λέγω ὅτι ὅλοι οἱ Ἕλληνες δικασταὶ εἶναι χριστιανοί. Θὰ ἔλθω στὴ δίκη γιὰ ν' ἀκουσθῆ ἢ φωνῆ τῆς λογικῆς καὶ τοῦ χριστιανικοῦ καθήκοντος».

Ἡ ΑΛΗΘΕΙΑ εἶναι ὅτι ὁ ἁγιορείτης μοναχὸς (ὅπως καὶ ὁ ἐμπνευστῆς του), τελεῖ ἐν ἀπολύτῳ ἁρμονίᾳ πρὸς τοὺς ἱεροὺς κανόνας τοὺς ὁποίους οἱ ἄνθρωποι τῆς νοοτροπίας των θεωροῦν, ἄνευ ἐξαιρέσεως καὶ διακρίσεως, ἀνωτέρους τῶν νόμων τῆς πολιτείας. Διότι ὑπάρχουν δύο ἱεροὶ κανόνες (ὁ νη' καὶ ὁ πδ') τῆς συγκληθείσης τὸ 419 συνόδου τῶν «ἐν Κερθραγένη συνελθόντων σιζ'» (217) μακαρίων πατέρων», οἱ ὁποῖοι ἐπιτάσσουν τὴν ὀλοσχερῆ καταστροφὴν παντὸς σωζομένου λειψάνου τῆς εἰδωλολατρίας: ναοῦ, ἀγάλματος, θωμοῦ, ξοάνου κλπ., ὅπουδήποτε εὕρισκομένου. Λέγει ὁ νη' (58) ἱερὸς κανὼν: «Αἰτήσαι δεῖ τοὺς θρησκευτικωτάτους βασιλεῖς, ὥστε τὰ ἐγκαταλείμματα τῶν εἰδώλων... κελεῦσαι παντελῶς ἀνακοπῆναι· καὶ γὰρ ἐν πολλοῖς τόποις παραθαλασσίαις καὶ διαφόροις κτήσεσιν ἀμάζει ἐτι (σ.σ. μετὰ τὰς εὐσυνειδήτους «ἐκκαθαρίσεις» τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τοῦ 4ου αἰῶνος) τῆς πλάνης ταύτης (τῆς εἰδωλολατρίας) ἢ ἀδικία· ἵνα παραγγελθῶσι καὶ αὐτὰ ἀπαλειφθῆναι, καὶ οἱ ναοὶ αὐτῶν οἱ ἐν τοῖς ἀγρίαις καὶ ἀποκεκρυμμένοις τόποις χωρὶς τινος εὐκοσμίας καθεστῶτες (— ἀπογυμνωθέντες τοῦ στολισμοῦ των) παν-

τὶ τρόπῳ κελευσθῶσι καταστροφῆναι». Καὶ προσθέτει ὁ πδ' (84) ἱερὸς κανὼν: «...ἵνα τὰ λείψανα τῆς εἰδωλολατρίας, μὴ μόνον τὰ ἐν ξοάνοις, ἀλλὰ καὶ ἐν οἰοισθήποτε τόποις, ἢ ἄλυσιν, ἢ δένδροις, παντὶ τρόπῳ ἐξελειφθῶσι». Ἀπὸ τὸ κείμενον τῶν δύο ἱερῶν κανόνων καὶ ἀπὸ τὰς «ἐξηγήσεις» τοῦ Ζωναραῦ τοῦ Βαλσαμώνος καὶ τοῦ Ἀριστηνοῦ προκύπτει ὅτι ὑπῆρχον τότε πολλὰ ἀκόμη («εδελυκτά») ὑπολείμματα τοῦ «δράκοντος» τῆς εἰδωλολατρίας, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε ν' ἀφανισθῶν «τέλεον», ὥστε οὔτε ἡ ἀνάμνησις των νὰ περιτωθῆ. διότι κατὰ τὸν Βλαστάρη τὰ εἰδωλα εἶναι («δαιμόνων ἐκτυπώματα, μάταια καὶ ἄχρηστα»). Πρέπει νὰ εἶναι κανεὶς κακόπιστος διὰ ν' ἀρνηθῆ εἰς τὸν ἐπιδραμόντα ἐξ Ἀγίου Ὄρους ζηλωτῆν μοναχὸν εὐλάβειαν, θερμὴν πίστιν καὶ εὐσυνείδητον συμμόρφωσιν πρὸς τὰς ἱεράς ἐπιταγὰς τῶν 217 μακαρίων πατέρων τῆς ἐν Κερθραγένη συνόδου, ἢ ὁποῖα τὸσσοφὰ κατέλιπε διδάγματα.

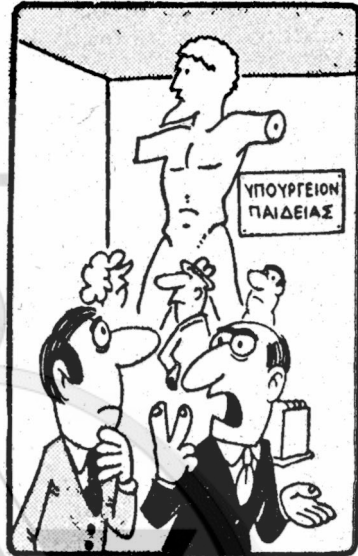
Ἡ ΕΝΕΡΓΕΙΑ τοῦ ἁγιορείτου μοναχοῦ θέτει διὰ πρώτην φοράν ὑπὸ τὴν δοκιμασίαν τῆς πρακτικῆς τὸ θεωρητικὸν ζήτημα ἂν πρέπει ἢ πολιτεία νὰ περιβάλλῃ διὰ τῆς ἀναγνωρίσεώς της καὶ τῆς προστασίας της ὅλους γενικῶς τοὺς ἱεροὺς κανόνας ἢ μόνον τοὺς ἀναφερομένους εἰς τὸ δόγμα καὶ τὴν λατρείαν. Τὸ θέμα ἀψηχόλησεν ἐπανειλημμένως κατὰ τὸ παρελθὸν τὸ κοινοδούλιον καὶ τοὺς συνταγματικοὺς νομοθέτας τῆς χώρας καὶ διετυπώθησαν, ὡς γνωστὸν, ἐπ' αὐτοῦ ἀντιφατικαὶ ἀπόψεις. τῆς Ἐκκλησίας ἐμμενούσης ἀνεκαθεν εἰς τὴν γνώμην, ὅτι οὐδεμία εἶναι

δυνατόν νά γίνεται διάκρισις μεταξύ τῶν ἱερῶν κανόνων. Ἡ γνώμη αὐτή ἔγινε δεκτὴ καὶ ὑπὸ τῆς τελευταίας Βουλῆς, ἡ ὁποία συνέταξε καὶ ἐψήφισε τὸ ἀπὸ 9ης Ἰουνίου 1975 Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος. Τὸ Σύνταγμα τοῦτο (ἐν ἄρθρῳ 2) δέχεται ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς «ἱεροὺς ἀποστολικούς καὶ συνοδικούς κανόνας», οἱ ὁποιοὶ περιβάλλονται οὕτω, ἐνδεχομένως, μὲ τὸ κύρος νόμου, ἐνῶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐφαρμοζόμενοι σήμερον κατὰ γράμμαμα εἶναι δυνατόν νὰ προκαλέσουν προστριβὰς μεταξύ Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας, ὅπως καὶ μεταξύ διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ποιμνίου τῆς.

Θ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
(ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ, 11 Ἀπρ.)

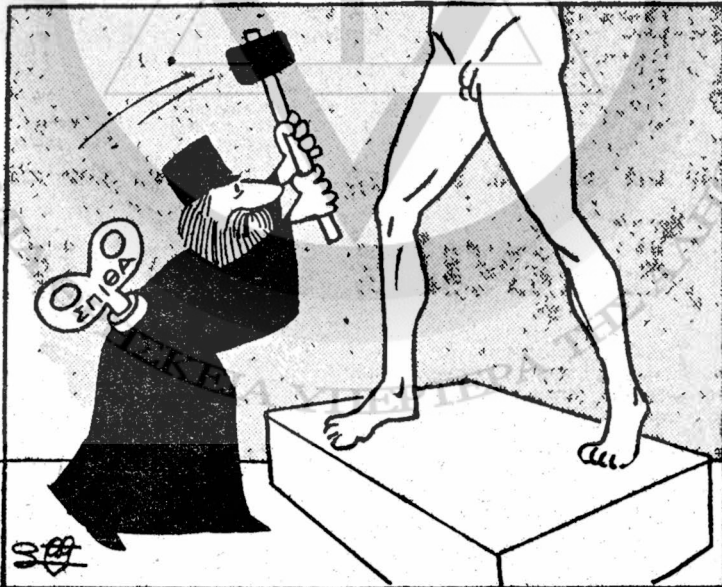
Τὸ συμβὰν ἔδωσε θέμα στοὺς σκιτσογράφους τῶν ἐφημερίδων. Ἴδου πῶς τὸ εἶδαν ὁ Βλάχος καὶ

ὁ Σκουλαῖς τῆς Ἀπογευματινῆς.

— Δύο λύσεις ὑπάρχουν: "Ἡ θὰ ντύσουμε τὰ ἀγάλματα, ἢ θὰ γδύσουμε τὸν...Καντιώτη!"
(Τοῦ Βλάχου)

Ἡ «ΣΠΙΘΑ» ΤΟΥ ΣΚΟΤΑΔΙΣΜΟΥ

Καντιώτης: Ντύστε τὰ ἀγάλματα, ἢ θὰ τὰ γκρεμίσουμε! (Τοῦ Σκουλαῖ)

'Από τὰ Πασχαλινὰ μνηύματα

Τοῦ Πατριάρχου

Κωνσταντινουπόλεως

— Πρὸς τοὺς ἀρνούμενους
τὸν Θεὸν

Ἐχει ἡ ἐπίγειος ζωὴ τὰς φωτεινάς καὶ καλὰς αὐτῆς ὄψεις. Διὰ τὴν ἀτέλειαν ὅμως τῶν ἀνθρωπίνων, ἔχει καὶ δάκρυα, καὶ ἀγωνίας, καὶ κακουχίας, καὶ στερήσεις, καὶ προώρους θανάτους, καὶ σκληρὰς ἀπογοητεύσεις. Πάντα ταῦτα ἀποτελοῦσι σταυρὸν, ὃν καλοῦμεθα νὰ φέρωμεν ἐν ὑπομονῇ. Διὰ παθημάτων ὁ Χριστὸς εἰσῆλθεν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ. Διὰ παθημάτων καὶ ἡμεῖς χωροῦμεν πρὸς τὸν ἀγιασμόν καὶ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν. Ἐὰν τὸν σταυρὸν ἡμῶν καλῶς βαστάζωμεν καὶ τὴν ζωὴν ἡμῶν πληρῶμεν δι' ἔργων πνευματικῶν, ὑπὸ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης ὑπαγορευομένων, νὰ ἀποθῶμεν κοινῶνί τῆς δόξης τοῦ Κυρίου ἀνιστάμενοι εἰς ζωὴν, ζωὴν ὑρικελεύουσαν καὶ αἰώνιον, ἣν ἐπιφυλάσσει ἡμῖν ὁ Σωτὴρ ἐν τῇ ἀνεσπέρῳ αὐτοῦ βασιλείᾳ.

Ἄλλ' ἀπευθύνομεν το μῆνυμα τῆς Ἀναστάσεως καὶ πρὸς ἐκείνους, οἵτινες εἰσέτι ζῶσι τὴν προτερῆσαν τῆς μιᾶς Σαββάτου, ὡς ἐν τῇ νύκτᾳ τοῦ θανάτου, δὲν διεδέχθη ὁ ὄρθρος τῆς Ἀναστάσεως. Πρὸς ἐκείνους, οἵτινες, ὑπὸ τῶν ψυχωλέθρων διδαγμάτων τῆς νεωτέρας ἀθέου φιλοσοφίας καὶ λογοτεχνίας τρεφόμενοι, ἀρνοῦνται τὸν Θεὸν καὶ τὸν θάνατον θεωροῦσιν ὡς ἀποτελοῦντα τὸ τέρμα τῆς ζωῆς, φερόμενοι δ' ὡς ἐκ τούτου ἢ πρὸς τὴν θρησκευτικὴν ἀδιαφορίαν. ἢ πρὸς τὸν ἔμπρακτον ὑλισμὸν καὶ

τὸν τὰ πάντα ἀρνούμενον μηρῶνισμόν. Οἱ τοιοῦτοι ἔχοντες τὰ ὄσα πεπληρωμένα ἐκ τοῦ θορύβου τῆς ζωῆς, δὲν δέχονται θρησκευτικὰς καὶ ἠθικὰς ἀξίας καὶ δὲν αἰσθάνονται ἐσωτερικὴν ὠθησιν εἰς ἐπαφὴν πρὸς τὸ θεολογικὸν καὶ τὸ ἀνθρωπολογικὸν πρόβλημα. Ἀνάγκη καὶ οὔτοι νὰ ἀναθεωρήσωσι τοὺς ξένους διαλογισμοὺς καὶ τὰς ματαιὰς πεποιθήσεις αὐτῶν ὑπὸ τὸ φῶς τῆς Ἁγίας Ἀναστάσεως καὶ τότε νὰ ἴδωσιν ὅτι ἡ ζωὴ δὲν κυριαρχεῖται ὑπὸ τοῦ θανάτου, ὅτι ὑπάρχει συνέχεια καὶ ἐνότης αὐτῆς πρὸς μίαν ἄλλην πέραν τοῦ τάφου καὶ τοῦ θανάτου ζωὴν, τὴν ὁποίαν καλοῦνται νὰ ζήσωσι καὶ αὐτοὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. καθόσον ὁ Χριστὸς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανε καὶ ἀνέστη.

Τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Ἑλλάδος

— Ἐναντίον τῶν φυλετικῶν
κ.λ.π. διακρίσεων

Χαίρετε, ὅαν, λαοὶ καὶ ἀγαλλισθε! ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

Τὸ μῆνυμα, ἀδελφοί, εἶναι παγκόσμιον. Καὶ χαρὰν ἀνεκλάλητον διαχέει εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ καταχθόνια, «Χριστὸς γὰρ ἐγήγερται εὐφροσύνη αἰώνιος».

Πλὴν τὸ χαρμόσυνον τοῦτο μῆνυμα τῆς λυτρώσεως ἐκ τῶν δεσμῶν τῶν τοῦ Ἄδου δὲν ἀπηγεῖ εἰς τὰ ὄσα τῆς ψυχῆς πάντων τῶν ἀνθρώπων τοῦ συγχρόνου κόσμου.

Ἡ καρδιά ὄλων δὲν πάλλει. Ἐψύγη ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν. Καὶ σήμερον. «Πάσχα Κυρίου Πάσχα» οἱ πολλοὶ ἀδιαφοροῦν διὰ τὸν πό-

νον καὶ τὰς οἰμωγὰς τῶν ἀδικουμένων καὶ δι' αὐτὸν εἰσέτι τὸν θάνατον τῶν ἀπαραδέκτω τῷ τρόπῳ φονευομένων ἐν μέσῳ τῆς ἐκ μέρους τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς ἐμφαντικῆς κινήσεως ὑπὲρ τῆς παγκοσμίου, δῆθεν, εἰρήνης.

Τὰ χρώματα τῶν διαφόρων φυλῶν συντηροῦν, δυστυχῶς, τὴν μεταξὺ τῶν λαῶν ἀξιοκατάκριτον διάκρισιν, ἐνῶ πάντες εἶναι πλάσματα τοῦ ἰδίου Πατρὸς, «ὅς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγῳσιν ἀληθείας ἐλθεῖν». (Α' Τιμ. β' 4).

Ἐκ τῆς σιδηρᾶς δὲ λόγχης τῶν ἰσχυροτέρων Κρατῶν ἐξαρτᾶται ἡ ἐξέλιξις καὶ αὐτὴ αὐτῆ ἀκόμη ἡ διατήρησις τῶν μικροτέρων τοιούτων, ἅτινα καὶ ἐν φόβῳ καὶ ἀγωνίᾳ διαβιοῦν καὶ ὡς «παῖδες ἐν τῇ καμίνῳ» διηνεκῶς καταθλίβονται.

Ἡ ἔννοια τοῦ δικαίου κατεξητελίσθη καὶ μόνον τὸ δίκαιον τοῦ ἰσχυροτέρου ἐξακολουθεῖ τὸν ἐπαίσχυντον θρίαμβόν του παρὰ τὸ θεῖον παράγγελμα «δικαιοσύνην μάθετε οἱ ἐνοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς». (Ἡσαΐας κστ' 9).

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Μ Η Τ Ι Σ

Τὸ βιβλίον τῆς σοφίας

Β' ἔκδοσις, ἀναθεωρημένη, ΣΕΛΙΔΕΣ 320

Πωλεῖται δεμένον δρχ. 140

Εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ ΙΛΙΣΟΥ

Ἄποστείλατε ταχ(κ)ὴν ἐπιταγὴν διὰ νὰ τὸ λάβετε ταχυδρομικῶς εἰς τὴν διεύθυνσιν πού θὰ ἀναγράψετε εἰς τὴν ἐπιταγὴν.

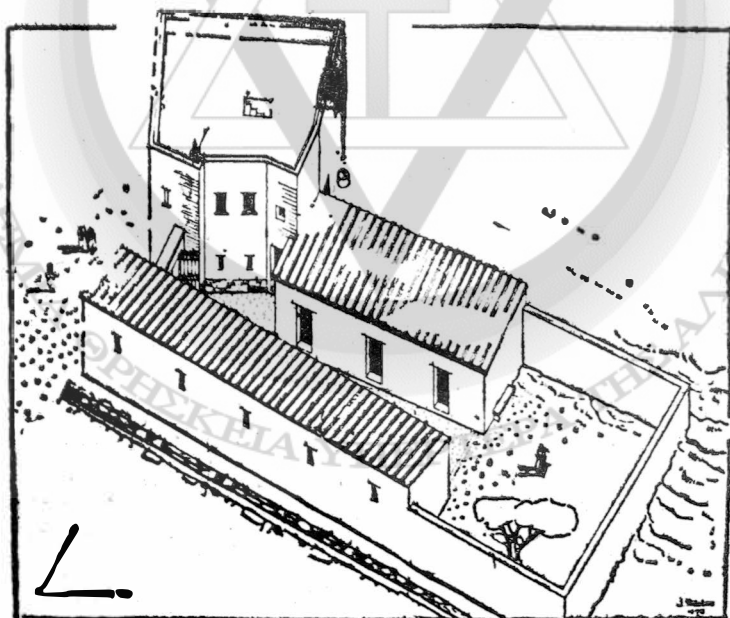

Ἡ φυλακὴ τοῦ Σωκράτους

Ἡ φυλακὴ τοῦ Σωκράτους ταυτίζεται μὲ τὸ «Πῶρινο κτίριο», πὸ ἀπεκαλύφθη ἀπὸ τὴς ἀνασκαφῆς τῆς Ἀμερικανικῆς Σχολῆς Κλασικῶν Σπουδῶν (τὴν δεκαετία τοῦ '40) καὶ πὸ εὐρίσκειται μετὰ ξὺ τῆς θόλου τῆς ἀρχαίας Ἀγορᾶς καὶ τοῦ λόφου τῆς Πνύκας. Τὴν ἀποψη αὐτὴ ὑποστηρίζει ὁ καθηγητῆς Εὐγένιος Βάντερπουλ, μὲ βάση τὰ στοιχεῖα τῶν Πλατωνικῶν διαλόγων. Ὅχι — λοιπὸν

— στὸ γνωστὸ σπήλαιο κάτω ἀπὸ τὸν λόφον τοῦ Φιλοπάππου.

Ἡ φυλακὴ τοῦ Σωκράτους ἦταν στὸ κτίριο πὸ ἐχρησιμοποιοῦτο ὡς «δημόσιον δεσμωτήριον». Σ' αὐτὸ τὸ «Πῶρινο» κτίριο (λόγω τῆς κατασκευῆς του ἀπὸ πωρολίθους) εὐρέθησαν 13 μικρὰ ἀγγεῖα 4 πόντων ὕψους. Καθένα τους χωροῦσε δύο γραμμάρια κώνειον διαλυμένο σὲ νερὸ. Ἐπομένως, κάθε ἀγγεῖακι χωροῦσε τὴν ἀπαι-

Ἀναπαράσταση τοῦ Δημοσίου Δεσμωτηρίου τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν

τουμένη δόση για έναν κατάδικο. "Ένα άναπάντεχο εύρημα που επιβεβαιώνει τις υποθέσεις του κ. Βάντερπουλ, ήταν ένα άγαλματίο, αρκετά κατεστραμμένο, του ίδιου του Σωκράτη, που θρέθηκε μές στο Παράρτημα του Δεσμωτηρίου. 'Ανήκει στον τύπο του Σωκράτους, που εκτίθεται στο Βρετανικό Μουσείο. Μπορεί να διερωτηθῆ κανείς τι χρειάζοταν ένα άγαλματίο του φιλοσόφου μές στο Δεσμωτήριο. 'Εδώ υπενθυμίζει ο κ. Βάντερπουλ ότι αναφέρεται πώς πολύ γρήγορα μετά την έκτέλεση του Σωκράτους οι 'Αθηναίοι μετανοίωσαν για τὸ άνοσιούργημά τους, γι' αυτό και τιμώρησαν τους τρεις κατηγορούς του κι άργότερα του ἔστησαν ένα άγαλμα στο Πομποῖο. 'Ίσως κάποιος από τους υπαλλήλους του Δεσμωτηρίου θέλησε να ἔχη ένα μικρὸ αντίγραφο του άγάλματος του φιλοσόφου, μέσα στον χῶρο, ὅπου του εἶχε γίνει τὸ φρικτὸ ἀδίκημα.

.. "Όλα τὰ στοιχεῖα πείθουν πὼς ὁ κ. Βάντερπουλ σωστὰ ἔχει ταυτίσει τὸ Πῶρινο Κτίριο μὲ τὸ Δεσμωτήριο τῆς 'Αθήνας.

'Η ανακοίνωσις του κ. Βάντερπουλ — ἡ ὁποία ἔγινε στὴν 'Αμερικὴ τὰ τέλη Δεκεμβρίου — θὰ ἐπαναληφθῆ στὴν 'Αθήνα συντόμως. 'Ἡδὴ ἄρχισε κίνησις γιὰ τὴν πλήρη ἀποκατάστασις του ἀρχαίου μνημείου γιὰ ν' ἀποτελέσει τόπον ἀποτίσεως τιμῶν.

(Περὶσσότερες λεπτομέρειες στὸ ἄρθρο τῆς κ. 'Αθηνᾶς Γ. Καλογεροπούλου, «Καθημερινή» 1 Φεβρ.)

«Κοιλάδα τῶν Ρόδων»

'Ο ἔγκριτος δικηγόρος καὶ λογοτέχνης κ. 'Ανδρέας Λ. Παπανδρέου ἔκαμε στὴν μεγάλη αἴθουσα τοῦ «Παρνασσού», τὴν Τρίτη 20 'Ιανουαρίου, μία πολὺ ἐνδιαφέρουσα ανακοίνωσις γιὰ τὰ γνωστὰ ἤδη κείμενα τοῦ παλαιοῦ κεντροευρωπαίου στοχαστοῦ Παύλου 'Αμεδαίου Ντῆναχ, που ἔχουν ἐκδοθῆ καὶ στὴν 'Ελλάδα, σὲ λογοτεχνικὴ μετάφρασις τοῦ καθηγητοῦ κ. Γ. Παπαχατζῆ, μὲ τὸν τίτλο «'Η Κοιλάδα τῶν Ρόδων», σὲ δυὸ τόμους.

Τὰ πρωτότυπα κείμενα τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ καὶ ἐκλεκτοῦ διανοητοῦ Ντῆναχ, γραμμένα στὰ γερμανικὰ στὰ 1923 - 1924, εἶχανε δώσει μιὰν ὠραία κι' αἰσιόδοξη εἰκόνα τῆς ἐξελικτικῆς πορείας τοῦ δυτικοευρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ γιὰ τὰ μελλοντικὰ χρόνια, γιὰ πολὺμακρὰ χρονικὰ διαστήματα. Τὸ ἀντίθετο, δηλαδὴ, πρὸς τὸν ἐπίσης γερμανόφωνο 'Όσβαλτ Σπένγκλερ ὁ ὁποῖος, τὴν ἴδια περίπτωσι ἐποχῆ, στὸ δίτομο ἔργο του «Τὸ λυκῶφως τῆς Δύσεως» (1918 - 1922) εἶχε κηρύξει τὴν ἀπαισιόδοξη προαναγγελία του ὅτι ὁ δυτικὸς πολιτισμὸς ἔχει πιά ξεπεράσει τὰ στάδια τῆς ἀκμῆς του, ὅτι ἡ μεγάλη του δόξα ἀνάγεται στὸ παρελθόν (19ος αἰώνας) κι ὅτι προσεχῶς θὰ μετατραπῆ σ' ἓναν ἄψυχο μονόπλευρο τεχνικοοικονομικὸ πολιτισμὸ, στερημένος ἀπὸ τὸν πλοῦτο τῶν ἡθικῶν καὶ πνευματικῶν ἀξιῶν τοῦ ἐνδοξοῦ παρελθόντος του, καὶ περιοριζόμενος μονάχα σὲ ὑλικά (οικονομικὰ καὶ τεχνολογικὰ) πολιτιστικὰ ἐπιτεύγματα.

'Ο Ντῆναχ ὁραματίζεται τὴ

νέα 'Αναγέννηση στους πνευματικούς τομείς και την συνακόλουθη άνοδο όλοένα, σέ τρόπο πού θαρθῆ καθώς λείι. Ένα καινούργιο άπόγειο, με νέες λαμπρές σελίδες ιστορικής πορείας μεγάλης άκμῆς. Και μάλιστα ισχυρίζεται ο Ντήναχ στά κείμενά του ότι χάρη σ' ένα άπ' τά πιό σπάνια φαινόμενα παραψυχολογίας, όχι μονάχα τά πιστεύει αυτά τά αϊσιόδοξα κι έλπιδόφορα περιστατικά, αλλά, κάτι παραπάνω, τά «είδε» και τά «έζησε», κάνοντας έτσι μιά τολμηρή παρέκκλιση από τήν «θετική μέθοδο» πού έπικρατεί στήν σύγχρονη έπιστήμη κι άπ' τήν καθιερωμένη — σύμφωνα με τήν κατ' άνδρωπο σύλληψη — γραμμική πορεία και δομή τών χρονικών διαστημάτων. Σ' αυτό τό τελευταίο θυμίζει πολύ ανατολικές και πυθαγόρειες δεξασίες για άνευσαρκώσεις, θέματα δηλαδή με τά όποία ασχολούνται και σήμερα ο Τεκτονισμός και ή Θεοσοφική κίνησης, εις δε τό έξωτερικό και οι 'Εταιρίες ψυχικών έρευνών.

Ό κ. Άνδρέας Λ. Παπανδρέου έχειρίσθη τό θέμα του τόσο από άποψη κριτική τῆς λογοτεχνικής αξίας του έργου, όσο και από πλευρά περιγραφική τῆς έξελικτικής πορείας του δυτικού πολιτισμού. Γιατί — και για όσους ακόμα δέν πιστεύουν τίποτα. πού νά σχετίζεται με «άνανήσεις προ-πάρθεως» και με διαδοχικές μετενσαρκώσεις στήν ανθρώπινη ύπσταση — τό έργο είναι έξαιρετικά ενδιαφέρον, σάν ένα κήρυγμα μελλοντολογικό, σάν ένα θαυμάσιο ταξίδι στήν Εύρώπη τῆς συγκεκριμένης εκείνης μακρινῆς μελλοντικής εποχῆς. Και μάλιστα πιό

ένδιαφέρον σήμερα, πού ή 'Ελλάδα μας δέν είναι πιά 'Ανατολή, αλλά άνήκει από άποψη πολιτιστική στον έναίο δυτικοευρωπαϊκό χώρο.

Χάϊζενμπεργκ

Τήν 1η Φεβρουαρίου απέθανε στο Μόναχο ο Βέρνερ Χάϊζενμπεργκ, Νόμπελ τῆς Φυσικής τού 1932.

Ό Χάϊζενμπεργκ έγινε διάσημος με τήν «θεωρία τῆς άβεβαιότητας». Είναι άδύνατο — έγραψε — νά γνωρίζουμε τήν φυσική πραγματικότητα με πλήρη τρόπο σε μιá δοσμένη στιγμή, επειδή και ή ίδια ή παρατήρησης τροποποιεί αυτή τήν πραγματικότητα. Είναι άδύνατο νά προσδιορίσουμε τήν θέση και συγχρόνως τήν ταχύτητα ενός σωματιδίου τήν ίδια στιγμή, δέν μπορούμε παρά νά ξερώμε τήν μιá ή τήν άλλη. "Όταν παρατηρούμε ένα σωματίδιο σημαίνει ότι παρατηρούμε ένα άντικείμενο πού έχει διαταραχθῆ από τά φώς, με τόν βομβαρδισμό τών φωτονίων. "Έτσι, «τό αποτέλεσμα ενός πειράματος πάνω σ' ένα σωματίδιο δέν μπορεί νά προλεχθῆ. Αυτό πού μπορεί νά είναι γνωστό εκ τών προτέρων είναι ένας κατάλογος διαφορών πιθανών αποτελεσμάτων». 'Η φυσική έγινε πιθανολογική και ή πραγματικότητας άποτελεί «ένα σύνολο δυνατοτήτων ικανών νά οδηγήσουν σε μετρήσιμες τιμές σ' ένα δοσμένο πείραμα». Τό πείραμα μοιάζει τότε με «ένα ιδιαίτερο διηγητήρα... πού φιλτράρει τήν πραγματικότητα, δηλαδή τήν σωρεία πιθανοτήτων». 'Η φυσική δέν θά ναι πιά αυτή πού ήταν, και έάν οι παλιές θεωρίες

τοῦ Νεύτωνα ἐξακολουθοῦν νὰ ἐφαρμόζονται στὴν μακροσκοπικὴ κλίμακα κατὰ προσέγγισιν, ἔπαψαν νὰ ἰσχύουν στὴν ἀτομικὴ θεωρία.

Οὐράνιος διάλογος

Βραβεῖον «Ἐλευθέρου διαλόγου» ἀπένευμε ἡ Ἑλληνικὴ Ἑταιρεία δημοσίων σχέσεων στὸν Μητροπολίτη Χαλκηδόνος Μελίτωνα γιὰ τὴν συμβολὴ του στὴν ἀνάπτυξιν σχέσεων Ἐνότητος μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ὁ τιμηθεὶς πρῶτος τῆ τάξει Μητροπολίτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως στὴν εὐχαριστήριον ἀπάντησίν του, μεταξὺ τῶν ἄλλων, εἶπε:

«Εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν, συγχεκριμένως εἰς τὴν Γένεσιν, μελετῶντες τὴν δημιουργίαν τοῦ κόσμου, πληροφορούμεθα, ὅτι ὅλα τὰ ἄλλα ἐδημιουργήθησαν δι' ἐνὸς λόγου τοῦ Θεοῦ εἰς ὕψος προσταγματος: «γεννηθήτω». Ὅταν ὁμῶς ἤλθεν ἡ στιγμή, ἡ μεγάλη στιγμή τῆς δημιουργίας τῆς εἰκόνος τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ τοῦ ἀνθρώπου, ἀμέσως τὸ ὕψος καὶ ἡ προσταγὴ ἤλλαξαν. Προφανῶς αἱ 3 ὑποστάσεις, τὰ τρία πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος, συνῆλθον εἰς σοβαρὰν διαβούλευσιν, εἰς τρίλογον. Καί, λοιπόν, συνεπεῖα τούτου ἐδημιουργήθη ὁ ἀνθρώπος. Εἰς τὴν Γένεσιν, μόνον διὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ ἀνθρώπου, χρησιμοποιεῖται διὰ πρώτην φορὰν ὁ πληθυντικός: «ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν».

»Τὴν θείαν ταύτην ἀπὸ διαλόγου προέλευσιν τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου, μάλιστα δὲ παντὸς ὅ,τι ἔχει σχέσιν μὲ τὴν τελειότητά του,

παντὸς ὅ,τι ἔχει σχέσιν μὲ τὴν εὐρεσιν τῆς ἀληθείας τοῦ συνάπτεται ὀργανικῶς καὶ ἀπολύτως μὲ τὴν τελειότητα τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, συνέλαβεν ἓνα ὕψιστον πνεῦμα προχριστιανικῶς, ὁ Πλάτων.

» Ἀνύποπτος ὁ Πλάτων παρέδωκε τὴν ἱερὰν ταύτην τέχνην τοῦ διαλόγου εἰς τοὺς Ἑλληνας Πατέρας τῆς Ἀνατολῆς, εἰς τὴν ἑλληνικὴν Ὀρθοδοξίαν, δηλαδὴ εἰς ἡμᾶς. Ἡμεῖς οἱ ἄλλοι, οἱ ἐπίγονοι, εἴμεθα ἀπλῶς οἱ ἀκολουθοῦντες τὸν Θεὸν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ, τὸν Πλάτωνα καὶ τοὺς Ἑλληνας Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς. Ἀκολουθοῦντες, ἐπομένως, τὴν σοφίαν τοῦ διαλόγου, ἐπόμεθα τῇ θείᾳ σοφίᾳ καὶ τῇ ὑψίστῃ ἀνθρωπίνῃ τοιαύτῃ. Διὰ τοῦτο καὶ πιστεύομεν εἰς τὸν διάλογον, ὡς εἰς τὸ μόνον μέσον διερευνησεως, ἐξευρέσεως καὶ διατυπώσεως τῆς ἀληθείας, μάλιστα δὲ ὡς ὄντως ὄργανον διὰ τὴν συνέχισιν τῆς κατ' εἰκόνα Θεοῦ δημιουργικῆς καὶ ἀπολυτρωτικῆς ἀποκαταστάσεως τῆς μεγαλυτέρας ἀξίας τῆς ὅλης δημιουργίας, ἤτοι τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου».

Καὶ κατέληξε:

«Ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς ἀποστολῆς ταύτης, ὡς Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, εἴμεθα ὄργανον τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν καταλλαγὴν καὶ τὴν εἰρήνην τῶν ἀνθρώπων ὅλων πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς ἀλλήλους».

«Κίτρινα» φύλλα

Κατὰ σύμπτωσιν ὁ Μητροπολίτης Θυατείρων ἔδωσε, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπισκέφews του στὴ Θεσσαλονίκη, τὸν Ἰανουάριον, συνέντευξιν στοὺς ἐκπροσώπους τοῦ

τύπου. Μεταξύ άλλων, τὸν ἐρώτησαν ἂν ξέρη ὅτι ἐκκλησιαστικὰ ἔντυπα στὴν Ἑλλάδα ἔχουν πολλές φορές δημοσιεύσει σχόλια ἐναντίον του ὡς «νεωτεριστοῦ».

ΑΠΑΝΤ.: Τὰ θεωρῶ κίτρινα φύλλα.

ΕΡΩΤ.: Εἶναι, ὅμως, φύλλα καθαρὰ ἐκκλησιαστικά, μὲ ἀναγνωστικό κοινὸ χριστιανὸς τῆς ὀρθόδοξης ἐλληνικῆς ἐκκλησίας.

ΑΠΑΝΤ.: Ἐγὼ τὰ θεωρῶ κίτρινα φύλλα, τὰ ὅποια δὲν ξέρουν τί θὰ πῆ ἐκκλησία, μήτε ἀπὸ ζωὴ τῶν χριστιανῶν.

Τὰ 100 χρόνια τῆς Θ.Ε.

Μὲ τὴν εὐκαιρία τῶν 100 ἐτῶν τῆς θεοσοφικῆς Ἑταιρίας, μεταδίδεται ἀπὸ τὸ Ἄντυαρ ὅτι ἐκυκλοφόρησαν διάφορα διαφημιστικά. Ἡμερολόγια τοίχου μὲ τοπία τῆς Ἰνδίας καὶ τσέπης, πορτοφολάκια, ἀλυσίδες κλειδιῶν, τηλεφωνικοὶ κατάλογοι, σεרבίτσια τσαγιοῦ κ.ἄ.

Γραμματόσημα

Τὰ ταχυδρομεῖα τῆς Ἰνδίας ἐξέδωσαν εἰδικὸ γραμματόσημο γιὰ

τὰ 100 χρόνια τῆς θεοσοφικῆς Ἑταιρίας, πού ἦταν ἓνα γεγονός γιὰ τὴν χώρα καὶ ἔδρα τῆς Θ.Ε.

Στὸ μέσον περιβαλλόμενον μὲ

τὰ χρώματα τῆς ἱρίδος (ὡς σύμβολον τῆς ἐσωτερικῆς ἐνότητας τῶν θρησκειῶν), εἰκονίζεται τὸ ἔμβλημα τῆς Θ.Ε. καὶ ἀγγλιστὶ τὸ σύνθημα «οὐδεμία θρησκεία ὑπερτέρα τῆς Ἀληθείας».

Ὁ Ἰησοῦς στὸ Βερολίνο

«Ὁ Ἰησοῦς στὸ Βερολίνο» εἶναι ὁ τίτλος ἐνὸς κλασσικοῦ δράματος, πού θὰ σκηνοθετηθῆ τὸ φθινόπωρο στὴν Ἀθήνα, μὲ προοπτικὴ νὰ μεταφερθῆ ἀργότερα στὸ Λονδίνο. Τὸ κύριο πρόσωπο τοῦ δράματος εἶναι — ἀπλῶς — συνώνυμος τοῦ Χριστοῦ ἀλλὰ ἀπολύτως σχετικὸ μὲ τὴν διδασκαλία τοῦ Ναζωραίου Διδασκάλου τῆς Ἀγάπης. Εἶναι ἓνας κοινὸς σύγχρονος ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος, μὲ τὸν σύντροφό του Λεοντρί (τὸν δημοσιογράφο πού σκοτώθηκε στὸ Βιετνάμ) γυρίζουν τὸν κόσμο γιὰ νὰ διαπιστώσουν πόση σχέση ἔχει σήμερα ὁ κόσμος μὲ τὴν εἰρήνη, πού ἐκήρυξε ὁ Χριστὸς πρὶν 2.000 χρόνια. Παντοῦ διαπιστώνουν βία καὶ ἀγωνίζονται γιὰ τὴν ἀποτίναξι τῆς. Ὅταν ὁ Λεοντρί σκοτώνεται, ὁ Ἰησοῦς συνεχίζει.

Στὸ τέλος, ἐκτελεῖται ἀπὸ τοὺς Κού - Κλουξ - Κλὰν σ' ἓνα χωρὶὸ Νέγρων τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Καὶ ὁ θάνατός του παίρνει συμβολικὸ χαρακτήρα καθὼς τὸν χτυποῦν μ' ἓνα σταυρὸ.

Εἶναι μιὰ κατακραυγὴ ἐναντίον τῆς βίας, σὲ μορφή «μιοῦζικαλ».

Θὰ σκηνοθετηθῆ τὸ ἔργο ὁ ἀγγλος Βίκτωρ Σπινέττι. Τὴν μουσικὴ γράφει ὁ Γιώργος Χατζηνάσιος. Ὁ Νίκος Πετρόπουλος θὰ κάμῃ τὰ σκηνικὰ καὶ τὰ κοστοῦμια.

Ἰπολογίζεται ὅτι τὸ ἔργο θὰ κυκλοφορήσῃ καὶ σὲ μυθιστόρημα.

Ναός του 'Αχενατόν

'Αμερικανική ομάδα αρχαιολόγων του πανεπιστημίου της Πενσυλβανίας, η οποία διενεργεί ανασκαφές στην Αίγυπτο, ανέκαλυψε τὰ θεμέλια ενός ναού, πού είχε κτισθῆ ἀπὸ μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ ἐνδιαφέρουσες μορφές τῆς Αἰγύπτου, τὸν Φαραὼ 'Αχενατόν. Ὁ ναός εὐρίσκεται στὶς Θῆβες, ὅπου ὑπάρχει τὸ συγκρότημα ναῶν τοῦ Κάρνακ, κοντὰ στὸ Λούξορ, στὴν Ἄνω Αἰγύπτο. Εἶναι ἡ πρώτη φορά πὸ ἀνευρίσκεται ναός αὐτοῦ τοῦ Φαραὼ. Ὁ 'Αχενατόν βασίλευε ἀπὸ τὸ 1369 ὡς τὸ 1352 π.Χ., ἦταν μονοθεϊστής καὶ κατήργησε τὶς χιλιάδες τῶν θεῶν, στοὺς ὁποίους πίστευαν οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι, ὅπως λένε οἱ πηγές. Εἶχε κτίσει, στὶς Θῆβες ὀκτὼ ναούς, πρὸς δόξαν τοῦ μοναδικοῦ θεοῦ. Οἱ διάδοχοί του, ὁμως, τὸν θεωροῦσαν ὡς ἐπικίνδυνο αἰρετικὸ καὶ ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατό του ἀποκατέστησαν τὸν πολυθεϊσμό. Ὅλοι οἱ ναοί, πὸ εἶχαν κτισθῆ, κατεδαφίσθηκαν. Κανένας ἀπὸ τοὺς ναοὺς αὐτοὺς δὲν εἶχε θρεθῆ μέχρι πρὸ δέκα ἐβδομάδων, ὅταν ἡ ομάδα τῶν αρχαιολόγων τοῦ πανεπιστημίου τῆς Πενσυλβανίας, με διευθυντὴ τὸν καθηγητὴ Ντόναλντ Ρέντφορντ, ἀνεκάλυψε τὰ θεμέλια ἐνὸς μακροῦ τείχους καὶ ἀνέσυρε περὶ τὰ 100 τεμάχια ἐνὸς διακοσμητικοῦ ἀναγλύφου, ἕνα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἔγραφε, ὅτι τὸ κτίσμα ἦταν ὁ ναός Τζέμπα 'Ατόν.

Ὁ Γολγοθᾶς

Ὁ Ἕλληνας ἀρχιτέκτων Δρ. Χρῆστος Κατσιμπίνης πὸ διευθύνει τὶς ἀνασκαφές στὸ Ναὸ τοῦ

'Αγίου Γάβρου, ὑπολογίζει ὅτι θὰ ἀποκαλυφθῶντο στοὺς προσκνητάς τοῦ θὰ ἐπισκεφθοῦν τὸ Πάσχα τοὺς Ἁγίους Τόπους, τὴν ἀνατολικὴν πλαγιά τοῦ Γολγοθᾶ, ὅπου ἐσταυρώθηκε ὁ Χριστός. Πρὸς τὸ παρὸν ἡ γύρω περιοχὴ εἶναι ἀπαγορευμένη γιὰ τὸ Κοινὸ καὶ τοὺς φωτογράφους, γιὰ νὰ προστατευθῆ ἀπὸ τοὺς κυνηγοὺς ἀναμνηστικῶν, ὅπως γράφει ἡ «Σάνταιη Τάιμς», πὸ ἐδημοσίευσε τὴν εἶδηση.

Ὁ λόφος πᾶνω στὸν ὁποῖον ἐσταυρώθηκε ὁ Χριστὸς ἀνεκαλύφθη ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς ἀρχαιολόγους γύρω στὰ 1600. Ὁ τόπος τοῦ μαρτυρίου τοῦ Χριστοῦ δὲν ἀμφισβητήθηκε οὔτε ἀπὸ τοὺς Ρωμαιοκαθολικούς, οὔτε ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες Ὀρθοδόξους, οὔτε ἀπὸ τοὺς Ἀρμένιους Χριστιανούς. Οἱ ἀρχαιολόγοι ἀνεκάλυψαν στοιχεῖα πὸ πείθουν ὅτι ὁ λόφος τοῦ Γολγοθᾶ ἦταν ἀκριβῶς ἔξω ἀπὸ τὰ βόρεια τείχη τῆς πόλεως. Ἀπὸ τὶς ἀνασκαφές προκύπτει ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν ἐσταυρώθηκε σὲ ἐρημικὸ λόφο ἀλλὰ κοντὰ σὲ πολυσύχναστο δρόμο, πὸ ὠδηγοῦσε ἔξω ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὰ πλήθη παρηκολούθησαν τὴν σταύρωση ἀπὸ τὰ τείχη πὸ ἦσαν μερικὰ μόνο μέτρα μακρὰ.

Ἡ Ἀτλαντίδα πάντα

Ἡ ἐξερεύνησις πὸ ἐγίνε τὸ 1971 στὸν Ἀτλαντικὸ ἀπὸ τὴν γαλλο - ἀμερικανικὴ ἀποστολὴ «Φαίημος» — τῆς ὁποίας δημοσιεύονται τώρα τὰ πορίσματα — ἐπαληθεύει μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ ἐκπληκτικὲς ἐπιστημονικὲς θεωρίες: τὴν καλουμένη «θεωρία μετατοπίσεως τῶν ἠπείρων». Σύμφωνα με

τὴν θεωρία αὐτή, ἡ Ἀμερικὴ ἀπομακρύνεται προοδευτικῶς ἀπὸ τὴν Εὐρώπη κατὰ ἓνα ἑκατοστόμετρον τὸ χρόνο, ἡ Ἐρυθρὰ Θάλασσα μεγαλώνει ὀλοένα καὶ θὰ γίνῃ κάποτε ὠκεανός, τὰ βρετανικὰ νησιά θὰ ἐνωθοῦν στὸ μέλλον μὲ τὴν ἠπειρωτικὴν Εὐρώπη, ἐνῶ, ἀντιθέτως, ἡ Καλιφόρνια θὰ ἀποσπασθῇ ἀπὸ τὴν ἀμερικανικὴν ἠπειρο καὶ θὰ ἀποτελέσῃ νησί στὸν Εἰρηνικό.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐξερρευνητικῆς αὐτῆς ἀποστολῆς, ποὺ ἐπροχώρησε σὲ βάθος 3.000 μέτρων. στὰ ἀνοικτὰ τῶν Ἄζωρων, οἱ γεωλόγοι κατέρωθον νὰ φωτογραφήσουν καὶ νὰ μελετήσουν τὸν φλοιὸ τῆς Γῆς «ἐν τῇ γενέσει του». Ἐπεβεβαίωσαν, ἔτσι, κατηγορηματικῶς τὴν ὀρθότητα τῆς παλαιᾶς θεωρίας περὶ μετατοπίσεως τῶν ἠπείρων.

Κατὰ τὴν θεωρία αὐτή, πρὶν 500 ἑκατομμύρια χρόνια. ὅλα· αἱ ἠπειροὶ τῆς Γῆς ἦταν ἐνωμένες σὲ μιὰ συνεχῆ μάζα ξηρᾶς. Ἡ μάζα αὐτή, ὑπὸ τὴν πίεση τοῦ ὑποκειμένου μάγματος (τοῦ λειωμένου, διὰ πύριου ὕλικου, ποὺ ἀποτελεῖ τὰ ἔγκυατα τῆς Γῆς), ἔσπασε τὴν τεραστίαν «τεμάχη», ποὺ ἄρχισαν — καὶ συνεχίζουν ὀλοένα — νὰ μετατοπίζονται, πλεόντας ἐπάνω στὸ ρευστὸ μάγμα, ὅπως τὰ παγόβουνα στὸν ὠκεανό. Ἀνάμεσα στὰ «τεμάχη» αὐτὰ, γεννιοῦνται καὶ ἐξοφανίζονται· οἱ ξηρὸς τῆς Γῆς. Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, τὸ μάγμα ἀνεβάζει στὴν ἐπιφάνεια νέες ξηρὸς, ὅπως συμβαίνει στὸ βυθὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη καταποντίζονται κομμάτια ξηρᾶς στὰ ἔγκυατα τῆς Γῆς, ὅπως συμβαίνει στὸν Εἰρηνικό. Στὶς ἐξαιρετικὰ ἀργές, ἀλλὰ καὶ ἀφάνταστα σταθερές αὐ-

τὲς κινήσεις ὁφείλονται οἱ σεισμοὶ καὶ οἱ ἐκρήξεις ἠφαιστείων.

Πενήντα φορές, ἐπιέατες τοῦ γαλλικοῦ θαυσοκράτους «Ἀρχιμηδῆς», τοῦ ἀμερικανικοῦ ὑποβρυχίου «Ἄλδριν» καὶ τοῦ γαλλικοῦ ὑποβρυχίου δίσκου «Κυάνα» καταδυθήκαν στὶς πιὸ μυστηριώδεις τοποθεσίες τῆς ὑδρογείου: στὸ στενὸ φεράγγι τῆς κοιλάδας, ποὺ διασχίζει, σὲ μῆκος περίπου 20.000 χιλιομέτρων, τὴν ἠφαιστειακὴ ὄρσειρα, στὸ κέντρο τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Ἐκεῖ μέσα σ' ἓνα ἀσύλληπτο τοπιὸ τῆς κοσμογονίας, παρακολούθησαν καὶ φωτογράφησαν γιὰ πρώτη φορά, τὴ ζωὴ τῆς Γῆς.

Κατὰ τοὺς γεωλόγους — μιὰ ἀκόμη θεωρία στὴν «Ἀτλαντιδολογία» — ἡ Ἀτλαντὶς δὲν ἦταν ποτὲ μιὰ ἠπειρος, ποὺ καταποντίσθηκε στὸν Ἀτλαντικὸ Ὁ Ἀτλαντικὸς δὲν εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς ἐγκατακρημνίσεως, ἀλλὰ σχηματίσθηκε μὲ τὴν ἀπομάκρυνση τῆς Ἀμερικῆς ἀπὸ τὴν Ἀφρική, δύο «τεμαχίων», ποὺ ἦταν ἄλλοτε ἐνωμένα ὅπως ἀπδεικνύεται ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴ ὁμοίων ἀπολιθωμάτων στὶς ἀπέναντι ἀκτὲς τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

«Δὲν ὑπῆρξε»

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ γνωστός ἐρευνητὴς τῶν θαλασσίων βυθῶν κ. Ζὰκ Κουστῶ, ὁ ὁποῖος ἐρεύνησε τελευταίως τὴν περιοχὴ Κρήτης καὶ Ἀντικυθέρων ἐρωτήθηκε ἂν θὰ κάμῃ ἐρευνες γιὰ τὴν Ἀτλαντίδα.

Ὅχι — ἀπήνητσε — διότι ποτὲ δὲν ὑπῆρξε. Πρόκειται περὶ μύθου, ἀλλὰ θὰ εἰμεθα εὐτυχεῖς νὰ βροῦμε τὴν ἀρχὴ τοῦ μύθου.

Δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει ἡ Ἄτλαντίδα. Μᾶς ἐνδιαφέρει μόνο ὁ κάθε πολιτισμὸς ποὺ ἐξαφανίσθηκε, χωρὶς νὰ ἀφήσῃ ἶχνη.

Δύο αἰωνόβιες

Στὸ Νιού Μπρίταιν τῆς ἀμερικανικῆς πολιτείας Κοονεκτικούτης ὁ Ἔντιθ Νόρθραπ καὶ ἡ Ἔντα Γκίπνευ εἰσήλθαν στὸ 100ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας των. Ἐδήλωσαν ὅτι ἓνα ἀπὸ τὰ μυστικά τους γιὰ τὴν μακροβιότητά τους, εἶναι ἡ προτίμησίς των γιὰ τὰ λαχανικά.

Ἡ Ἔντιθ Νόρθραπ ἐδήλωσε ὅτι τὰ λαχανικά ἦταν ἡ κυριώτερή τους τροφή, ὅταν μεγάλωναν στὸ οἰκογενειακό τους ἀγρόκτημα, στὸ Γουίνδσορ.

— Ἡ ἀδελφή μου καὶ γώ, ἀγαπούσαμε βρασμμένα φασόλια μὲ καλαμπόκι. Ἡ μητέρα μου ἔκανε το φαγητὸ αὐτὸ μὲ γάλα καὶ ἦταν νοστιμώτατο.

Προσέθεσε ὅτι αἱ δύο ἀδελφές δὲν ἐκάπνισαν ποτέ (ἂν καὶ καλλιεργοῦσαν καπνὸ) καὶ δὲν ἦσαν ποτέ ποτὰ οἰνοπνευματώδη.

«Θανατολογία»

Ἰδρύθηκε στὸ Παρίσι μιὰ «Ἐταιρία Θανατολογίας» ἀπὸ τὸν καθηγητὴ τῆς Σορβόνης κ. Λουί - Βενσάν Τομάς, ὁ ὁποῖος ἐξέδωσε καὶ ἓνα ὀγκῶδες βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀνθρωπολογία τοῦ θανάτου», μὲ στοιχεῖα γιὰ τὸν τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖον οἱ ἄνθρωποι, κατὰ καιροὺς καὶ τόπους, ἀντιμετώπιζαν καὶ ἀντιμετωπίζουν τὸν θάνατο,

«Κάθε πολιτισμὸς - γράφει - ἀποτελεῖ ἓναν τρόπο ἀντιδράσεως στὸ θάνατο. Οἱ κοινωνίες καθορί-

ζονται ἀπὸ τὴ στάση τους ἀπέναντί του. Δεῖξε μου πῶς πεθαίνεις γιὰ νὰ σοῦ πῶ ποιὸς εἶσαι. Οἱ σημερινές κοινωνίες ἀρνούνται νὰ ἀντιμετωπίσουν καὶ νὰ παραδεχθοῦν τὸν θάνατο κι ἀντίθετα προσπαθοῦν νὰ τὸν ἀποκλείσουν καὶ νὰ τὸν ξεχάσουν. Ἡ λατρεία τῶν νεκρῶν χάνεται ἢ ἔχει χαθεῖ. Οἱ νεκροὶ ἐνταφιάζονται, στὰ γρήγορα, σὲ κοιμητήρια, συχνὰ μακριὰ ἀπὸ τὰ κέντρα τῶν πόλεων. Ἡ Ἐκκλησία κάνει ὀλοένα καὶ πιὸ λίγα μνημόσυνα γιὰ τοὺς πεθαμένους. Ὁ θάνατος ἔγινε ἓνα ταμποῦ. Τὸ πένθος τῶν ἄλλων προκαλεῖ δυσφορία καὶ φόβο καὶ συχνὰ σιωπή. Καθὼς φαίνεται ὁ δυτικὸς ἄνθρωπος ἔπαψε νὰ πιστεύει στὴν ἐπιβίωση. Ὁ θάνατος τοῦ φαίνεται ὅταν κάτι ὀριστικὸ.

Ἄν τὰ πορίσματα τοῦ καθηγητοῦ εἶναι βάσιμα, τότε ὁ πολιτισμὸς μας εἶναι σὲ κατάρπωση, διότι ἔχει ὑποχωρήσῃ ἡ πνευματοδοξία τῶν ἀρχαίων διαφωτιστῶν τῆς ἀνθρωπότητος. Ὁ Πλάτων ὠνόμαζε τὴν φιλοσοφία «παιδεία θανάτου» καὶ θεωροῦσε τὴν πίστη, στὴν πνευματικότητα τῆς ἀνθρωπίνης προελεύσεως, ἓνα μεγάλο ἠθικὸ κίνητρο.

Οἱ ἐτοιμοθάνατοι

Φαίνεται, ὅμως, ὅτι τὰ πορίσματα τοῦ Γάλλου καθηγητοῦ δὲν εἶναι ἀκριβῆ. Τούλάχιστον αὐτὸ προκύπτει ἀπὸ διατριβὴ τοῦ γερμανοῦ καθηγητοῦ Λόθαρ Βίτζελ τοῦ Πανεπιστημίου Ἐρλάνγκεν τῆς Νυρεμβέργης, ὁ ὁποῖος ἔκαμε ἔρευνα σὲ 110 νοσηλευομένους τῆς πανεπιστημιακῆς κλινικῆς, στὶς τελευταῖες ἡμέρες καὶ ὧρες τῆς ζωῆς των.

Οι περισσότεροι ήταν ήρεμοι και γαλήνιοι. Το 70% από αυτούς είχαν πλήρη συνείδηση 24 ώρες πριν από τον θάνατό τους και δεν είχαν χάσει το αίσθημα του προσανατολισμού και την αίσθηση του χρόνου. Ένας στους τέσσερις ήταν σε θέση να καταλαβαίνει τις ερωτήσεις που του έδεται και να απαντά ένα τέταρτο πριν να ξεψυχήσει. ●: περισσότεροι από τους μισούς είχαν προαισθανθεί ότι το τέλος τους προσήγγιζε.

●: 56 από τους 73 έτοιμοθανάτους που κατώρθωσαν να συνομιλήσουν με τους γιατρούς για αρκετό χρονικό διάστημα, έδήλωναν ότι ήταν απόλυτα ευχαριστημένοι από τη ζωή τους. "Υστερα οι 51 από αυτούς πίστευαν ότι υπάρχει ζωή στο υπερπέραν. Ο δρ. Βίτζελ έδήλωσε σχετικά με την ψυχική τους κατάσταση:

— "Η θρησκευτική τους πίστις γινόταν όλοένα και σταθερότερη

και έντονώτερη όσο χειρότερε η κατάσταση τους, ενώ η αγωνία για τον θάνατο εμειώονετο συνεχώς. Λίγο πριν από την έλευση του θανάτου οι περισσότεροι διεπίστωναν ότι δεν είχαν ανάγκη από παυσίπονα και στίς τελευταίες τους στιγμές αποκοτούσαν μια καταπληκτική πνευματική διαύγεια και ζωτικότητα.

"Ένας από τους έτοιμοθανάτους, ηλικίας 64 ετών παρεκάλεσε τους γιατρούς να πάψουν νί τον φροντίζουν. Ο δρ. Βίτζελ τον έρωτησε γιατί είχε πεισθεί ότι δεν μπορούσαν πια να τον βοηθήσουν οι γιατροί

— Είναι κάτι που το αίσθάνομαι, απάντησε ο άρρωστος.

Στήν έρώτηση αν πίστευε στην άλλη ζωή, απήντησε:

— "Όχι μονάχα τὸ πιστεύω, ἀλλά τὸ ξέρω καλά.

Ο ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

● "Αρτος

● Ζυμαρικά

● Φρυγανιές

διὰ διαβητικούς

Ζ Ω Γ Ρ Α Φ Ο Υ

ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τά Γραφεία του «Ίλισου», Δραγατσανίου 6, όροφος 6ος, (Πλατ. Κλαυθμώνος), είναι άνοικτά μόνον κάθε Δευτέρα, Τετάρτη και Παρασκευή 9,30—12,30 π.μ. Τηλέφ. Γραφείων 3246—837.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ

Παρακαλοϋμεν άποστέλλετε με ταχυδρομικήν ή τραπεζιτικήν έπιταγήν εις την διεϋθυνσιν: «Κωστήν Μελισσαρόπουλον, Δραγατσανίου 6, Άθήνας, 122». Άποστολαι με τραπεζιτικάς έντολάς μās δυσκολεύουν.

ΑΛΛΑΓΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΝ

Τεύχη άποσταλέντα στους κατωτέρω συνδρομητάς μās, έπεστράφησαν άπό τό Ταχυδρομείον με την σημείωσιν: «μετώκησε» ή «άγνωστος». Παρακαλοϋνται όσοι τούς γνωρίζουν νά τούς ειδοποιήσουν ή νά μās δώσουν τάς διευθύνσεις των.

ΑΘΗΝΩΝ

Σαβ. Βαφειάδης, "Αρνη 12. Κ. Βουτσόπουλος, Μ. Κοτοπούλη 15 - 19. Μιχ. Κακκίνης, "Αΰου 9. Δ. Παπαευσταθίου, Τρίτωνος 30, Π. Φάληρον. Έμ. Πασάς, "Ατλαντος 14. Κ. Πέγκλης, Φορμίωνος 25. Νίκος Χατζηπαναγής, "Υμηττού 126.

ΕΠΑΡΧΙΩΝ

Μιχ. Παπαδόπουλος, Γρ. Ξενοπούλου 5, Θεσσαλονίκη. Πολ. Παπαστεργίου, "Εθν. Τράπεζα, Π. Μελά 6, Θεσσαλονίκη. Γ. Παρασκευάς, Βικέλα 27, "Ηράκλειον. Ν. Τσαγκαράκης, Ποποκριαζή 15, Λάρισα.

ΕΓΚΑΤΕΛΕΙΨΑΝ

ΤΟΝ ΓΗ'ΙΝΟΝ ΒΙΟΝ

Κων. Δημάκης, "Αθήναι
Εύαγ. Λορεντζάτου, "Αθήναι
"Ιωάν. Μπάφας, "Αθήναι
Κων. Γρυμπογιάννης, Λάρισα
Θεοφ. Θεοφανόπουλος, Λαμία
"Ιφιγ. Φράγκου, Μεξικό

ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ ΒΑΣ. ΚΡΙΜΠΤΑ

"Ο κ. Κων. Μπερεδήμας, Καλαμάτα, συνεισέφερεν ύπέρ του ΙΛΙΣΟΥ δρχ 200 εις μνήμην Βασ. Κριμπά.
"Ο ΙΛΙΣΟΣ εύχαριστεί.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

(με τή σειρά λήψεως)

Τάκη Χατζηαναγνώστου: "Ένας πολίτης έλεεινής μορφής (μυθιστόρημα). "Αθήνα 1975
"Επιμελεια Κύπρου Χρυσάνθη: "Ελληνική Κύπρος. Λευκωσία 1976.
"Αποστόλη "Αθανασάκης: "Απειρώταν (ποιήματα). Κύπρος.
Νικ. "Ι. Βαμβακά: Κρήτη και Τεχνολογία.
Δήμου Νούσια: Στοχασμός πάνω στην ποίηση του Γ. Δέπου. "Αθήνα 1976.
Θεοφ. Ν. Μανιά: "Η "Ελληνική γλώσσα. "Ανάτυπον 1976.
Σαράντος Παυλέας: Κατοικημένα όστρακα. Ποίηση. Θεσσαλονίκη 1976.
Κλεοπ. Πρίφτη: Κραυγή του 20ου αιώνα. (Θέατρο — Α' θραβείο Καλοκαιρινείου 1961). "Αθήνα 1976.

Θάνου Κιτσικοπούλου: Τρίμορφο
(ποιήματα). 'Αθήνα 1976.

Demetrius Elias: The Annular Solar
Eclipse of April 29, 1976 Athens
1975.

Κωστή Λυσαρδου: Ποίηση — Θη-
σαυροί της Γνώσης. 'Αθήναι.

Μανώλη Πράτσικα: Η διαμαρτυρία
(διηγήματα). 1976.

Σαχ. Κώνστα: 'Αγάπη, Ζωή, Θεός
Θεσσαλονίκη.

Ευελπ. Λιβεριόδου: 'Εσωτερικαι
'Ανταύγειαι του Πνεύματος 'Αθη-
ναι 1976

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

'Ηπειρωτική 'Εστία (Νοεμ. - Δεκ.,
'Ιαν. - Φεβρ.).

Κρητική 'Εστία ('Ιαν., Φεβρ.)

'Αξιολόγηση ('Ιαν.).

'Ενοριακά Χρονικά ('Ιαν. - Φεβρ.).

Σμύρνα ('Ιαν., Φεβρ.)

'Ο κόσμος της ψυχής ('Ιαν. - Φεβρ.)

Προσανατολισμοί (Μαρτ.).

Περιοδικό 'Ελληνίδων Βορ. 'Ελλάδος
(Μάρτ. - 'Απρ.).

'Ο Φυσιολάτρης (Μαρτ., 'Απρ. -
Μάϊος).

Η Φιλολογική ('Απρ.)

'Αχαϊκά Χρονικά ('Ιαν. - Μαρτ.)

'Ο Κρίκος (Μαρτ. - 'Απρ.)

Βωμοί - 'Ελληνικά Χρονικά (Μαρτ.
- 'Απρ.)

Ίδιοκτητης: Εκδόσεις «Ίλι-
σός» Συν. Π.Ε., Δραγατζα-
νίου 6 'Εκδότης - Διευθυν-
τής: Κωστής Ν. Μελισσαρο-
πουλος, Πλατ. 'Εθνικής Τρα-
πέζης 3, Φιλοθετη Προισταμ
Τυπογραφείου: 'Ιορδ. Α. Ορ-
φανίδης, Πασειδώνος 51, Π.
Φάληρον. Στοιχειοθεσία - 'Εκ-
τύπώσεις: «'Επταλοφος Ε.Π.Ε.
Ζαλοκώστα 5, τηλ. 631 675

Τιμή τεύχους δρχ. 25
'Αθήναι, Μάρτ. - 'Απρ. 1976

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ «ΙΑΙΣΟΥ»

'Αλεξ)πολις: 'Ελ. Γιαννώτας

Βόλος: Γ. Κουκουθίνος

Δρόμα: Φιλ. Τζάλλας

Ζάκυνθος: Ν. Ταμπαλής

'Ηράκλειον: Λ. Κουντή

Θεσσαλονίκη: 'Ιω. Στάσας

Καβάλα: Σ. Ρωμανιάς

Κέρκυρα: 'Αχ. 'Αβραμιδης

Κομοτινή: 'Ι. Σαμουρκασιδης

Λαμία: Κ. Φαλίδας

Λάρισα: 'Αριστ. Σοφίτης

Μυτιλήνη: 'Αριστ. 'Αρμούνας

Ξάνθη: Ευελπις Ράνος

Πάτρα: 'Αθ. Κοντοσάκις

Ρόδος: Μ. Φωσπερης

Σύρος: Π. Ζαραφωνίτης

Χανιά: Ν. Βαρδάκης

'Αμμόχωστος: 'Ανδ. Τσόκκος

Λεμεσός: 'Αντώνιος Στυλιανού

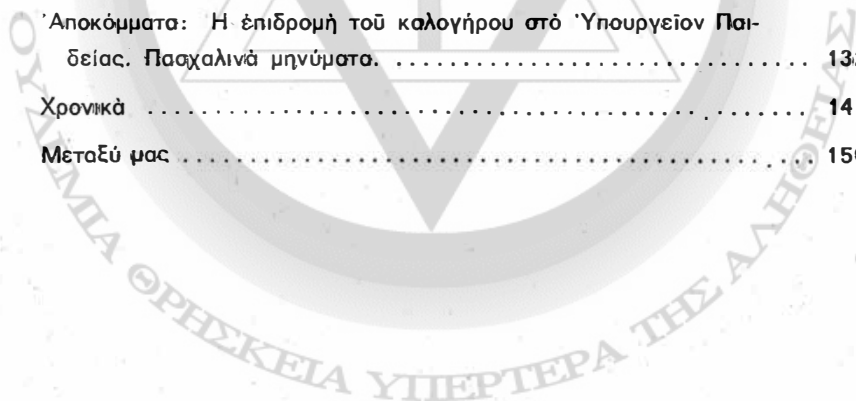
Λευκωσία: 'Αχ. Ζαβαλλής

Πάφος: Κ. Καθητζιώτης

'Ισταμπούλ: Γ. Βακαλόπουλος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ

Συνέντευξις με τόν Παγκόσμιον Πρόεδρον τῆς Θ. Ε.	81
Παν. Ἀναγνώστου: Ὁ Ἀσκληπιός εἰς τήν Μυθολογίαν καί τόν Ἑσωτερισμό	86
Πλατ. Δρακούλη: Ὑγιεινή καί Ἠθική	89
Ἡ ἑορτή τοῦ Λευκοῦ Λωτοῦ	97
Ἐναρκτήριαι προσφωνήσεις Προέδρων Θ. Ε.	98
Ἄνδρ. Λ. Παπανδρέου: Ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀτόμου κατὰ τόν Ἀπόστολον Παῦλον	101
Νικ. Καρβούνη: Ὁ Ὀρθρος τῆς Αὔριον	110
Μαγνητισμός Συντροφικότητος	117
Σαρ. Παυλέα: Ἡ θάλασσα εἶναι ἓνα θαῦμα	119
Ὀδυσ. Λαμπίδου: Ἡ Ὀρφική	121
Ποιητική Ἀνθολογία	129
Ἀποκόμματα: Ἡ ἐπιδρομή τοῦ καλογήρου στό Ὑπουργεῖον Παιδείας, Πασχαλινά μηνύματα.	132
Χρονικά	141
Μεταξύ μας	150

Τὸ ὠραιότερο δῶρο

ΕΝΑ ΚΑΛΟ ΒΙΒΛΙΟ

Βλέπε Τιμοκατάλογον Βιβλίων

εἰς σελ. 2 ἐξωφύλλου

(᾿Αποστέλλονται ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν)

.....

ΕΓΓΡΑΨΕΤΕ ΝΕΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ

Συνδρομὴ 1976 δρχ. 130 (ἐξωτερικοῦ \$ 5.00)

Ἄλλοι οἱ συνδρομηταὶ ἐσωτερικοῦ ἔχουν δικαίωμα
νὰ ἀγοράζουσιν τοὺς τόμους ἐπιλογῆς

A Τριετίας 1956—1957—1958

B Τριετίας 1959—1960—1961

ἕκαστον πρὸς δρχ. 120 ἀντὶ δρχ. 140

.....

Ἡ συνδρομὴ τοῦ 1976 εἶναι δρχ. 130. Διὰ τὸ Ἐξωτερικὸ
\$ 5

Αἱ συνδρομαὶ ἢ ἀντίτιμον βιβλίων νὰ ἀποστέλλωνται μὲ ταχυ-
δρομικὴν ἢ τραπεζικὴν ἐπιταγὴν ἐπ' ὀνόματι Κωστῆ Μελισσαρο-
πούλου, Δραγατσανίου 6, Ἀθήνας 122. Ὅχι ἐπ' ὀνόματι «ΙΛΙ-
ΣΟΥ». Ὅχι μὲ τραπεζικὴν ἐντολὴν.

Ἐκυκλοφόρησε

τὸ βιβλίον

Η ΜΕΤΕΝΣΑΡΚΩΣΙΣ

τοῦ Ἄγγλου συγγραφέως

ΙΡΒΙΝΓΚ ΚΟΥΠΕΡ

Τὸ μεγάλο πρόβλημα

τῆς Μεταφυσικῆς

σὲ ἐκλαΐκευση

ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Δρχ. 80